

Sorularla İlgili Temel Yaklaşımlar

Soru I

1-TKP, "tek parti, tek ülke, tek sınıf" ilkesine bağlıdır ve proletaryanın ulusal temelde bölünmesine karşıdır. Partimizin bu ilkeyle çelişir gibi gözüken Batı Avrupa'daki bugünkü ayrı örgütsel varlığının ortaya çıkmasında geçmişteki şu nesnel ve öznel faktörler rol oynamıştır.,

A-Başlangıçta Türkiye'den Batı Avrupa'ya işçi göçü"geçici" bir olgu olarak görülmüştür. Türkiye'li işçilerin toplumsal psikolojileri ve temel yönelimi,"3-5 yıl Avrupa'da çalışıp para biriktirdikten sonra geri dönmektir." Yasal ve sosyal statülerinde güçlendirdiği bu "geçici işçi" psikolojisi,onların Batı Avrupa'daki sınıf savaşımına, ekonomik ve politik savaşıma katılmasını önleyici bir işlev görmüştür. Batı Avrupa'daki işçi sınıfı partileri,böylesi nesnel koşullar içinde,"geçici" bir özellik gösteren "yabancı işçilere" yönelik olarak,onların içinde bulundukları özgül koşulları dikkate alan,açık bir politika belirleyememişlerdir. Bu nesnel faktörün yanısıra çok farklı ulusal özellikler gösteren, farklı toplumsal psikolojileri olan,yabancı işçilere yönelik böylesi bir politikayı saptamak ve yaşama geçirmek için gerekli subjektif hazırlığa ve kadrolara da sahip değillerdi.

Partimizde içinde bulunduğu koşullar nedeniyle kardeş partilerin bu subjektif eksikliği aşmasına yardımcı olamamıştır. Bu durum politik planda nesnel olarak bir boşluğun doğmasına yol açmıştır. Ayrıca bu gelişmelerde kimi B.Avrupa işçi sınıfı partilerini ideolojik bakımdan etkisi altına alan, onları Marksist-Leninist ilkelerden uzaklaştıran revizyonist ve milliyetçi görüşlerinde payı olmuştur.

B- Partimizin 1974 yılında başlattığı atılımın özgül koşulları içinde,"Türkiye'ye dönmek üzere Batı Avrupa'ya çalışmaya gelmiş işçi yığınlarının", özel bir yeri olmuştur. Bu potansiyel partimiz açısından örgütlenmede bir kadro kaynağı olarak değerlendirilmiştir.

C- 1970-74 yılları Batı Avrupa'da kendisini hissettirmeye başlayan bunalımla birlikte ilk göçmen işçi eylemlerinin ortaya çıktığı yıllar oldu. Bu eylemlerin özelliği önemli bir bölümün kendiliğinden patlamalar biçiminde olması ve zaman zaman direniş ve işgal biçimlerini almasıydı. (Örn.1973 Ford fab.ışgali) Diğer yandan aynı yıllar, Türkiye'deki 12 Mart 1971 rejiminin yol açtığı,önemli ölçüde Marksizm-Leninizm'den etkilenen Türkiye'li politik göçmenlerin,

B.Avrupa'ya geldiği ve B.Avrupa'da bulunan Türkiye'li aydınlar, öğrenciler arasında sol düşüncenin yaygınlık kazandığı yıllar oldu. Bunların sonucunda 1970-74 yılları^{nda} B.Avrupa'da ilk ilerici, sol örgütlenmeler ortaya çıktı. Bu örgütlenmeler içinde partimizin rolü ve etkisi giderek yükseldi.

2- Partimizin Batı Avrupa'da örgütlenmesine yol açan koşullarda süreç içinde önemli nesnel değişiklikler ortaya çıktı.

a) Başlangıçta geçici bir süre için gelen Türkiye'li işçiler arasında kalıcılığa eğilimi güç kazandı. Türkiye'li göçmen işçiler değişmeye başlayan toplumsal psikolojileri ile sınıf savaşımı içinde yer almağa, onların öncü kesimleri, sendikalarda ve giderek işçi sınıfı partileri içinde örgütlenmeğe başladılar. İşçi sınıfı partilerinin göçmen işçilere yönelik politikaları belirginlik kazanmağa başladı.

b) Partimizin ülkedeki örgütlenmesinin gelişip güçlenmesi ile birlikte atılımın başlangıcında bir kadro kaynağı olarakta görülen B.Avrupa'daki politik çalışmamızın bu perspektifi önemini yitirdi.

3- Uzun vadede B.Avrupa'daki politik faaliyetimizin iki amacı olmalıdır.

a) Partimizin ülkedeki savaşımını maddi ve teknik açıdan desteklemek.

b) B.Avrupa'da ki varolan legal olanaklardan yararlanarak çok yönlü politik ilişkiler kurmak ve partimizin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerini desteklemek. Bu görevler uzmanlık bilgisi gelişkin kadrolar aracılığıyla ve politik etkinliği geniş, ancak dar örgütsel yapılarla gerçekleştirilebilir.

Yukarıda değindiğimiz iki görev, nitelikleri nedeniyle farklı örgütsel özellikler taşıyan parti yapıları aracılığıyla yürütülmelidir. Ancak her iki durumda da Batı Avrupa'daki parti örgütlerimiz Türkiye'li göçmen işçileri derinlemesine, ulusal temelde örgütlemek yerine, amaçlanan görevleri yerine getirecek biçimde dar, esnek ve göçmen işçi yığınınına yönelik olarak politik çalışma yapmayacağı dikkate alınarak işlevsel olmalıdır.

4- Göçmen işçi yığınınına yönelik politik çalışma o ülke işçi sınıfı partisinin, bu alandaki çalışmanın özgüllüklerini dikkate alarak geliştireceği uygun politik ve örgütsel araçlarla yürüteceği bir görev-
dir. Günümüz dünyasında somut gelişmelere bağlı olarak, giderek çeşitlenen uluslararası Komünist Hareket içindeki ilişkiler ve karmaşık-
lanan uluslararası görevlere bağlı olarak "tek ülke, tek parti" ilkesinin yaşama geçirilmesi böylesi bir perspektif içinde olanaklıdır. Uzun erimde de bu ilkenin yaşama geçirilmesi ne partimizin

B.Avrupa'daki örgütsel varlığına bütünüyle son vermek, ne de sol oportünistlerin iddia ettiği gibi, varolan işçi sınıfı partilerinden farklı bir ideolojik temelde, ayrı politik örgütlenme temeline oturtulabilir. B.Avrupa'da politik çalışma yapma perspektifini "ya hiçbir örgütsel faaliyet göstermemek, yada oportünizme karşı doğru devrimci çizgi üzerinde ayrı örgütlenme yapmak" biçimindeki bir ikilem gibi koymak doğru değildir. Bu görüş ülkedeki savaşım açısından varolan uluslararası olanakları ve bunun yürütülen savaşıma destek olacak olumlu katkılarını gözden kaçıran, yaygın deyimle gelişmelerin küçültüldüğü dünyamızda uluslararası ilişkilerin önemini, ülkedeki savaşıma doğrudan etkilerini dikkate almayan dar bir yaklaşıma yol açıyor. Öte yandan sol oportünistlerin "tek doğru devrimci çizgide merkezi enternasyonalist örgütlenme" savı altında ileri sürülen kendi politik platformunu dünyanın merkezi alan, Dünya Komünist Hareketi'ni bölmek amacına hizmet eden görüşleri üzerinde daha fazla durmak gereksizdir.

5- "Yabancı işçilerin" giderek bir ulusal azınlık durumuna gelmeleri, değişmekte olan nesnel ve öznel koşullar, partimizin B.Avrupa'daki bu günkü politik çalışmasının amaçlarını da değiştirmektedir. Ancak bu gelişme, içinde bulunduğumuz koşullara bağlı olarak, politik ve örgütsel açıdan bir geçiş dönemi özelliği göstermektedir. Niçin bir geçiş dönemi özelliği yaşanmaktadır.?

a) B.Avrupa genelinde bakıldığında Türkiye'li göçmenlerin bulunduğu ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin tümünün göçmen işçilere yönelik politikaları açıklık kazanmış ve yerine oturmuş değildir. Ayrıca sorun sadece göçmen işçilere yönelik politika üretme sorunu değildir. Bu politikayı yaşama geçirmek için ulusal azınlık konumuna gelmekte olan göçmen işçilerin bu özgüllüğünü dikkate alan uygun örgütsel araçlarda yaratılmak zorundadır. Bu örgütsel araçlarda henüz oluşma halindedir. Nesnel süreç ise politik ve örgütsel yaklaşımları netleştirecek ölçüde olgunlaşmamıştır. Uluslararası Komünist Hareket içinde kimi ideolojik konular da varolan farklılıklar ise bu konuda subjektif faktörün daha etkin bir biçimde kullanılmasında engellemekte, süreci daha karmaşık hale getirmektedir. Kısacası daha önce değindiğimiz nesnel ve öznel koşullar sonucu doğan politik ve örgütsel "boşluğu" dolduracak yeni yapı yeterince olgunlaşmamıştır.

b) Batı Avrupa genelinde partimizin örgütsel ve politik etkinliği yukarıda değindiğimiz sorunun çözümünü hızlandırıcı etkisi yeterli ölçüde gelişmiş değildir. Kuşkusuz partimizin bu alandaki örgütlülüğü sorunun çözümünü belirleyecek tek ^{faktör} değildir ve olamaz. Sadece onun daha hızlı çözülmesinde olumlu bir katkı yapabilir ve

nitekim bugün böyle bir katkı sözkonusudur. Ancak bu olumlu katkı politik ve örgütsel açıdan yeterli düzeyde değildir.

c) Batı Avrupa'da yürütülen politik çalışmanın uzun vadede yönelmesi gereken amaçlara uygun bir yapıya kavuşturulması için koşulların genelde yeterince olgunlaşmadığı bir tarafa, bizim bunu yaşama geçirmek için politik planda ve kadro alanında hazırlıklarımız yeterli düzeyde değildir.

6- Bu "geçiş" dönemi özellikleri taşıyan süreçte ve içinde bulunduğumuz somut koşullarda, B. Avrupa'daki parti örgütlerimizin yürüttüğü politik çalışmanın kısa erimli (ve geçici) perspektifleri ne olmalıdır? Bu perspektif başlıca iki amaca yönelik olmalıdır,

a) Göçmen işçilere bulunduğu ülkenin işçi sınıfının bir parçası olarak politik bilincin taşınmasına, onların bulundukları ülkedeki sınıf savaşımına çekilmesine ve kardeş partinin bu alandaki faaliyetinin gerekli kıldığı politik, örgütsel araçları yaratmasına yardımcı olmak. Bu bizim aynı zamanda enternasyonalist görevlerimizin bir parçasıdır.

b) Uluslararası ilişkiler alanında bugün ülkemizdeki politik durum nedeniyle son derece acil bir görev olarak karşımıza çıkan dayanışma hareketini örgütlemek. Daha uzun erimde varmak istediğimiz perspektife uygun politik ve örgütsel hazırlıkları tamamlamak. Birinci amaç, göçmen işçilerin politik savaşıma çekilmesi sorunu, Batı Avrupa'da günümüzde politik savaşımın odaklandığı iki alanda, barış savaşımına ve ekonomik bunalım koşullarında yükselme eğilimi gösteren sendikal savaşıma daha geniş ölçüde göçmen işçi yığınının çekme sorunudur. Ancak bu görev göçmen işçilerin somut sorunlarından ve içinde bulundukları koşullardan yola çıkan bir yığın çalışması olmaksızın ve politik planda onların eşit haklar (ekonomik, sosyal ve politik) savaşımıyla birleştirilmeksizin başarılamaz. Bu nedenle bizim kardeş partiye yardımcı olma görevimiz somutta parti örgütlerimizin Türkiye'li göçmen işçilere yönelik çalışma yürütmesi demektir. Önemli olan bu çalışmanın kardeş parti ile ortak bir politika ve sıkı işbirliği içinde yönlendirilmesi ve koordine edilmesidir. Bu alandaki parti faaliyetimizin örgütsel derinliği ve kazanılacak yeni öncü kadroların "tek ülke, tek sınıf, tek parti" ilkesi açısından hangi örgütsel yapı içinde istihdam edileceği sorunu ise somut duruma bağlı teknik bir sorundur ve büyük ölçüde iki parti arasındaki politik işbirliğinin düzeyine bağlıdır.

İkinci amacın yerine getirilmesi, dayanışma hareketinin güçlendirilmesi, bir yandan B.Avrupa barış ve demokrasi güçleriyle çok yönlü politik ilişkilerin geliştirilmesine, diğer yandan Türkiye'li değişik politik akımlar arasında eylembirliği sürecinin geliştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Ayrıca göçmen işçilere yönelik politik çalışmada önemli bir yönünü oluşturmaktadır. İleriye yönelik perspektiflere uygun politik ve örgütsel hazırlık çalışması ise buna uygun kadroların seçimi ve yetiştirilmesi ile gerekli maddi-teknik araçların yaratılması çalışmasıdır.

Bütün bunlar içinde bulunduğumuz koşullarda parti çalışmasının çok yönlü ve karmaşık görevlerin üstesinden gelmek zorunda olduğuna ve önemli güçlüklerin aşılması gerektiğini gösteriyor.

7- Sözü ettiğimiz bu geçiş süreci B.Avrupa'da, her ülkede eşit olmayan bir gelişme hızı içinde tamamlanacaktır. Bu sürecin her ülkede eşit olmayan bir biçimde gelişmesine, etki eden faktörler nelerdir?

a) Nesnel olarak her ülkede ekonomik ve politik savaşım düzeyi ve biçimleri, göçmen işçilerin bu savaşıma çekilme düzeyi, üretim sürecinde yer alımı, ulusal önyargıların ortadan kalkması, göçmen işçilerin kalıcılaşması ve o ülke işçi sınıfının bir parçası haline gelme süreci, kapitalizmin eşitsiz gelişimine bağlı olarak ve o ülkedeki toplumsal-sosyal koşullar gereği farklılıklar göstermektedir.

b) O ülke işçi sınıfı partisinin konumu, toplumsal etkinliği, göçmen işçilere yönelik politikası ve faaliyeti ülkeden ülkeye değişmektedir.

c) Bizim göçmen işçiler içindeki politik etkinliğimiz ve iki parti arasındaki işbirliğinin düzeyi farklılaşmaktadır. Nesnel faktör ülkeden ülkeye değişen kimi özellikler göstermekle birlikte, B.Avrupa genelinde bu farklılıklar özü değiştirecek ölçüde belirleyici değildir. Sorunun çözümünde etkisi marjinaldir. Bu nedenle yukarıda sayılan faktörler açısından belirleyici olan subjektif faktördür ve bu da o ülkedeki işçi sınıfı partisinin konumu, politik etkinliği ve göçmen işçilere yönelik politikası ve faaliyetidir. Bu geçiş sürecinin kısalığı, uzunluğu konusunda ülkeden ülkeye değişen gelişme hızını esas olarak bu faktör belirlemektedir. Partimizin bu konuda kardeş partiye "yardımcı" ve "destek" olucu işlevi ise ikincildir. Bu açıdan Hollanda özelini değerlendirdiğimizde bu geçiş sürecinin daha uzun ve sancılı olduğunu görmekteyiz.

8- Bu süreç hangi hızla gelişirse gelişsin, nesnel olarak gelişen bu süreçle birlikte bizim B.Avrupa parti örgütlerimizde "örgütsel bir daralma" olacaktır. Bu örgütlerimizin göçmen işçilere yönelik kardeş partiye yardımcı, destek olucu politik faaliyeti giderek daralacak ve süreç içinde o ülke işçi partisi bu faaliyetin daha büyük bölümünü doğrudan kendisi üstlenecektir.

9- " Tek ülke, tek sınıf, tek parti" ilkesi somut koşullara bağlı olarak ele alınmalıdır. Sonuç olarak bu ilke, her ülkede işçi sınıfının tarihsel misyonunu yerine getirmek ve onun iktidarı için savaşmak üzere tek bir işçi sınıfı partisinin olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. Bu her koşulda geçerli olan ilkesel yanıyla sorun açıktır. Bizim için B.Avrupa'da işçi sınıfının tarihsel misyonunu yerine getirecek örgütler o ülkenin komünist partileri, kardeş partileridir. TKP'nin, B.Avrupa'daki örgütsel varlığı hiçbir koşulda, bir "boşluğu doldurmak", işçi sınıfını iktidarı için savaşım veren bir alternatif örgüt olmak, amacıyla bağlı değildir. Günümüzde Türkiyeli göçmen işçilerin örgütlenmesi sorununda bu ilkenin uygulanması ise, içinde bulunduğumuz süreçte nesnel koşullara ve TKP ile kardeş partilerin ortak politika etrafında sıkı işbirliğine bağlı olarak, o ülkede bulunacak somut biçimler altında gerçekleşecektir. Bugünkü geçiş sürecindeki nesnel koşullara baktığımızda, göçmen işçilerin " kalıcılaşıma eğilimini", " dünkü küçük üreticilerin proleterleşme ve o ülkenin işçi sınıfının bir parçası haline gelme sürecin (ki bu süreç hem nesnel, hem de öznel faktörler tarafından belirlenmektedir) tamamlanmış bir olgu olarak ele almamalıyız. Eğilim ve olgu birbirine karıştırılmaksızın ve birbirinin karşısına konulmaksızın somut politikalar ve buna uygun örgütsel araçlar belirlenmelidir. Sınıfsal ilişkiler açısından bakıldığında Türkiyeli göçmen işçilerin ve o ülke işçi sınıfının yarattığı artı-değere o ülkenin egemen tekelci burjuvazi doğrudan el koymaktadır. Türkiyeli göçmen işçileri doğrudan sömüren bu tekelci burjuvazi göçmen işçilerin ana sınıfsal ve politik düşmanı olmaktadır. Bu durum Türkiyeli göçmen işçileri nesnel olarak o ülke işçi sınıfının bir parçası konumuna getirmektedir. Öte yandan göçmenlik olgusu (göçmen işçilerin nesnel konumunu iki temel nitelik olarak işçilik ve göçmenlik belirlemektedir), Türkiyeli göçmen işçilerin yasal statüleri, eşit olmayan ekonomik, sosyal ve politik hakları bu süreci yine nesnel açıdan olumsuz etkilemektedir. Bu çelişkili nesnel sürecin toplumsal bilinçte yansımaları ise çok daha karmaşıktır. B.Avrupa hükümetlerinin ayrımcılığa, zorla asimilasyona dayalı politikaları, sürekli diri tutulan "zorla geri dönüş uygulamaları", Türkiyeli göçmen işçilerin henüz bütünüyle atamadıkları "küçük üretici psikolojileri" sınıf atlama duyguları gelenek ve önyargıların bilinç üzerinde etkileri, onların proleterleşme ve o ülke işçi sınıfının bir parçası olma sürecini öznel açıdan olumsuz

etkilemektedir. Bu nedenle Türkiyeli göçmen işçilerin örgütlenme sorunu TKP ile kardeş partilerin ortak bir politika etrafında sıkı işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Burada önemli olan o ülkede, iki partinin ayrı örgütsel varlığını birbirinin karşısına koyma, diğerine rağmen yürütülen alternatif bir örgütlenme gibi göstermek isteyen eğilime karşı ardıcıl bir savaşım yürütmektir. B.Avrupa genelinde bakıldığında TKP ile kardeş partiler arasında böylesi ters eğilimlerden kaynaklanan politik bir sorun bulunmamaktadır. Onlar "tek ülke tek parti" ilkesinin Türkiyeli göçmen işçilerin örgütlenme sorunuyla bağlı bugünkü somut koşullara uygun biçimlerini bulmuşlardır ve bunları ortak çabalarla sürekli geliştirmektedirler. Önemli olan Türkiyeli göçmen işçilere Marksizm-Leninizm idelerinin, o ülkedeki işçi sınıfı, barış ve demokrasi güçleriyle ortak savaşım bilincinin, Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma duygusunun taşınması ve onların kendi deneyleri temelinde örgütlenmelerine ve daha aktif politik savaşıma çekilmelerine yardımcı olunmasıdır. Sorun, her somut aşamada, bu temel amaca en iyi hizmet edecek, sürekli gelişen ve değişen, uygun örgütsel araçların yaratıcılıkla kullanılmasıdır.

SORU 2

1-Genel olarak düşünülenin tersine, Türkiye'den B.Avrupa'ya göç edenlerin sosyal bileşimine bakıldığında, bunların çoğunlukla sanayiye çalışan işsizler ve az topraklı veya topraksız köylüler olmadığı görülmektedir. Yani göç eden kesim, toplumun en alt sınıf ve tabakaları değildir. Türkiye'den göç edenlerin %56'sını küçük ve orta köylülerle, zanaatçılar oluşturmaktadır. 1970 verilerine göre Türkiye'de ortalama gelir 4.065.-TL'dir. Göç edenlerin ortalama geliri ise 6.600.-TL'dir. Aynı dönemde orta Anadolu köylülerinin %74'nün yıllık geliri 2.000.-TL' sından azdı.

Bunun nedeni aynı yıllarda Türkiye'nin gelişme hızının görece yüksek olması (1966-73 yılları arasında %10.1) ve tarımdaki hızlı kapitalistleşmeye bağlı olarak küçük ve orta köylülerin durumlarını korumak (bunun için toprağı büyötmek, verimi arttırmak, belli ölçüde modern tarım teknikleri kullanmak gerekiyordu. Bu da belli bir sermaye birikimine gereksinim duymaktı), zanaatçılar için işyerlerini büyötmek ve kapitalist gelişmeye ayak uydurarak bir anlamda sınıf atlamak eğilimi idi.

Yurtdışına gidenlerde ana amaç geçim sağlamak, işsizlikten kurtulmak yerine, geçim düzeyini daha da yükseltmektir. Bu anlamda Türkiye'den göç, aynı zamanda sınıflar arası bir göçtür. Eski küçük üretici-

ler/işçi sınıfı saflarına katılmaktadırlar.

2-Türkiye'den göç edenlere bakıldığında ayrıca birbirinden farklı iki kesimin bulunduğu görülmektedir.

a)Daha çok kent çıkışlı, çoğunluğu resmi kanallarla giden sanayi deneyimli ve nitelikli işçi. (İş bulma şansı yüksek, vasıflı işçiler ve belli bir geçim düzeyinin üstünde olan küçük işyeri sahipleri)

b)Daha çok kırsal alandan ve kendi çabalarıyla yurtdışına giden, niteliksiz ve kent yaşamında deneyimsiz işçiler. Başlangıç yıllarında daha çok birinci kesimden işçiler göçe katılırken, 1970'lerden itibaren B. Avrupa ülkelerininde politikalarını değiştirmeleri sonucu ikinci kesimden göç ağırlık kazanmıştır. Bunun sonucunda dış göçün başında İstanbul yöresinin payı %40-45 civarında iken 1973'de (dış göçün resmen yasaklandığı yıl) bu oran %18'e düşmüştür. Aynı yıllarda orta Anadolu'nun payı %17,4'ten %26,5'a ve Güney ve Güneydoğu Anadolu payı da %16'dan %17,5'a yükselmiştir.

3-Göçün başlangıcında Türkiyeli işçilerin Temel Motifleri ve Toplumsal Psikolojileri nedir?

Kentten yurtdışına gidenlerde temel güdü, kendi bağımsız işyerini açmak (eğer ücretli işçi ise) veya varolan işyerini büyütme (Eğer küçük işyeri sahibi ise). Kırsal kesiminden gidenler ise, topraksız yoksullardan çok, küçük ve orta büyüklükte toprağı olan, geçim bakımından görece varlıklı sayılabilen, ayrıca da geride bırakılacak ailenin bakım ve geçimini sağlayacak aile bağları olan kesimlerdi. Dış göçe katılmadaki temel güdü ya eldeki toprağı büyütme, geliştirmek, ya da kente göç edebilecek ana parayı (küçük bir dükkan v.b.) sağlayabilmektir. 1970'li başında göçmen işçiler B. Avrupa'ya 3-5 yıl için gittiklerini düşünüyorlardı. Bu süre içinde sıkı çalışmayı (en tehlikeli, pis işlerde, sürekli fazla mesai yaparak) az para harcamayı düşünerek, Türkiye'deki iş için gerekli parayı biriktirip dönmeyi kuruyorlardı. Kısacası geçici işçi psikolojisi içindeydiler. Bu psikoloji onların proleterleşme sürecini olumsuz etkilemiştir. Çünkü onlar tüm yaşamları boyunca işçi olmayı düşünmüyorlar ve işçi sınıfına geçici olarak katılıyorlardı. "Misafir işçi" kavramı, göçmen işçilerin hukuksal ve sosyal statüleri, mevcut yasaların tümü de bu psikolojiyi sürdürmek için düzenlenmiştir.

Sendikal ve demokratik haklar savaşımdan uzak durmak, işsiz kalma ve sınırdışı edilme korkusu altında insanlık dışı bir sömürüye boyun eğme, egemen psikoloji olmuştur. Geçici işçi, toplumsal değeri ile ilgili değildir ve statü için işini seçmemektedir. Toplumun yerli kesimlerinden yalıtılmış olarak yurtdışında yaşayan geçici göçmen işçi bu yaşamını "yaşanmışlık saymamakta" koşullarını düzeltme ve topluma

katılma çabası göstermemektedir. Bu durum ulusal önyargıları derinleştirmektedir.

4-Ancak süreç içinde göçmen işçilerin B.Avrupa'da kalma süreleri uzamış ve kalıcılığa eğilimi egemen olmuştur. 1980 verilerine göre B.Avrupa'daki Türkiyeli nüfusun %37'si sekiz yıldan daha uzun bir süredir yurtdışındadır. Kalma süresi uzadıkça kalıcılığa eğilimi güçlenmektedir. F.Almanya'da 11 yıldan uzun süre kalmış olanların %50'si ve 15 yılın üzerinde kalmış olanların %83'ü bu ülkede sürekli kalmayı düşünmektedir. Vasıfsız işçilerden vasıflı işçilere doğru gidildikçe kalıcılığa eğilimi de yükselmektedir. Düz işçilerin %13'ü, yarı niteliklilerin %17'si ve nitelikli işçilerin %28'i sürekli kalma eğilimi göstermektedir.

5-Kalıcılığa eğilimi göçmen işçilerin sosyal psikolojisini de değişime uğratmaktadır. Yerleşen, kalıcı duruma geçen göçmen işçi, yerli işçiye daha yakın bir anlayışla yaptığı işin toplumsal değeri ile ilgili bir değerlendirme yapacaktır. İş yalnızca gelir sağlayan bir araç değil, işçiye toplumsal bir statü, bir yer sağlayan geçim yoludur artık. Bu nedenle göçmen işçinin beklentileri değişmekte, daha düzenli ve güvenceli geleceği olan işler istemekte ve daha seçici olmaktadır.

Kalıcı duruma geldikçe, uzun dönemli çıkarlar ve amaçlar için örgütlenme, savaşıma atılma eğilimi de güçlenmektedir. Bu durum egemen burjuvazi açısından istenmeyen bir durumdur.

6-Göçmen işçilerin sınıfsal bileşimi üzerine elimizde güvenilir rakam yoktur. Ancak, göçmen işçilerin proleterleşme sürecinin ne ölçüde geliştiğini anlayabilmek için özellikle şu bilgilerin araştırılması gerekmektedir.

a)Göçmen işçilerin ne kadarı düzenli bir işte çalışmaktadır, Ne kadar süredir işçi olarak çalışmaktadır? Esnafılık yapan ve ticaretle uğraşanların oranı nedir?

b)İşsiz sayısı ne kadardır, bunlar ne kadar süreden beri işsizdir? Yeniden iş bulma şansı olmayanların oranı nedir?

c)Çalışanlar hangi iş dallarında yoğunlaşmaktadır. Bunların ne kadarı nitelikli, ne kadarı niteliksiz işçidir? Çalışan işçilerin işletme büyüklüklerine (toplam çalışan işçi olarak) göre dağılımı nasıldır.

d)Çalışan işçilerin ne kadarının temel geçim kaynağı, aldığı ücrettir. Ücret dışı yan gelirleri ne olmaktadır?

e)Göçmen işçiler arasında sendikalaşma oranı nedir? Yerli işçilerle ve diğer uluslardan göçmen işçilerle kıyaslandığında bu oran nasıldır?

7-Sosyal bileşim açısından bakıldığında Türkiye'li göçmen işçilerin çoğunluğu erkek işçilerdir. Kadın işçilerin oranı %35 civarındadır. Diğer bir önemli özellik ise, Türkiye'li göçmen işçi nüfusunun "genç" olmasıdır. B.Avrupa'daki Türk nüfusunun %40'ını 18 yaşın altındakiler oluşturuyor. Ayrıca bu oran sürekli artmaktadır. 1976'da bu oran %32 idi. Diğer ulustan göçmen işçilerle de kıyaslandığında bu oran hayli yüksektir. 16 yaşından küçük toplam yabancı nüfus içinde Türklerin oranı %46,4. Halbuki genel yabancı nüfus içinde Türklerin oranı %32,8 dir.

8-Dikkate alınması gereken bir diğer özellik Türkiye'li göçmen işçi yığınının oldukça dinamik bir biçimde değişen bileşimi, bir "rotasyon" olgusudur. 1973 bunalımı (petrol krizi) nedeniyle B.Avrupa'da işçi alımının resmen yasalarca durdurulması, bir kısım işçinin geri gönderilmesi, yurtdışındaki işçi sayısının azalmasına neden olmamıştır. Tersine 1980 yılı verilerine göre, B.Avrupa'da bulunan Türk yurttaş sayısı 1975'ten bu yana %36,2 oranında artmıştır. Bu oran yaklaşık 500.000 yeni Türkiyeli göçmen işçi demektir. Aynı yıllar arasında ortalama geri dönüş miktarı yıllık 55-60.000 dolayındadır. Bu da toplam 300.000 bin işçinin geri döndüğünü göstermektedir.

Aynı yıllarda hem bu açık kapanmış, hem de Türkiye'li göçmen işçi sayısında artış olmuştur. Sonuçta toplam 800.000 bin dolayında yeni göçmen işçi varolan nüfusa eklenmiştir. Bunlar üç kaynaktan gelmiştir.

a)Aile birleştirmeleri nedeniyle gelenler

b)Yeni doğumlar

c)Kaçak işçiler

Sonuçta şimdi B.Avrupa'da bulunan Türklerin %41'i ya 1973 bunalımından (göçün resmen durdurulduğu yıl) sonra gitmiş, ya da bu tarihten sonra Avrupa'da doğmuştur. Nüfus artışını etkileyen 3 faktörün ayrı ayrı bu artışdaki payı incelenmelidir. Ancak ağırlık aile birleşmeleri sonucu yeni gelenlerde olduğu söylenebilir. Kalıcılaşıma eğilimi gösteren, beklentileri değişen, yaşı nedeniyle üretici olmaktan çıkan, tersine devletin sosyal harcamasını yükselten göçmen işçilerden kurtulmak isteyen egemen burjuvazi "rotasyon" politikasını bilinçli olarak izlemektedir.

9-1973 bunalımı geri dönüşleri beklenildiğinden daha az etkilemiştir

1966-67 Alman ekonomik bunalımı sonucu ülkeyi terkeden yabancı işçi oranı %46,3 iken, 1973 bunalımı sırasında bu oran %16,1 olarak gerçekleşmiştir. Burada iki faktörün rol oynadığı düşünülebilir. Birincisi 1973 bunalımının kapitalist dünyayı "eş zamanlı" bir krize götürmesidir. Bu nedenle 1966-67 den farklı olarak başka ülkelerde iş bulma şansı azalmıştır. İkincisi aynı yıllarda ^{geldiği} ülkedeki durumda geri dönüşü etkileyen bir faktördür. 1973-79 yılları, 1966-70 yıllarına oranla ülkede ekonomik bunalımın ağırlaştığı yıllardır. 1974 yılına kadar yıllık geri dönüş ortalaması 30.000 civarındadır. 1973'den başlayarak yıllık ortalama geri dönüşler 55-60.000 civarına yükselmiştir. Bu bakımdan bunalımın yurtdışında biraz daha kalmak isteyenleri değil, zaten dönme hazırlığı içinde bulunanların dönüşlerini hızlandırdığı düşünülebilir.

10-Geri dönüş yapan işçilere bakıldığında bunların halen yurtdışındaki işçilerden çok farklı bir yığın oluşturduğu görülmektedir. Geri dönenlerin,

- a) Daha kısa yurtdışı deneyimleri olduğu (geri dönenlerin ortalama yurtdışında kalış süreleri 5,5 yıldır. %57'si 3-7 yıl dışarda kalmışken, %32'si 5-7 yıl arasında kalmıştır. Yedi yılın üstünde kalmış olanlar çok azdır.)
- b) Daha yüksek oranla kırsal kökenli olduğu ve
- c) Daha yüksek oranda ailelerinden ayrı bulundukları (ülke ile daha güçlü aile bağları) görülmektedir. Bu özelliklere baktığımızda 1980'e kadar ekonomik bunalımın etkisiyle yaşanan geri dönüşler ile şu sıralar gündemde olan geri dönüşler arasında önemli farklılıklar vardır. Bu gün B.Avrupa'da egemen sınıfın ve onların hükümetlerinin uyguladığı "zorla geri dönüş" politikası vardır. Bu politikanın temel hedefi de kalıcılaşma eğilimi güçlenen, yaşlı ve bu nedenle üretim sürecinden kopmaya başlayan, verimliliği azalan, devletin sosyal harcama yapmasını gerektiren (işsizlik, hastalık vs) birinci kuşak işçilerden kurtulmak istenmesidir. Çünkü egemen burjuvazi açısından bunlar Ucuz işgücü olarak "ekonomik" olmaktan çıkmıştır. Yerleri genç, daha verimli ve üstelik ödediği primlerle sosyal harcamalar bütçesini finanse eden kesimle doldurulmak istenmektedir. Türkiyeli göçmen işçi nüfusunun demografik özelliği de egemen burjuvaziye böylesi bir politika izlemeye zorlamaktadır. 18 yaşından genç nüfusun oranı, aynı zamanda henüz üretim sürecine katılmamış "bağımlı" nüfusun yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca marjinal de olsa bu nüfusun eğitilmesi belli bir sosyal harcamayı da zorunlu kılmaktadır. (F.Almanya'nın sadece 1961-73 yılları arasında dışardan hazır yetişkin yabancı işçi aldığı için ödemekten kurtulduğu eğitim-yetiştirme)

tirme gideri 1962 değeriyle 69 milyar mark olduğunu hatırlatalım). Bunun yanısıra Türkiye'li göçmen işçilerin giderek kalıcı hale gelmesi ve diğer ulustan yabancı işçilerle kıyaslandığında düşük olan rotasyonu da egemen burjuvazi açısından istenmeyen bir durumdur. Bu politikanın yöneldiği kesimin beklentileri, dikkate alındığında uygulamanın dirençle karşılaşması ve sert çatışmalara yol açması beklenmelidir. Çünkü bu kesim içinde, B.Avrupa'ya göç ederken ki beklentilerini, gerekli birikimi sağlamış ve geri dönüş hazırlığı içinde olan kesim ufak bir azınlıktır. Ailesini yanına almış, uzun yıllardır B.Avrupa'da yaşayan çoğunluk ise geri dönüşü istememektedir. (Kalıcılığa eğiliminin dışarda kalma süresi uzadıkça arttığını hatırlatalım). Bunların "ellerine toplu para vermek" ve "artan yabancı düşmanlığı" gibi motiflerle etkilenilmesine çalışılmaktadır. Bu açıdan HTİB'in geri dönüş konusunda ileriye sürdüğü istemler ve işçilerin çoğunluğunun bunu desteklemesi önemlidir.

11-Geri dönüş olgusu incelendiğinde 1980 öncesi ile sonrası arasında önemli bir farklılık görülmektedir. 1980 öncesi geri dönen işçilerin işyeri sahipliği yönündeki yüksek görünen eğilimleri, onları daha çok köy ve kasabada, küçük çaplı işyeri açmaya yöneltmiştir. Bunların çok büyük bölümü hizmet alanında yoğunlaşmıştır. Geri dönenlerin yaptığı tüm yatırımların içinde en büyük pay %43,8 ile taşınmaza yapılmaktadır. Bunun için de konut en büyük bölümü oluşturmakta, onu tarla izlemektedir. Dükkan ise 3. sırada yer almaktadır. Tüm yatırımların sadece üçte biri üretime yönelik yatırımlardır. Bunun için de en büyük bölümü sanayiye (küçük işletmeler olarak) yapılmaktadır. (%7,7). Yatırımların geleceği konusunda iyimser olanların oranı %75-80 arasındadır. Bu büyük çoğunluğun dışarıya giderken ki beklentilerini karşıladığını göstermektedir ki, bu günkü durumla karşılaştırıldığında (1980'den sonra dönenler açısından), büyük farklılıkların olduğu görülmektedir. Göç sonrası tarımla uğraşanların sayısı azalırken sahip olunan toprak büyüklüğünde ve aynı şekilde tarımsal makina sahipliğinde de artış olmuştur. Geri dönenlerin (1980 öncesi) bu eğilimlerine bakıldığında şu tespit yapılabilir. Türkiyede kapitalizmin göreceli olarak hızla geliştiği yıllarda ortaya çıkan dış göç, bugün ülkenin içinde bulunduğu derin ekonomik bunalımla kıyaslandığında, Türkiyeli göçmen işçilerin ülkelerine dönük beklenti ve hayallerini de büyük ölçüde değiştirmekte, kalıcılığa eğilimini güçlendiren bir faktör olmaktadır. Gazetelere yansıyan Bilgilere ve gözlemlere bakıldığında 1980 sonrası geri dönüş yapanların durumlarından memnun olmadıkları görülmektedir.

12-Yaşadığı toplum tarafından dışlanan, topluma uyma çabası olmayan, kendini yaşadığı toplumdan saymayan ve kendi içine kapanan Türkiyeli göçmen işçilerde varolan bu sosyal psikolojinin etkisi ile birarada oturup, yaşamlarının ve yakın aile-hemşerilik bağlarının yol açtığı "sosyal kontrol" mekanizması, Türkiyeli işçiler arasında tutucu, ulusal değerlerin güçlenmesini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Türkiyeli göçmen işçiler arasında şöven-milliyetçi ideolojinin ve gerici-dinci akımların etkisi oldukça yüksektir. Bu durum faşist-ırkçı ve dini akımların örgütlenmelerine ve kendilerine önemli bir yığın desteği kazanmalarına uygun bir zemin yaratmaktadır. Bu sosyal psikoloji aynı zamanda içinde yaşadığı, ancak dışlandığı, topluma karşı bir direnme ve kendini savunma mekanizmasıdır. Bu nedenle kimi olumlu özellikler de taşımaktadır. Sendikaların uyguladığı grevlerde, Türkiyeli göçmen işçiler, grevin hareketli kesimini oluşturmaktadır. Bunun bir nedeni, içinde yaşadığı koşullara karşı protestosunu göstereceği bir zemin bulduğunda keskin ve aktif tutum almasıdır. İkincisi, birarada oturmaları ve aralarındaki güçlü bağlar, dayanışma duygusu, onların birarada hareket etmelerini ve örgütlenmelerini kolaylaştırmaktadır. Diğer bir olumlu özellik kendini göçmen işçiler arasında bir hayli yaygın olan psikolojik hastalıklarda ~~kendini~~ göstermektedir. Yapılan araştırmalarda göçmen işçilerde saptanan ruh sağlığı bozukluklarının %80'den fazlasının "sıkıntılı, korkulu ve çökkün" zeminlerde gelişen hastalıklar olduğunu göstermektedir. İçinde yaşanan koşullar, güvencesiz gelecek ve alıcı toplumun dışlayıcı, düşmanca tutumu bir yanda, kendi ülkelerindeki ekonomik-toplumsal koşulların iticiliği öte yanda iken, göçmen işçinin kaygılı, ikircikli ve sağlıksız bir yaşam içine itilmesi doğaldır. Ancak araştırmalar gösteriyor ki dışarda kalma uzadıkça, kalıcılaşma eğilimi ve uyum çabası arttıkça hastalık oranı artmakta ve daha sağlıksız bir kişilik yapısı gelişmektedir. Bu durumda dışlanmanın etkisi ve ezikliği daha fazla duyulmaktadır. Ancak topluma uyma çabası içinde olmayan, kendi içine dönük ve birarada yaşayan göçmen işçilerin, akıl sağlığı yönünden, gelişmiş alıcı ülke yerlilerinden daha iyi bir durumda olduğu ve daha az davranış bozuklukları gösterdiği görülmektedir. Savunma mekanizması göçmen işçilerin kendilerini korumaları için bir yardımcı düzen geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca "sosyal kontrol mekanizması" genel olarak yabancılardan suç işleme oranının yerli nüfusa oranla daha düşük kalması sonucunu vermektedir. Bu nedenle Türkiye'li göçmen işçilerin sosyal psikolojisinin ^{bu} olumlu ve olumsuz yanları politik çalışmada dikkate alınmalıdır.

13- Türkiyeli göçmen işçilerin politik eğilimlerine bakıldığında, bunların önemli bir bölümünün, özellikle politik bakımdan aktif kesimlerin Avrupa Sosyal Demokrasisinin etkisi altında olduğu görülmektedir. Burada Avrupa Sosyal Demokrasisinin toplumsal yaşamda önemli bir politik güç olması ve birçok ülkede iktidarda bulunmasının yanı sıra, göçmen işçilere yönelik bazı reformist talepleri savunmasında payı vardır. Sosyal Demokrat görüşlerin Türkiyeli kimi sol akımları bile etkilemekte (Örn. A'daki Dev-Yol hareketinin belli kesimleri) olduğu görülmektedir. Yapılan değişik anket çalışmaları, Türkiyeli göçmen işçilerin oy kullanma hakkı bulunduğunda, oylarının önemli bir kısmını sosyal demokrat partilere verdiğini göstermektedir. Türkiyedeki politik parti ve akımlara göçmen işçilerin eğilimi dikkate alındığında bunun ülkedeki politik gelişmelere bağ olduğu görülmektedir. Örneğin, 1973 sonrası Ecevit'in döneminde, göçmen işçiler arasında sol düşünceler daha hızlı yaygınlık kazanmış ve CHP'nin örgütlülüğü ve etkisi artmıştır. Ancak daha sonra ülkede yükselen terörümin Türkiyeli göçmen işçiler üzerinde de etkisi olmuş ve genel olarak aktif politik çalışmadan uzak kalma eğilimi güç kazanmıştır. Göçmen işçilerin sosyal psikolojisinden yararlanarak, faşist ve dinci akımlarda başlangıçta oldukça yaygın bir örgütlenme ve yığın desteği sağlamışlardır. Ancak göçmen işçilerde kalıcılaşıma eğilimi güçlendikçe ve uzun erimli amaçlar, ekonomik, politik haklar için savaşıma girme istemi arttıkça, bu akımların etkinliği de azalmaktadır. Bugün faşist ve dinci akımların örgütlenmesi bu nedenle yükselen ve güçlenen bir eğri çizmiyor. Ancak bu noktada önemli politik gelişmeleri dikkate almak gerekiyor. Bunun birincisi bunalım nedeniyle artan yabancı düşmanlığı ve güçlenen neo-nazi, ırkçı örgütlenmelerdir. Bu durum bir yandan Türkiyeli işçiler arasında faşist ve ırkçı örgütlere karşı yaygın bir öfke ve tepki yaratıyor. Bu kuşkusuz olumludur. Ancak diğer yandan yabancı düşmanlığına karşı şöven ve ırkçı temelde bir karşı tepkinin doğmasına nesnel bir zemin hazırlıyor. İkincisi bunalım en çok Türkiyeli göçmen işçileri etkilemekte, işsizlik olağanüst artmaktadır. Bu durum özellikle göçmen işçiler arasında marjinal öğeleri genişlemesine yol açmaktadır. Bu iki faktör gerici örgütlenmeler için nesnel bir zemin yaratmaktadır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde Türkiyeli politik akımların göçmen işçiler üzerindeki etkileri ve örgütlülük düzeyleri sınırlıdır. Politik açıdan dikkate alınması gereken bir özellik göçmen işçilerin "Türkiye'ye ve devlete" karşı açık eylemlere ve politika tutumlara tepkili yanaşmalarıdır. Bu durum zaten bulunduğu ülkede horlanan ve küçümsenen göçmen işçilerin, "ülkelerini yabancılar önünde kötüleyen" yaklaşımları onaylamamaları, Bunu bir ulusal onur sorunu olarak görmeleridir. (Bu yüzden yapılacak propaganda da bu noktayı dikkate alm

devleti kimin yönettiğini, kimden yana olduğunu anlatmak gerekiyor). Öte yandan, Türkiye'li göçmen işçilerin kendi deneylerinden çıkardığı bir sonuçta, bugüne kadar hiç bir hükümetin onların hakları için tek bir adım atmadığıdır. Bu nedenle Türkiye hükümetine ve devletine "güven duymamak" genel bir eğilim haline gelmiştir. Bu nokta politik çalışmada dikkate alınmalıdır. Türkiyeli göçmen işçilerin ekonomik ve politik savaşıma katılma düzeyi düşük olmakla birlikte bu giderek kalıcılaşma eğilimine bağlı olarak güçlenen bir eğilimdir. Bugünkü düzeyin düşük olmasına yol açan başlıca etkenler,

a) Sendikaların ve partilerin göçmen işçilere, onların sorunlarına yönelik politikalarının belirsiz olması. Onların eşit haklar savaşımını kararlılıkla savunmaktan uzak durmaları,

b) Göçmen işçilerin politik haklarının bulunmayışının onları politik savaşıma çekmede önemli bir engel oluşturması ve,

c) gerek ülkenin güvenlik güçlerinin ve gerekse Türk konsolosluklarının aktif politik çalışmaya girenleri izlemeleri ve dolaylı baskılarda (işverenlerin kara listeler düzenlemesi, konsoloslukların listeye aldıklarının pasaportlarını uzatmaması vb.) bulunmalarının bir "çekince" yaratmasıdır. Ayrıca sendikal ve politik savaşıma katılım düzeyleri, ülkeden ülkeye değişen özellikler göstermektedir. Ülkenin sınıf savaşımı gelenekleri, sendikaların örgütlülük düzeyi ve savaşkanlığı bu durumu doğrudan etkilemektedir. Örneğin F.Almanya, Fransa, İsveç gibi ülkelerde göçmen işçilerin sendikalarda örgütlülük düzeyi oldukça yüksektir. Ancak Hollanda'da bu oran hayli düşüktür. Bu konuda daha sağlıklı sonuçlara varmak için karşılaştırmalı rakamlara bakmak gerekir. Türkiye'li göçmen işçilerin kendi sorunları ve hakları için örgütlenme düzeyi de düşüktür, ancak süreç içinde bu artan ve güçlenen bir eğilimdir. Bu zayıflığın temel nedeni, göçmen işçilerin örgütlenme ve demokratik savaşım geleneklerinin genelde güçsüz olmasıdır. Ayrıca sözünü ettiğimiz bu olgu da ülkeden ülkeye bir hayli değişen özellikler göstermektedir. Ülkedeki iktidarın bu tür örgütlenmelere takındığı tutum, Türkiye'li göçmen işçiler arasında kırsal yörelerden gelenlerin (özellikle orta anadolu) taşıdığı ağırlık ve aralarındaki hemşerilik bağlarının düzeyi bu alandaki gelişmeyi etkileyen faktörler olmaktadır. Hollanda özelinde bakıldığında hükümetlerin uzun yıllardır bu tür örgütlenmeleri destekleyen konumları sonucu yaygın bir biçimde kurulmuş yerel dernekler bulunmaktadır ve bunların yerel plandaki etkinliği küçümsenmeyecek boyutadadır.

14- Türkiye'li göçmen işçiler üzerinde B.Avrupa tipi yaşamın etkileri az olmuştur. Burada kuşkusuz göçmen işçilerin kendi içlerine kapanık yaşam tarzı ve sosyal psikolojileri etkin olmuştur. Ancak kalıcılığa eğilimi arttıkça yavaş da olsa (ekonomik ve sosyal koşulların değişmesinin bilinçte ve değer yargıları sistemine yansımaları daha yavaş gelişen bir süreçtir) bu etkilenme kendisini hissettirmektedir. Özellikle ikinci kuşak içinde ve gençler arasında bu etki çok daha güçlüdür. Bu etkinin iki yönlü, hem olumlu, hem olumsuz sonuçları vardır. Bir yandan demokratik geleneklerden yararlanma, daha iyi bir yaşam için mücadele etme, dünyayı ilgilendiren yakıcı sorunlarla yüzyüze gelme (barış savaşımı gibi) göçmen işçilerin çevrenini genişletmektedir. Öte yandan egemen Avrupa burjuvazisinin kozmopolit, yoz kültürü, ideolojik planda yığınları şaşırtmaya yönelik yoğun emperyalist propoganda, bireycilik, göçmen işçileri olumsuz açıdanda etkilemektedir. Bu durum genelde eski değer yargılarının yıkılmasına yol açmakta, ancak bunların yerini aynı hızda yeni, demokratik ve barışçı değer yargıları almamaktadır. Sonuçta bu değişik bunalımlara, özellikle ikinci kuşakta kimliğini bulamamanın getirdiği sorunlara, kişilik deformasyonlarına yaygın olarak yol açmaktadır.

Soru 3

1- Türkiye'li göçmen işçilerin kendi somut sorunları etrafında örgütlenmelerine, eşit ekonomik, demokratik, politik ve sosyal haklar savaşımına yardımcı olacak ve onlara bulundukları ülkedeki sınıf örgütleri, barış ve demokrasi güçleriyle ortak savaşım bilincinin taşınmasına katkıda bulunacak, kayış görevi yapacak gerçek anlamda yığinsal ve demokratik göçmen örgütlerine gereksinim vardır. Bu örgütlerin bugünkü görevleri ile, uzun dönemde üsteleneceği işlevlerin farklı olacağını dikkate almak gerekiyor. Türkiye'li göçmen işçilerin giderek bulundukları ülkenin işçi sınıfının bir parçası olmakla birlikte, onun ulusal bir azınlık grubu olarak, "özgün" bir parçasını oluşturması, göçmen işçi yığınının kendi içinde sürekli iki eğilimi barındırması (bir taraftan gelişmiş kapitalist ekonominin gereksinimlerine bağlı olarak, görece az gelişmiş, ülkelerden kriz dönemi daralan, ancak yükselme dönemlerinde genişleyen oranda sürekli bir yeni göçmen işgücü akımı olması, diğer taraftan gelen göçmen işçi yığınının bir bölümünün kalıcılığı yönünde ikili bir eğilim) ve göçmen işçi yığınınında aynı zamanda az veya çok bir rotasyon olgusunun yaşanması, kayış görevi yapacak göçmen işçi örgütlerinin uzunca bir dönemde de

varlıklarını koruyacakları dikkate alınmalıdır. Göçmen işçi yığını içindeki politik ve sınıfsal ayrışmaya karşın ortak ulusal, sosyal, kültürel özelliklere ve ortak sorunlara dayanan bu tür örgütlenmelerin, farklı politik eğilimdeki geniş Türkiyeli göçmen işçi yığınının çatısı altında birleştirmesi olanaklıdır. Dahası eşit haklar savaşımında belli kazanımların sağlandığı veya göçmen işçi yığınının ağırlıklı olarak bulunduğu ülkenin sınıf örgütlerinde (sendikalar ve politik partiler gibi) örgütlendiği koşullarda bile, ulusal temelde, ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel çalışmalar yürüten, bu tür "cemaat" tipi örgütlerin varlıklarını sürdürebilecekleri dikkate alınmalıdır. Bugün ağırlıklı olarak Türkiyeli göçmen işçilerin eşit haklar savaşımına yardımcı olma görevini üstlenen yığın örgütleri, uzun erimde, ulusal azınlık konumu alan Türkiyeli işçilerin sosyal ve kültürel gereksinimlerine yanıt veren örgütler olacaktır. Bu açıdan işlevleri değişecektir. Bu durum göçmen işçi örgütlerinin tarihsel olarak geçici örgütsel araçlar olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Ancak oldukça uzun bir dönem boyunca varlıklarını koruyacakları dikkate alınmalıdır.

2- Türkiyeli göçmen işçi örgütleri bugün, bir yandan göçmen işçilerin somut sorunlarından yola çıkarak onları eşit ekonomik, sosyal politik haklar savaşımı içinde örgütlemeli ve onların bu savaşım içinde ana politik düşmanlarını (Avrupa egemen burjuvazisi) ve dostlarını tanımalarına, bulunduğu ülkenin işçi sınıfı başta olmak üzere barış ve demokrasi güçleriyle birlikte savaşım vermenin zorunluluğunu kendi deneyimleri temelinde kavramalarına yardımcı olmalıdır. Diğer yandan bu örgütler, bulunduğu ülkedeki sınıf örgütlerinin, barış ve demokrasi güçlerinin göçmen işçi sorununa eğilmelerine, bu sorunun çözümü doğrultusunda politikalar saptamalarına ve ortak savaşımın örgütlenmesine katkıda bulunmalıdır. Bu ikili görevin yanısıra ülkemizin içinde bulunduğu politik koşullar dikkate alınarak göçmen işçi örgütleri Türkiye Demokrasi güçleriyle aktif bir dayanışma hareketinin yürütülmesine yardımcı olmalıdır. Kuşkusuz dayanışma görevi göçmen işçi örgütlerinin ana çalışma alanı değildir ve bu nedenle de örgütsel çalışmanın ağırlığının buna kaymasına izin verilmemelidir. Ancak göçmen işçi örgütlerinin yürütülen dayanışma eylemlerini aktif bir biçimde desteklemesi ve bunlara yardımcı olması sağlanmalıdır.

3- Türkiye'li göçmen işçi örgütlerinin ortaya çıkışlarını ve gelişimlerini tarihsel süreç içinde değerlendirdiğimizde birbirinden farklı dönemleri ayırt etmek olanaklıdır. Avrupa'daki ilk Türkiye'li göçmen işçi örgütleri "geçici" bir süre için çalışmaya gelmiş işçilerin sosyal ve kültürel gereksinimlerine yanıt verecek ve onları yabancısı olduğu toplumdan "koruyan" bir savunma mekanizmasının aracı olarak, milliyetçi ve dinsel motiflerden güçlü bir biçimde etkilenen, kendiliğinden örgütlenmeler olarak ortaya çıktı. Bu biçimiyle ortaya çıkan örgütler, Türkiye'li göçmen işçilerin o günkü toplumsal psikolojilerine yanıt vermekteydi ve ilk başlarda politik eğilimleri farklı olsada işçilerin yerel planda önemli bölümünü çatısı altında toplamaktaydı. 1970'li yıllar ise, Türkiye'deki gelişmelere bağlı olarak, göçmen işçi yığınının içinde politikleşme ve ayrışma sürecinin geliştiği yıllar oldu. Bu sürecin önemli bir özelliği politik ayrışmanın onların içinde yaşadığı topluma göre değil, Türkiye'ye bağlı olarak ortaya çıkmasıdır. Bunun nedeni açıktır. Avrupa'daki varlığını "geçici" bir olgu olarak gören ve kendisini Türkiye'ye göre tanımlayan göçmen işçiler, biriken sorunlarının çözümünü Türkiye hükümetlerinden bekler bir psikoloji içindedirler ve kendilerinin politik eğilimlerinin de Türkiye'ye paralel olarak belirlemektedirler. Bu süreç kendisini varolan göçmen işçi örgütlerinin içinde politik ayrışma sonucu ortaya çıkan, bir dizi yeni örgütler olarak göstermiştir. Bu örgütlenmeler klasik anlamda bilinen yığın örgütleri değildi ve Türkiye'deki politik akımlara paralel olarak ortaya çıkan legal örgütlenmelerdi. Bunlar Türkiye'deki politik mücadelenin görece hızlı geliştiği yıllar boyunca ve bu sürecin Avrupa'daki Türkiye'li işçiler üzerindeki yansımalarının derinliği oranında (B. Avrupa'nın değişik ülkelerinde bu yansımanın derinliği değişik olmuştur.) geliştiler. Ancak 1980'li yıllara doğru koşullar değişmeye başladı. Ülkede tırmanan terör Avrupa'daki Türkiye'li işçileride etkiledi. Bunun yanı sıra göçmen işçilerin giderek kalıcılılaşması, onların psikolojilerinin de değişime uğratmaya başladı. Türkiye'li göçmen işçiler giderek kendilerini Türkiye'ye göre tanımlamaktan vazgeçerken, sorunlarının çözümünde Türkiye hükümetlerinden beklentileride artık ^{zayıflamıştı.} Koşullardaki bu değişiklik kendisini göçmen işçi yığınının apolitizasyon süreci olarak gösteriyor. Bu nedenle bir süredir Türkiye'li belli politik akımların etkisindeki yığın örgütlerinde bir tıkanıklık yaşanıyor. Bu örgütler bugünkü nitelikleri ile gelişimlerinin sonuna gelmişlerdir. Bundan sonra ancak Türkiye'li

göçmen işçilerin eşit haklar savaşımına yardımcı olabilecek örgütler bu tıkanıklığın üstesinden gelebilirler ve gerçekten yığın örgütleri niteliği kazanabilirler. Geri dönüş ve 1445 yasasına karşı yürütülen çalışmalar bunun bir kanıtıdır.

4- Türkiye'li göçmen işçiler içindeki yığın çalışmalarında ve bu çalışma temelinde geliştireceğimiz örgütlenme modellerinde göçmen kitlesinin artan heterojenliği ve sınıfsal-sosyal ayrışma sürecinin ortaya çıkardığı yeni olguları dikkate almak gerekiyor. Örneğin, bugün Türkiye'li göçmen işçi nüfusunun yaklaşık %60'ını 25'e kadarki yaş grubundaki gençler oluşturuyor. Bu nüfus içinde 2. kuşak

ve 3. kuşak diye bilinen sosyal alt gruplar var. Nüfusun bu kadar büyük bir kesimini oluşturan ve azınlık olmanın sorunlarını çok daha yakıcı bir biçimde yaşayan, genç oldukları için daha dinamik olan ve farklı sorunları, farklı psikolojileri bulunan bu kesime özgü bizim özel bir çalışma yürütmemiz gereklidir. Kadın alanına baktığımızda da dikkate almamız gereken yeni olgular bulunmaktadır. Göçün ilk yıllarında Türkiye'den ağırlıklı olarak erkek işçiler B.Avrupa'ya çalışmak üzere geldiler. Kadın işçiler bunun içinde ufak bir azınlıktı ve göçmen işçilerin cinsiyet açısından bileşimine baktığımızda bu durum kendisini demografik olarak çok çarpık bir biçimde gösteriyordu. Ayrıca bunlar Avrupa'ya ekonomik olarak çalışmak üzere gelmişlerdi ve yakıcı sorunları itibariyle kendilerini erkek işçilerden pek farklı olarak algılamıyorlardı. Egemen psikolojileride varolan göçmen işçi psikolojisi idi. Ancak özellikle aile birleşmeleri konusunda atılan adımlar sonrası yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Artık kadınlar göçmen yığınının yaklaşık yarısını oluşturan (Hollanda'da %45) bir sosyal katman olarak ortaya çıkıyor. Üstelik bunlar ilk gelenlerden farklı olarak "geçici bir süre çalışıp para kazanmak için" değil ama ağırlıklı olarak "Avrupa'da aileleriyle birlikte ortak bir yaşam kurmak için" geldiler. Kuşkusuz aile bütçesine yardımcı olmak için başlarda iş bulup çalışanlar oldu. Ancak kriz öncelikle onları etkiledi ve bugün B.Avrupa'da büyük çoğunluğuyla çalışmayan, farklı bir sosyal katman olmanın değişik sorunlarıyla karşı karşıya kalan, geniş bir göçmen kadın yığını bulunmaktadır. Bizim bunlara yönelik, onları somut konumlarına dikkate alan özel bir çalışma yürütmemiz gerekli olmaktadır.

Dikkate almamız gereken diğer önemli bir olgu göçmen işçi yığınının ciddi bir biçimde tehdit eden işsizlik olgusudur. Bu durum marjinal ögelerin sürekli genişlemesi için nesnel bir zemin yaratıyor. Bizim bu geniş kesimi, kozmopolit ve yoz bir yaşama sürüklenmelerini önlemek için daha aktif bir çalışma yürütmemiz gerekiyor. Bir taraftan onların boş zamanlarını daha iyi değerlendirmelerine ve daha sağlam moral değerlere yaslanmalarına yardımcı olacak " savunma mekanizmaları " geliştirmek için, işsizlere yönelik sosyal ve kültürel etkinliklere gereksinim var. Diğer yandan onları kendi sorunları için savaşıma çekmenin değişik biçimlerini geliştirmek gerekiyor. Örneğin, sendikalarla veya belediyelerle ortak meslek kursları, dil kursları, örgütlemek gibi. Krize ve işsizliğe karşı, bunun getirdiği yıkıcı etkileri önlemek üzere, az sayıda ama somut talepler etrafında, " krize karşı alternatif politikalar " üretmek ve bunun etrafında ilerici örgütlerle ortak kampanyalar yürütmek, sosyal yardımların kısıtlanmasına karşı çıkmak gibi. Örneğin, böyle bir kampanyayı silahsızlanma ve barış savaşımı ile bağlamak, " füze yerine işyeri " belgisini böyle bir kampanya içinde anlatmak daha olanaklı olabilir. Diğer dikkate alınması gereken önemli bir olgu B.Avrupa'da son yıllarda Kürtler arasında daha hızlı bir biçimde yaşanan ulusal bilinçlenme ve politikleşme sürecidir. 5 yıl öncesine kadar Avrupa'da hiç olmayan Kürt örgütlerinin ortaya çıkışı, kısa bir süre içinde bunların kendilerine edindikleri taban, yürütülen değişik eylemlere (bizimkiler dahil) katılan yığın içinde Kürtlerin oranının ciddi boyutlara yükselmesi ve eylemlerin dinamik, aktif unsurlarını oluşturmaları bu süreci vurgulayan başlıca göstergeler olarak sayılabilir. Bizim özel konumları ve psikolojileri olan bu kesime yönelik çalışmalarımız ise hemen hemen hiç yok denecek kadar azdır ve hatta kimi yerlerde bu alanı Kürt örgütlerine bırakmış bir anlayışla davranılmaktadır. Bizim yaşanan süreci değerlendirerek .

göçmen işçi örgütleri onların sosyal, kültürel özelliklerini dikkate alarak
Özel bir çalışma yürütmemiz ve geç kalmaktan kaçınmamız gerekiyor. Bütün bu örnekler bize yığın çalışmalarımızın ve örgüt biçimlerinin Türkiyeli göçmen işçi yığını içindeki sosyal ve sınıfsal ayrışma sürecini dikkate alarak çeşitlendirilmesi gerektiğini gösteriyor.

5- Yığın örgütlerinin bugünkü aşamada politik çalışmalarının temel yönleri ne olmalıdır ? Bunları şu biçimde sıralamak olanaklıdır:

a) Temel sorun Türkiyeli göçmen işçilerin daha geniş kesimini kendi somut sorunları etrafında aktif savaşıma çekmektir.

Bu nedenle yığın örgütlerinin ça-

lışıma biçimi ağırlıklı olarak yakıcı bir temel sorun etrafında ülke veya Avrupa çapında yürütülecek kampanyalar olmalıdır. Bu kampanyalar B.Avrupa'daki çalışma koşulları dikkate alınarak kısa olmayan bir zaman dilimi için (6ay-1sene gibi) önceden planlanmalıdır. Bu kampanyanın değişik aşamaları ve her aşamanın amaçları, yapılacak çalışmalar açıkça belirlenmeli, tüm kadro kaynaklarımız bu merkezi kampanya etrafında mobilize edilmelidir. Aynı zamanda kampanyanın değişik aşamaları için belirlenen amaçlara uygun merkezi propaganda ve ajitasyon araçları üretilmeli ve eylem biçimleri saptanmalıdır. Bu nedenle yürütülecek merkezi kampanyanın değişik evreleri için başlıca şu ayrımlar yapılabilir. Birinci aşama olarak kampanya konusu olarak seçilen temel sorunun saptanması, bunun nedenleri ve ortaya çıkan sonuçları üzerine gerekli bilgilerin, verilerin toplanması hedeflenmelidir. Buna bağlı olarak savunulacak çözüm yolu etkili argümanlarla beslenerek belirlenmeli ve kampanya boyunca kullanılacak ana istemler saptanmalıdır. İkinci aşama olarak aktif kadro ve üyelere kampanyanın amaçlarını anlatmak, değişik aşamalardaki görevleri kavratmak ve onları bu çalışmalar içinde mobilize etmek hedeflenmelidir. Kampanyanın başarısı büyük ölçüde bu aşamadaki hazırlıkların iyi yapılmasına, kadroların neyi, nasıl yapacağını iyi bilmesine bağlıdır. Bu nedenle bu aşamadaki çalışmaların üzerinde titizlikle durmak ve tüm aktif kadrolara kampanyanın yürütülmesinde tek, tek belirli somut görevlerin verilmesini planlamak gerekiyor. Üçüncü aşama olarak ülke içinde yerel planda bir dizi etkinliğin örgütlenmesi hedeflenmelidir. Bunun amacı yerel planda olabildiğince geniş Türkiyeli göçmen işçi yığınının kampanya çalışmalarına katmak olmalıdır. Bu amaçla olabildiğince geniş kesimle kalıcı ilişkiler kurmayı sağlayacak yerel eylem biçimleri planlamak ve bunun için yerel komiteler, girişimler gibi esnek ve geçici örgütsel araçlardan yararlanmak hedeflenmelidir. Yerel etkinliklerin örgütlenmesinde ^{varolan} yığın örgütlerinin den çok, bu komitelerin kampanyayı yürüten temel örgütler olarak öne çıkmalarına ve insiyatifin onlar aracılığıyla elde tutulmasına özen gösterilmelidir. Kampanyada savunulacak temel istemlerin geniş Türkiyeli göçmen işçilerin katıldığı yerel toplantılarda, onların aktif katkılarını örgütleyerek saptanmasına dikkat edilmelidir. Bu istemler genel olarak Türkiye hükümetine ve bulunulan ülke yönetimine yönelik olarak iki ayrı planda belirlenmelidir. Yerel etkinlikler belli bir düzeye ulaştığında, kampanyanın dördüncü aşaması olarak, ülke çapında ve Avrupa çapında etkinliklere yönelinmelidir. Bu aşamada kampanyanın ana istemlerini daha geniş ölçüde propaganda et-

mek, kamuoyunda sesimizi etkin bir biçimde duyurmak, hükümetler üzerinde baskıda bulunmak üzere somut kazanımlar getirecek etkinlikler hedeflenmelidir. Yerel etkinlikler aracılığıyla sağlanan yığınsal destek, bu tür çıkışlarla örgütlü bir biçimde tek bir kanalda birleştirilmelidir. Bu nedenle yerel etkinliklerin belli bir düzeye ulaşmadığı koşullarda cılız kalacak veya yeterli bir yığın desteği sağlamayacak merkezi çıkışlardan kaçınmak, sabırlı bir biçimde yerel etkinliklerin daha derine kök salması için çabaları sürdürmek gerekiyor. Bu aşamada kampanyanın tepe noktası olarak etkin bir çıkış hedeflenmelidir. Bu çıkış Türkiyeli göçmen işçilerin kendi örgütlü gücüne güvenini arttıracak, kampanyanın kazanımlarını ortak ve örgütlü savaşımların ürünleri olarak propaganda edecek, kurulmuş yerel plandaki geçici komitelere kalıcı perspektifler verecek ve kazanılan deneyimi genelleştirecek nitelikte olmalıdır. Çok önemli bir nokta gerek yerel plandaki, gerekse ülke çapındaki etkinliklere Türkiyeli diğer ^{göçmen işçi örgütlerini} ve bulunulan ülkedeki ^{sindikaları,} barış ve demokrasi güçlerini katmak, olabildiğince geniş bir eylem birliğini sağlamak için özel çaba sarfedilmesidir. Kalıcı eylembirliğinin ancak somut sorunlar etrafında tabanda kurulacak birlik aracılığıyla gerçekleşebileceği unutulmamalıdır. İlk çağrılara ve girişimlere olumsuz yanıtlar gelse bile kampanyanın değişik aşamalarında diğerlerini de katmak için ısrarla girişimleri sürdürmek zorunludur. B.Avrupa'da sınırlı olan olanaklarımızı dikkate alarak, güçlerimizi en iyi biçimde seferberedecek, en verimli tarzda kullanmamızı sağlayacak, bu tür merkezi kampanyalar göçmen işçilere yönelik politik çalışmamızın temel biçimi olmalıdır.

b) Somut sorunlar etrafında yürütülen kampanyalar, tek bir sorun etrafında da yürütülse bile, sonuçta mutlaka Türkiyeli göçmen işçilerin eşit ekonomik, sosyal ve politik haklar savaşımına, bağlanmalıdır. Yığın örgütlerinin ve göçmen işçiler yığını içindeki politik çalışmanın temel içeriği uzunca bir dönem için " ayrımcılığa karşı eşit haklar için savaşım " olmak zorundadır. Ancak böylesi bir savaşım içinde geniş göçmen işçi yığını aktif mücadeleye çekilebilir, örgütlü bir güç haline gelebilir ve politik açıdan eğitilebilir. Bu nedenle bizim uzun bir dönem boyunca sabırlı ve ısrarlı bir politik çalışma yürütmemiz, tekil somut sorunlardan kalkarak örgütleyeceğimiz kampanyaları, sürekli olarak eşit haklar savaşımıyla bağlı ele almamız zorunludur. Bu nokta başka açıdan da önem taşıyor. Eşit haklar savaşımı aynı zamanda, göçmen işçilere yönelik yasa ve uygulamalarda kısmi iyileştirmeler (demokratik, ekonomik kısmi haklar) için yürütülen mücadele ile daha uzun erimli, kalıcı, politik

savaşım arasındaki bağı somutlandığı bir alandır. Kısacası eşit haklar savaşımı, göçmen işçilerin yaşam koşullarında kısmi iyileştirmeler için yürütülen mücadeleyi politik savaşıma bağlayan ana halkadır.

Bu yapılmadığı takdirde bir taraftan, tek tek kimi düzeltmelerle sorunun çözülebileceği gibi yanlış bir kanının yaygınlaşmasına yol açılır, diğer taraftan güncel sorun etrafında kısa süre içinde hızla yükselen, geniş bir yığın desteği bulan bir kampanya, o sorun çözüldüğü veya güncelliğini yitirdiği zaman, aynı hızla, geride fazla birşey bırakmaksızın dağılır. Kuşkusuz bu durum tek, tek sorunlar etrafında yürütelecek kısmi kazanımlar için mücadeleyi küçümseyen, eşit haklar savaşımını bir slogan olarak tekrarlamaktan öteye gitmeyen bir çalışma anlayışını benimsemek anlamına gelmiyor. Tersine biz, tek, tek sorunlar etrafındaki mücadeleyi dönüp her defasında sistemli olarak eşit haklar savaşımına bağlamak, onunla ustaca bir biçimde birleştirmek zorundayız. Eşit haklar savaşımı aynı zamanda Türkiyeli göçmen işçilerin bulunduğu ülkedeki barış ve demokrasi güçleriyle ortak savaşımının somutlandığı bir alandır. Çünkü göçmen işçilere eşit hakların tanınip, tanınma^{ması} konusundaki tutum, o ülkedeki ilerici ve gerici güçleri göçmen işçi sorununda somut olarak birbirinden ayıran temel yaklaşımdır. Lenin'in ifadesiyle bu aynı zamanda o ülkenin proletaryasının enter-nasyonalist yaklaşımının somutlandığı bir alandır. Türkiyeli göçmen işçiler kendileri için yürüttükleri eşit haklar savaşımında, somut yaşamın içinde, gerçek dostlarını, düşmanlarını ve sallantılı unsurları görüp tanıyacaklardır. Bu onların politik eğitimi açısından çok değerli bir deney olacaktır. Kısacası eşit haklar savaşımı Türkiyeli göçmen işçilerin kendi hakları uğrunda yığinsal olarak örgütlenmelerinde ve politik yaşamda aktif bir güç olarak ortaya çıkmalarında yakalanacak ana halka olmalıdır. Özellikle daha geniş göçmen işçi yığınının politik savaşıma çekme açısından, onlara, temel insan haklarından biri olan " seçme ve seçilme hakkının " (politik hakların) verilmesi için savaşımı yükseltmek zorunludur. Türkiyeli göçmen işçileri politik yaşamın dışında tutmaya çalışan tüm engellere karşı kararlı bir mücadele vermek gerekiyor.

c) Göçmen işçi yığınınına yönelik çalışmalarda dikkate alınması gereken diğer önemli bir konu, onların kendi çıkarları için yürüttükleri savaşım içinde, ana politik düşmanı (bulunduğu ülkenin egemen burjuvazisi) ve dostlarını kendi deneyleri temelinde kavramalarına yardımcı olmaktır. Bizim Türkiyeli göçmen işçilere yönelik politik çalışmamızın vazgeçilmez alanlarından birisi de onların en ileri ve aktif unsurla-

rına işçi sınıfının öğretisini taşımak, bu öğretiyi temelinde politik olarak eğitmek ve örgütlemek olmalıdır. Yığın örgütleri aynı zamanda Türkiyeli göçmen işçilerin kendi sınıfsal çıkarlarını, bunun bulunduğu ülkedeki işçi ve emekçi yığınların çıkarlarıyla ortak olduğunu ve barış demokrasi güçleriyle ortak savaşımın gerekliliğini kavramaya başladıkları, bu doğrultuda ilk politik eğitimlerini aldıkları bir okul olmalıdır. Bu görev yığın örgütlerini, yukarıdaki görevin temel yürütücüsü olan politik örgütlerle karıştırmaksızın, yığın örgütlerini onların yerine koymaksızın yürütülmelidir. Diğer yandan yığın örgütlerini politik savaşımın bütünüyle dışında düşünmek, ekonomik, demokratik haklar savaşımı ile politik savaşım arasındaki bağı koparmak veya aralarında mekanik bir öncelik sıralaması yapmak gibi yanlışlardan uzak durmak gerekiyor. Bizim B. Avrupa'daki faaliyetimize bakıldığında bu iki yanlışla zaman zaman düştüğümüz görülüyor. Ancak unutulmaması gereken bir gerçek, bizim sözünü ettiğimiz yığın örgütlerinin, o ülkedeki proletaryanın bir parçasını oluşturan göçmen işçi yığınına kucaklayan bir "işçi örgütü" olduğudur.

Bu nedenle yığinsal, demokratik bir işçi örgütü aynı zamanda sınıf bilincinin ilk basamaklarının kazanıldığı bir okul olabilmelidir. Hele bu yığın örgütünün eşit haklar savaşımını yürüten bir araç olduğu koşullarda bu, çok daha olanaklıdır.

d) Göçmen işçi yığınının yönelik çalışmanın üzerinde durulması gereken diğer bir yönü Türkiye'deki demokrasi savaşımının, ilerici ve demokratik bir Türkiye'nin öneminin göçmen işçilere kavratılması sorunudur. Etkin ve yığinsal bir dayanışma hareketinin örgütlenmesi bu sorunla sıkıca bağlıdır. Bugün bizim bu alandaki faaliyetimiz ancak Türkiyeli göçmen işçi yığınının politik bilinç düzeyi hayli yüksek çok sınırlı bir kesimine, hatta bunun da oldukça dar bir bölümüne seslenmektedir. Bu durum Türkiyeli göçmen işçilerin "artık ülkedeki gelişmelerle ilgilenmedikleri" yolunda yanlış bir düşüncenin filizlenmesine yol açmaktadır. Bu doğru değildir. Asıl sorun bizim Türkiyeli göçmen işçilerin somut çıkarları ile ülkedeki rejim arasındaki bağı ortaya koyan sistemli bir politik çalışma yapmadaki eksiklerimizdir. Bizim bir yandan Türkiyeli göçmen işçilerin politik bakımdan aktif kesimlerine yönelik olarak Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışmanın gerekliliğini anlatan, onların bilinçlerine, kafa ve yüreklerine

daha etkin seslenen bir politik çalışmayı örgütlenme zorunluluğumuz var. Diğer yandan, sıradan göçmen işçilere onların günlük çıkarları ile ülkedeki rejim arasındaki bağı daha somut açıklayan bir çalışma yürütmek gerekiyor. Bu nedenle somut sorunlar etrafında yürütülen kampanyalarda " Türkiye Hükümetlerine Yönelik" istemler saptamak ve Türkiye egemen burjuvazisinin, politik güçlerin, bunlar karşısındaki tutumunu her defasında deşifre etmek gerekiyor. Bugün B.Avrupa'daki Türkiyeli işçiler, bütün diğer uluslardan göçmen işçilerle karşılaştırıldığında, en az yasal haklara sahip ve en olumsuz koşullarda, barbarca bir sömürü altında çalışmak zorunda bırakılan bir kesimi oluşturuyor. Buna paralel olarak ülkede de gerici diktatörlük hüküm sürüyor. Bu iki durum arasındaki bağ, görece daha demokratik rejimlerin bulunduğu ülkelerin göçmen işçilerine, " hükümetlerarası ikili anlaşmalarla" sağladığı ek olanaklarla karşılaştırılarak çok daha somut gösterilmelidir. Başkı ve zulmun , dayanılmaz hayat pahalılığının kol gezdiği bir ülkeye geri dönme endişesinin onları günlük yaşamlarında nasıl bir çıkmazın içine soktuğu, yüzyüze gelmekten korktuğu bu tehlike nedeniyle, varolan haklarının bile budanmasına, çok daha gerici uygulamalara, azgınlaşan yabancı düşmanlığına nasıl sessizce katlanmaya itildiği anlatılmalıdır. Son günlerde Kohl'un Türkiye gezisinde görüldüğü gibi Özal hükümetinin Türkiyeli işçilerin serbest dolaşım hakkını nasıl 3-5 kuruşluk mali yardım uğruna satmaya kalktığı işlenmelidir. Türkiyeli göçmen işçilerin ülkedeki seçimlerde "oy kullanma hakkı" uğrunda savaşım yükseltilmelidir. Onları el kapılarında köleliğe mahkum eden bugünkü düzenin niteliği, hangi nedenlerin onları bu göçe zorladığı, bunun bir kader olmadığı sürekli açıklanmalıdır.

Bütün bunlar Türkiyeli işçilerin ülkedeki sınıf kardeşlerinin, işçi ve emekçi halkın ne uğrunda savaştığı, nasıl bir baskı ve zorbalık rejimine karşı, hangi koşullarda mücadele ettiği üzerinde yürütülecek sürekli ve sistemli , aydınlatıcı bir propaganda çalışması ile tamamlanmalıdır. Bu yolla Türkiyeli işçilerin ülke ile bağlarını dikkate alan, onların hem yüreklerine, hem de kafalarına seslenen bir propaganda çalışması örgütlenebilir. Demokratik yığın örgütleri böylesi bir çalışma içinde daha geniş Türkiyeli göçmen işçi yığınlarını, daha aktif bir biçimde, dayanışma hareketine katabilir. Göçmen işçilere yönelik çalışmanın bu yönü bir başka açıdan da önem taşıyor. Politik çalışmanın bu yönü aynı zamanda partimizin doğrudan propagandasının somutlanacağı, TKP'nin ülkede hangi amaçlar uğrunda, nasıl bir savaşım yürüttüğünün açıklanacağı bir alandır.

Türkiyeli göçmen işçiler ilk adımda partimizi onların somut sorunlarına yaklaşımıyla, bunlara önerdiği çözüm yollarıyla ve onların kendi çıkarları uğrunda verdikleri mücadele içinde parti üyelerimizin en önde, en kararlı ve özverili biçimde yürüttükleri savaşımla tanıyacaklardır. Bunun için bize güveneceklerdir. Ancak biz onları sıradan, günlük bilincin bu ilk basamaklarından, politik bilincin en üst aşamalarına varıncaya kadar eğitmek için sürekli çalışacağız.

Yukarıda sözünü ettiğimiz politik çalışma, göçmen işçi yığınının politik bakımdan aktif çoğunluğunun bizi desteklemelerini ve ülkedeki demokrasi savaşımının aktif yandaşları haline gelmelerini sağlayacaktır.

6- Bugün B. Avrupa'daki deneylerimizden yola çıkarak yığın örgütleri için genel örgütsel perspektiflerimizi nasıl belirleyebiliriz?

a- Ülke içinde yerel planda yığinsal örgütler oluşturmaya özel ağırlık verilmelidir. Daha sonra yerel örgütler belli bir düzeye ve yaygınlığa ulaştığında bunları ülke çapında esnek merkezi yapılar içinde, federasyon biçimi temel alınarak, birleştirmek hedeflenmelidir. Yerel örgütlerin oluşturulmasında bulunulan ülkenin il(belediye) ve eyalet biçimindeki idari yapısı dikkate alınmalıdır. Gerek yerel örgütlerin kurulması ve gerekse bunların merkezi bir yapıda birleştirilmesi yaşamın getirdiği ve Türkiyeli göçmen işçilerin nesnel gereksinimlerine yanıt veren örgütsel adımlar olmalıdır. Bizim veya son derece dar bir kadronun subjektif niyetlerine dayanan suni örgütler yaratmaktan kaçınılmalıdır. Bu nedenle örgüt kurmadan önceki yığın çalışması büyük önem taşıyor. Unutmamak gerekir ki 'en mütevazî' bir örgüt bile B. Avrupa koşullarında ciddi mali olanaklar (dernek binası, lokal kirası, prop-ajit. malzemelerinin üretilmesi, vb.) , örgütün asgari işlerliğini sağlayacak ve yıpratıcı " günlük bürokratik, ufak işlere", bir dizi toplantıya koşturacak kadro demektir. Elimizde dar bir kadronun olduğu koşullarda, onun enerjisini sadece 3-5 kişinin uğradığı dernek binalarının 4 duvarı içinde tüketmek yerine, yığın ilişkilerini daha da geliştirmeleri temel alınmalıdır. Örgüt kurduktan sonra

önümüze "yığinsallaşma hedefini" koymak, dernek binalarında oturup "yığınların gelmesini" beklemek gibi yanlış eğilimleri pratik çalışmamızda bütünüyle ortadan kaldırmak gerekiyor. Üstelik Türkiye'den farklı olarak B.Avrupa'daki demokratik gelenekler ve varolan geniş yasal olanaklar bize "illegal faaliyet yürütme suçlamasından kurtulmak" amacıyla erken dernekleşmelere gitmeden de, örgütlü bir yığın çalışmasını yürütme olanaklarını vermektedir. Bir defa etkin bir yerel örgütün bulunduğu koşullarda ondan ayrı "bizim örgütümüzü" kurmaktan bütünüyle vazgeçilmelidir. Yerel planda birkaç derneğin olduğu koşullarda bunları tek bir çatı altında birleştirmeye ve etkinliğini arttırmaya ağırlık verilmelidir. Hiçbir yerel örgütün olmadığı koşullarda ise somut sorunlara yönelik kampanyaları örgütlemek amacıyla yerel komite ve girişimlerden yararlanmak, Hollanda özelinde olduğu gibi semtevlere, yabancılar merkezi gibi kurumlar içinde çalışmak, dernek kurmadan da örgütlü bir yığın çalışması yürütmenin araçları olarak değerlendirilmelidir. Bütün örgütlenme çalışmalarımızda üretim süreci içindeki Türkiyeli göçmen işçilerin örgütlenmesine ağırlık verilmelidir.

b- Yığın örgütlerinin faaliyetlerinde ve yığın çalışması içinde kültürel ve sosyal etkinliklere özel bir önem verilmelidir. Bunun birçok nedeni var. Birincisi farklı ulusal özellikler taşıyan Türkiyeli göçmen işçilerin bu alanda çok derinden duydukları gereksinimi bizim karşılayabilmemiz gerekiyor. Bulunduğu ülkede genel olarak dışlanan, ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören, o ülkenin yaşam biçimine, kültürüne, geleneklerine yabancı Türkiyeli göçmen işçiler kendi içlerine kapanık bir yaşam içinde ulusal kültürünü, sosyal ilişkilerini sürdürmeye çalışıyor. "Gurbetlik" psikolojisi göçmen işçilerin bu alandaki ihtiyaçlarını olağanüstü bir biçimde arttırıyor. Daha önce değindiğimiz gibi bu aynı zamanda göçmen işçiler için yaşadığı topluma karşı bir "savunma mekanizması" işlevini görüyor. İkincisi bu alan aynı zamanda ciddi bir ideolojik savaşım alanıdır. Çünkü egemen güçler göçmen işçilerin derinden duydukları bu gereksinimin farkındadırlar. Avrupa egemen burjuvazisi bir taraftan emperyalizmin yoz, kozmopolit kültür öğelerini "batı yaşam tarzını" göçmen işçilerin içine özellikle ikinci ve üçüncü kuşağa taşıyor. Öte yandan Türkiye egemen güçleri bir yandan dinsel gericiliği, şöven milliyetçiliği besleyerek, diğer yandan en yoz kültürel öğeleri, videoculuk, arabesk vb. araçlarla olağanüstü yaygınlaştırarak göçmen işçileri kültürsüzleştirmeye çalışıyor. Bunun sonucu ola-

rak göçmen işçiler iki farklı ulusal kültürün en yoz, kozmopolit unsurlarının iç içe geçtiği, gerici ve şöven milliyetçi ideoloji ile beslenen bir " alt kültür " aracılığıyla zehirlenmeye çalışılıyor. Göçmen işçilerin içinde yaşadıkları toplumun etkileriyle değişen önyargıları, moral değerler sistemi yerine sözde "göçmen sanatı, kültürü" adına bu yoz ve kozmopolit moral değerler aşılarmaya çalışılıyor. Bu durumda Türkiyeli göçmen işçilerin kendi ulusal kültürlerinin ilerici, hümanist ve barışsever özünü korumak ve yaşatmak, bunu geniş göçmen işçi yığınınna, ikinci ve üçüncü kuşağa taşımak, egemen güçlerin onları, kültürsüzleştirme, yozlaştırma girişimine karşı savaşmak zorunlu olmaktadır. Göçmen işçileri demokratik bir platformda örgütlenme çalışması böylesi bir savaşım olmaksızın başarıya ulaşamaz. Ayrıca bu savaşım sadece kendi ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist ve barışsever yanlarını değil, içinde yaşadığımız toplumun ilerici, demokratik kültür öğelerini, giderek tüm insanlığın bu doğrultudaki birikimini göçmen işçi yığınınna aktarmak ve bulunduğumuz ülkede değişik ulusal kökenlerden oluşan işçi sınıfının bu değişik ulusal renkleri de içinde taşıyan gerçek kültürünün yaratılmasına katkıda bulunmak gibi çok yönlü bir savaşımdır. Kısacası Türk ve Kürt kültürünün "lokum, baklava ve göbek dansından" ibaret olmadığı gibi, yaşadığımız topluma uyumunda bulunduğumuz ülkenin yaşam biçimindeki emperyalizmin dayattığı yoz ve kozmopolit yanlara ayak uydurmak olmadığını göstermek, işçi ve emekçi yığınların yaşam tarzının, moral değerlerinin, kültür ve sanatının ilerici hümanist, demokratik yanlarını egemen kılmak için mücadele etmek gerekiyor. Üçüncü olarak daha önce Türkiyeli göçmen işçilerin kültürel ve sosyal gereksinimlerine yanıt veren bir çalışmanın, göçmen işçilere yönelik en uzun erimli ve kalıcı bir çalışma alanı olduğunu açıklamıştık. Bu nedenle de kültürel ve sosyal etkinliklerin örgütlenmesi özel bir önem taşıyor. Ve nihayet dördüncü olarak sanatsal etkinliklerin ilerici düşüncüyü daha geniş yığınlar, daha etkili bir biçimde propaganda etmede güçlü bir araç olduğunu biliyoruz. Tüm bu nedenlerle kültürel ve sosyal etkinliklere (değişik sanat gösterileri, tiyatro, müzik, koro çalışmaları, toplu eğlenceler, geziler, spor etkinlikleri, vb) yığın örgütlerindeki çalışmalar içinde özel bir önem vermek ve bu alanda giderek kalıcı örgütlenmelere, kurumlaşmalara gitmek gerekiyor. Kültürel ve sosyal etkinlikler gerek örgütlenme, gerekse propaganda aracı olarak daha etkili kullanılmalıdır.

c- Daha önce göçmen işçi yığın örgütlerinin bu yığının artan heterojenliğini, sınıfsal ve sosyal ayrışma sürecini dikkate alarak farklı sosyal alt gruplar ve farklı sorunlar temelinde çeşitlendiril-

mesinin gerekli olduğuna değinmiştik. Ancak bu yığın örgütlerinin veya yığın çalışmalarının gerek yerel planda ve gerekse merkezi planda koordinasyonu sağlanmalıdır. Bölge veya il çapında yürütülen işçi, gençlik kadın vb., çalışmaları ortak bir program ve çalışma planı etrafında koordine edilmelidir. Bu koordinasyon parti örgütleri temelinde olduğu gibi legal örgütler düzeyinde de sağlanmalıdır. Böylesi bir koordinasyon yerel planda az olan kadro ve diğer olanaklarımızı en iyi bir biçimde değerlendirmek, ortak hedefler saptamak ve bunun etrafında işçi, gençlik, kadın çalışmasını birbirini tamamlayan ve destekleyen bir örgütlenme olarak yürütmek için gereklidir. Benzeri bir koordinasyon merkezi planda da sağlanmalıdır. Yürütülecek merkezi bir kampanya planlanırken gençlik, kadın vb., alanlarda ne yapılacağı sorunun bu alanlarda nasıl işleneceği ve yığın örgütlerine düşen görevler ayrı ayrı ele alınmalıdır. Aksi takdirde zaten merkezi bir kampanyanın yürütülmesi söz konusu olamaz. Legal örgütler planında da sürekli ve düzenli, yürütülecek çalışmaları koordine edecek, gerekli iletişim ve denetlemeyi sağlayacak esnek örgütsel araçlar merkezi planda da geliştirilmelidir.

d- Türkiyeli göçmen işçi yığın örgütlerinin çalışma yürüttükleri alanda, bulunduğumuz ülkede aynı alanda örgütlü yerli halkın yığın örgütleriyle, ortak çalışma zeminleri yaratılmalıdır. Göçmen işçi örgütlerinin politik partilerle, sendikalarla, barış hareketi ve diğer anti-faşist, yabancı düşmanlığına karşı örgütlerle ilişkileri ve ortak çalışma zemini geliştirilmelidir. Göçmen kadın örgütlerinin bulunduğumuz ülkedeki kadın örgütleriyle, gençlik örgütlerinin kendi aralarında işbirliği sağlanmalıdır. Bu ortak çalışma ve işbirliği platformları hem yerel, hem merkezi planda sürekli geliştirilmek zorundadır. Bunun için bu tür örgütlerde aktif çalışan, göçmen işçi sorununa ilgi duyan veya bu alanda uzmanlaşan yabancı ve Türkiyeli kişilerin katıldığı "danışma kurulları"

örgütlemeye çalışmak, yığın örgütlerinin faaliyetlerinde ve somut sorunlara yönelik politikaların saptanmasında bu kurullara işlerlik kazandırmak hedeflenmelidir. Bunun yanı sıra merkezi kampanyalar sırasında bu tür örgütlerin destek ve dayanışmasını sağlamak amacıyla hem uygun örgütsel araçlar ve ortak eylemler planlanmalı, hem de bunun için ısrarla çalışılmalıdır. Diğer önemli bir nokta Türkiyeli göçmen işçi örgütlerinin kendi kadroları arasından mutlaka böylesi örgütler içinde çalışma yürütecek kişileri ayırması ve yetiştirmesidir. Bu kadroların bulunduğumuz ülkeleğin yığın örgütleri içinde göçmen işçi sorunlarına yönelik aktif bir çalışma yürütmeleri örgütlenmeli ve bu çalışma yönlendiril-

melidir. Göçmen işçi örgütlerinin "dış ilişkileri" sadece bu örgütlerle ortak toplantılar yapmak ve bu toplantılar için kadro ayırmak olarak düşünülmemelidir. Tersine ağırlıklı olarak bu dış ilişkiler, diğer örgütler içinde bizzat aktif bir çalışma yürüten kadroların merkezi bir perspektif doğrultusunda yönlendirilmesi olarak anlaşılmalıdır. Deneyimlerimiz gösteriyor ki bu örgütlerle eğer bizzat o örgütlerin içinde. "A" ^{göçmen işçi sorununa} yönelik tabanda aktif bir çalışma yapılmıyorsa tavanda örgütlerarası toplantılar yoluyla ortak çalışma yürütmek, işbirliğini yeterince geliştirmemektedir. Dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta örgütlerarası ortak platformların sonuçsuz bir dizi toplantılar yapmaktan çıkarılması ve verimli bir hale getirilmesi dir. Bunun için birincisi, bizim ilişkide bulunduğumuz örgütlerle ortak çalışma konusunda, bunun amaçları ve yapılacak ortak işler konusunda, açık perspektiflere sahip olmamız gerekiyor. İkincisi bizim bu konuda planlı bir çalışma yapılması için ısrarlı olmamız gerekiyor. Toplantıları sohbetten öte yapılacak ortak işlerin planlandığı, uygulama kararlarının alındığı "iş toplantısı" haline getirmek zorunludur. Bu konuda bizim önerici olmamız insiyatif geliştirmek açısından da önemlidir. Aksi takdirde bizim açımızdan "yararları yeterince açık olmayan çalışmalara sadece katılmak" veya "bu örgütlerin göçmen işçilere yönelik sorunlarda bilgilenmek için başvurdukları danışmanlık bürosu" konumuna düşmek kaçınılmaz olur. Kuşkusuz ilk ilişkileri geliştirmek için bunlarda yapılmalıdır. Ancak bizim için temel olan işbirliğinin geliştirilmesidir. Bu ancak ortak olduğumuz konuda, ortak çıkarlara dayanan, planlı somut ortak iş yapmakla sağlanabilir. Üçüncüsü bu örgütlerle ortak iş yapma konusu, bizim Türkiyeli göçmen işçilere yönelik genel çalışma planımızın özel önem verdiğimiz bir parçası olmalıdır. İşbirliği çalışmaları genel çalışma programının bir parçası olarak planlanmalıdır. Ancak bu yolla örgütlerarası toplantılara "koşturmaktan", yığın örgütünün yürüttüğü bir kampanya ile "dış ilişkiler" çalışması arasındaki kopukluklardan kurtulabiliriz. Ayrıca bulunduğumuz ülkelerdeki yığın örgütleriyle olduğu gibi diğer ulusların göçmen örgütleriyle de eşit haklar savaşımı temelinde işbirliğinin geliştirilmesi gereklidir .

7- Parti ile yığın örgütleri arasındaki ilişkilerin nasıl olması gerektiği üzerine Marksizm-Leninizmin genel ilkeleri biliniyor. Bunları burada bir kez daha tekrarlamak gereksizdir. Ancak Uсталık bu ilkeleri somut yaşamda uygulayabilmektir. Bu konuda ciddi eksiklerimiz olduğu açıktır. B.Avrupa'daki yığın örgütlerimizin genel görünümü yı-

ğınsal etkinliği dar, partimizin doğrudan yönettiği, ve TKP'nin örgütleri olarak tanınan politik örgütler durumundadır. Bu durum parti ile yığın örgütleri arasındaki ilişkilerin birbirine karıştırılmasına ve bunun yanlış bir zeminde gelişmesine yol açıyor. Bizlerin bu örgütleri doğrudan yönetmek yerine etkinliğimiz aracılığıyla yönlendirmeyi, yığın örgütlerinin göçmen işçilerin yakıcı somut ekonomik, demokratik sorunlarından yola çıkarak daha geniş ve değişik politik eğilimdeki yığını kucaklayacak esnek bir çalışma stilini, onların örgütsel bağımsızlığını, iç işleyişini ve daha insiyatifli bir çalışma anlayışını güçlendirmeyi öne çıkarmamız zorunludur. Bu sorunun doğru kavranılması önemlidir. Çünkü kimi zaman yığınsallaşma adına " politik çalışmadan vazgeçme " veya "göçmen işçi sorunlarına dalıp unutulmuş politik çalışmaya ağırlık verme" gibi uç örneklerle yanlış eğilimlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Sorun politik çalışmalara son vermek veya unutulmaya başlayan politik çalışmayı öne çıkarmak gibi basit bir ikilemin arasında sıkışmak değildir. Sorun göçmen işçi yığınının toplumsal psikolojisini, onun bilinç düzeyini dikkate alarak, ama ona mahkum olmadan, bilinç ve örgütlülük düzeyini bir adım daha geliştirecek bir çalışmanın örgütlenmesi sorunudur. Politik çalışmanın özü budur. Yani " akıllı ve ustaca politika yapma sorunudur ". Lenin'in vurguladığı "politikanın sadece bir bilim değil, aynı zamanda bir sanat " olduğu gerçeği işte bu ustalığın altını çizmektedir. Komünistlerin varmayı amaçladığımız politik etkinliği ve rolü sorunu ise, ancak onların göçmen işçilerin çıkarlarını en kararlı biçimde savunmaları ve bu uğurda en önde ve en özverili bir biçimde savaşmaları ile kazanılacak bir etkinlik sorunudur.

Burada üzerinde durulması ve aydınlatılması gereken diğer bir konu yığın örgütlerinde " genel olarak komünistlerin rolünden" çok , somut olarak bu örgütlerde TKP'nin ve kardeş partilerin rolünün ne olacağı sorunudur. Partimizin B.Avrupa'daki politik faaliyetinin uzun ve kısa erimli amaçları üzerinde dururken kardeş partilerle ilişkiler konusunu "tek ülke, tek parti" ilkesi ve bugünkü somut durum açısından ilk soruda yanıtlamaya çalıştık. Türkiyeli göçmen işçilere yönelik politik çalışmanın TKP ve kardeş partinin ortak bir politika temelinde işbirliği ve yardımlaşması ile birlikte doldurulabileceğini belirtmiştik. Bugünkü somut nesnel durumda budur. Açıktır ki yığın örgütlerindeki durumda politik plandaki bu durumun yansıması olacaktır. Bugün ilerici göçmen işçi örgütleri kadrolarımız aracılığıyla partimiz tarafından yönlendirilmektedir. Uzun erimde, kardeş parti göçmen işçilere yönelik

politik çalışmayı bütünüyle kucaklıyacak duruma geldiğinde (örgüt ve kadro planında), yığın örgütleri kuşkusuz hangi ulustan olursa olsun, kardeş partinin saflarında yer almış komünistler eliyle, bu parti tarafından yönlendirilecektir. Bu gerçekleşene kadar hangi partiye bağlı olurlarsa olsunlar, komünistlerin ortak amaçlar için, ortak bir politika doğrultusunda, omuz omuza bu örgütler içinde birlikte çalışmalarının önünde herhangi bir engel yoktur. Ancak politik planda nesnel sürecin gelişme düzeyi yukarıda belirttiğimiz düzeye gelmeden, kardeş parti bu yükü tek başına taşıyacak olanaklara sahip değilken, yığın örgütlerini yönlendirme görevini ona "devretmekten" söz etmek bu örgütleri yokolmaya mahkum etmek anlamına gelir..

Bizim görevimiz sağlam Marksist-Leninist konumlardaki kardeş partinin biran önce böylesi bir duruma gelmesi için elimizden geldiğince yardımcı olmaktır. Hem enternasyonalist, hem de ulusal görevlerimiz bunu zorunlu kılmaktadır. Kısacası yığın örgütlerini kimin yönlendireceği sorunu göçmen işçilere yönelik politik çalışmanın hangi aşamada nasıl yürütüleceği sorununa bağlıdır ve buna bağlı olarak çözülecektir.

8- Yığın çalışmasının ve göçmen işçi örgütlerinin genel perspektifleri üzerinde durulduktan sonra bizim etkinliğimiz altındaki yığın örgütlerinin bugünkü durumu, en temel sorunlar ve buna bağlı acil görevler üzerinde durmak gerekiyor:

a- Genel olarak bakıldığında B.Avrupa'daki yığın örgütlerinin önünde yığınsallaşma, daha geniş Türkiyeli göçmen yığınını kucaklama sorunu vardır. Gerçekte bu sorun her yığın örgütünün, her dönemde önünde duran bir sorundur. Ancak bu sorun bizim önümüzde son derece acil bir görev olarak durmaktadır. Yığın örgütlerimiz Türkiyeli göçmen işçiler arasındaki etkinlik düzeyi, politik bakımdan aktif kesimi örgütlenme düzeyimiz ve yeni üye kazanma oranımız dikkate alınır-sa bu konunun bizim için ne kadar büyük bir önem taşıdığı anlaşılabilmir. Yığınsallaşma sorunu, görmemiz gerekiyor ki, bir çırpıda yapılacak kimi " çalışma stili" değişiklikleri ve bazı örgütsel önlemlerle kolayca aşılabilecek bir sorun değildir. Kuşkusuz çalışma stilimizde ve

ve örgütsel yapımızda da önlemler almak gerekiyor. Ama sorunun temelinde yatan nedenleri anlamak ve bunu ortadan kaldırmak için uzun soluklu, sabırlı ve sürekli bir çalışmayı planlamak gerekiyor. Herşeyden önce bu sorunun öneminin bilince çıkarılması ve nedenlerinin kavranılması zorunludur. Bu yapılmazsa "Avrupa'ya sınıf atlamaya gelen göçmen işçilerin adam olmayacağı", "işlerin böyle geldiği ve böyle gideceği" biçiminde yanlış eğilimlerin uç vermesi kaçınılmaz olur. Bizler yığın örgütlerindeki günlük çalışma içinde, bir çırpıda köklü değişikliklerin yapılacağını zanneden sabırsız, nesnel ve öznel koşulları yeterince dikkate almayan yaklaşımlara, diğer yandan nesnel koşullara sadece boyun eğen, onu değiştirmek için yeterli çaba sarfetmeyen ve "iş oluruna bırakan" yaklaşımlara da raslıyoruz.

Yığınsallaşma sorununun temelinde yatan nedenleri anlayabilmek için bir olguyu belirlemek gerekiyor. Bu Türkiyeli göçmen işçilerin bir süredir içinde bulundukları apolitizasyon sürecidir. Yalnız biz değil, diğer politik akımlarda (Türkiyeli veya yabancı) göçmen işçi yığınının çok dar bir kesimini etkileyebilmektedir. Bunun birçok nesnel ve öznel nedenleri var. Ama biz belirleyici olan ikisi üzerinde durmak istiyoruz. Bunlardan birincisi Türkiyeli göçmen işçi yığınının içinde bulunduğu toplumsal yaşamın olumsuz etkileridir. Türkiye ile karşılaştırıldığında çok daha "deneyli ve akıllı" bir burjuvazinin egemenliği altındaki gelişmiş emperyalist ülkelere gelen göçmen işçiler, ülkemizden çok farklı koşullarda gelişen bir sınıf savaşımına katılmaktadırlar. B.Avrupa'daki sınıf savaşımı ve sosyal pratik Türkiye'den farklı özellikler gösteriyor. Yığın hareketlerinde hızlı iniş çıkışlar, sık periyodlarla ve çok daha yıkıcı sonuçlarla ortaya çıkan ekonomik, politik derin bunalımlar, bunun yol açtığı sert sınıf savaşimleri, patlamalar ve politik çalkantılarla kendini gösteren Türkiye'deki daha dinamik sosyal pratiğe karşın, B.Avrupa'daki sınıf savaşımı daha ağır ve daha istikrarlı bir tempoda gelişmektedir. Bunun yanısıra Türkiyeli işçilerin B.Avrupa'ya yoğun olarak geldiği yıllar bu ülke ekonomilerinin görece hızlı gelişme gösterdiği "mucize" yıllarıydı. Sosyal demokratların iktidarı altında ve gelişen ekonominin sağladığı olanaklarla "akıllı ve deneyimli" egemen burjuvazi, yığınları genel olarak politika dışında tutmak için reformist yöntemlere başvurma, daha geniş manevralar yapma konusunda ek olanaklara sahipti. Türkiyeli göçmen işçi yığınının ağırlıklı bölümü ise ülkenin görece geri, sınıf savaşımının zayıf olduğu yörelerden gelen küçük ve orta toprak sahibi köylülerden oluşmaktaydı. Bunlar işçi sınıfının safları-

na daha yeni katılmaktaydı ve yaşadıkları proleterleşme süreci, bir yandan geçici işçi psikolojisi, diğer yandan yaşamlarını Türkiye ile kıyaslamaları sonucu çok daha sancılı ve karmaşık süreçlerle bilinçlerine yansımaktaydı. Apolitizasyon sürecini etkileyen ikinci önemli neden göçmen işçilerin sosyal konumu ve toplumsal psikolojisi idi. Türkiyeli göçmen işçilere egemen olan geçicilik psikolojisi, sosyal ve yasal konumları, zaten onları özellikle politik savaşımın dışında tutma amacına yönelikti. Onların ne bulundukları ülkede, ne de Türkiye'de politik karar mekanizmalarına katılma, oy verme hakları yoktu. Politik savaşıma katılanlar üzerinde Türkiye konsolosluklarımızın ve bulundukları ülkenin egemen güçlerinin baskısı etkiliydi. Herhangi bir nedenle işsiz kalmak, sınır dışı edilmek anlamına geliyordu. Bir yandan "geçicilik" psikolojisi, diğer yandan gittikçe uzayan kalış süresi göçmen işçi yığınının, çelişkili süreçlere sürüklemekte ve kendilerini ne Türkiye'deki, ne de bulunduğu ülkedeki politik akımlarla tanımlayamamaktadır. Türkiye'de 1970'li yıllarda yükselme eğilimi gösteren yığın eylemlerine paralel olarak göçmen işçiler arasında yaşanan politik hareketlenme ise yine Türkiye'deki politik gelişmelere bağlı olarak duraklamıştır.

Bizim yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenleri kavrayarak çalışma anlayışımız ve stilinde "köklü" değişiklikler yapmamız gerekiyor. Ancak "köklü" tanımından ne anlayacağımız önemlidir. Kimi zaman bu terim "çabucak sonuç verecek" önlemler olarak anlaşıyor. Bizim B.Avurupa'daki sınıf savaşımının gelişme özelliklerini, çok daha deneyli ve güçlü düşmana karşı, emperyalist bir ülkede, farklı toplumsal ve sosyal koşullar altında savaşmanın güçlüklerini kavrayarak, Türkiyeli göçmen işçi yığınının özelliklerini ve psikolojisini dikkate alan, uzun soluklu bir çalışma anlayışını yerleştirmemiz gerekiyor. Bu çalışma anlayışı varolan olanaklarımızı uzun erimli bir program etrafında mobilize etmeyi, atacağımız her adımı ve evreyi önceden titizlikle planlamayı, bu planlı çalışmayı, Türkiye'den alışık olduğumuz biçimde somut ürünleri ortada ^{çabucak} görülmeyen bu "nankör" çalışmayı bıkmadan, sabırla, inatla ve ısrarla sürdürmeyi, örgütlülüğümüzü adım, adım geliştirmeyi zorunlu kılıyor. B.Avrupa'nın kendine özgü zor koşullarına uygun böylesi bir çalışma anlayışı bizim için köklü bir değişikliktir. Çünkü gerek ulusal özelliklerimiz, gerekse görece az gelişmiş bir kapitalist toplumun üzerimizde bıraktığı izler, geçmiş deneyimlerimiz dikkate alınırsa bu çalışma biçiminin bize bir hayli yabancı olduğu anlaşılır. Avrupalı yoldaşlarımızın bizim "plansız, dağınık ve telaşlı" çalışma

biçimimize çoğu kez "hayretle" baktığını hatırlayalım. Halbuki bizim " sadece belirli dönemlerde" büyük bir özveriyle ve kendini tüketircesine koşturan, az sayıda kadronun üzerinde yükselen bir çalışma yerine, hergün belirli ve " gözle pek kolay görünmeyen " işleri büyük bir disiplin ve kararlılıkla yapan kadroların yürüttüğü çalışmayı örgütlenme zorunluluğumuz var.

Apolitizasyon süreci ve bunun nedenleri üzerinde dururken, bu süreçte ortaya çıkan değişiklik eğilimini de görmek gerekiyor. Herşeyden önce B.Avrupa'da yaşanan ekonomik bunalım toplumsal yaşamı derinden etkiliyor. Bu koşullarda grev hareketlerinde bir yükselme ve sendikal savaşımında militanlaşma eğilimi görülüyor. Barış savaşımı ise gerek yığınsallığı, gerekse değişik politik eğilimleri birleştiren niteliği ile toplumsal etkinliğini ve kararlılığını sürdürüyor. Bu toplumsal gelişmeler göçmen işçi yığınını etkiliyor. Ayrıca ekonomik kriz en başta Türkiyeli göçmen işçileri tehdit ediyor. Bunun yanı sıra göçmen işçiler arasında egemen duruma gelen kalıcılaşma eğilimi, onların sorunlarının çözümü ve eşit haklar için savaşıma daha geniş ölçüde katılmalarının nesnel koşullarını olgunlaştırıyor. Gerek sendikaların, gerekse barış ve demokrasi yanlısı parti ve hareketlerin göçmen işçi sorunlarına ilgisi ve politika belirleme çabaları artıyor. Bazı ülkelerde göçmen işçilere yerel seçimlere katılma hakkının tanınması bu süreci daha da hızlandırıyor. Türkiye'de ise diktatörlük rejimine karşı halkın artan hoşnutsuzluğu, yığın eylemlerinde, politik planda ortaya çıkan canlanma eğilimi kuşkusuz göçmen işçileri de belirli oranda etkilemektedir. Bütün bunlar Türkiyeli göçmen işçiler arasında yakın gelecekte politik savaşıma ilginin artacağını, yakıcı somut istemler temelinde yığın savaşının yükselbileceğininve politikleşme sürecinin derinleşeceğini gösteriyor. Sorun bizim açımızdan bir yandan böylesi bir duruma hazırlanmak, diğer yandan öznel faktörü iyi kullanarak bunu çabuklaştırmaktır. Bunun yolu herşeyden önce Türkiyeli göçmen işçilerin bulunduğu ülkenin sınıf savaşımına katılmasını hızlandırmaktır.

b- Yığın örgütlerinin bugünkü temel sorunlarına değinirken Hollanda'da yığın örgütlerinin ortaya çıkma ve gelişme sürecindeki bir özgülüğe ve bunun olumlu, olumsuz etkilerine değinmek gerekiyor. Hollanda'da yığın örgütleri, Hollanda hükümetlerinin bu tür örgütleri madci olanaklarla destekleme politikasından yararlanarak gelişti. Bu durum yığın örgütlerimizin oldukça hızlı bir biçimde gelişmesine, önemli örgütsel ve mali çalışma olanaklarına oldukça "rahat " bir mücadeleyle ulaşılmışına ve kamuoyunda tanınan etkili ve saygın konumlar kazanılmasına yardımcı

oldu. Bunlar Hollanda hükümetinin tanıdığı olanaklardan ustalıkla yararlanmanın getirdiği olumlu yanlardır. Ancak bu gelişmenin olumsuz olan bir diğer yönü daha vardır. Hükümetlerin bu maddi desteğinin sadece bir "iyi niyet" olmadığı ve belli amaçlara yönelik olduğu bilinen bir gerçektir. Bu araçla bir taraftan yığın örgütlerimiz Türkiyeli göçmen işçilerin hükümet ve belediyelerle ilişkilerini düzenlemeye yarayan ve bir "yastık" görevi yapan danışma büroları konumuna itilmek isteniyor. Diğer yandan "belli amaçlara yönelik projelere" maddi olanaklar sağlayarak, yığın örgütlerinin politik aktivitesinin denetim ve kontrol altında tutulması hedefleniyor. Olumsuz etkiler pratikte kendini nasıl gösteriyor ?

Kuşkusuz birçok olanağa oldukça kolay bir biçimde "yukardan" verilen ödünlerle ulaşmak yığın örgütlerinin üye ve aktif kadrolarının militan savaşım deneyleri kazanmasını olumsuz etkiliyor. Bunun hep böyle sürüp gideceği ^{ve sonuçların "yukardan ilişkiler ve lobicilikle" görülebileceği} biçiminde yanlış izlenimlerin doğmasına yol açıyor. Asıl önemlisi yığın örgütlerinin faaliyetlerini sürdürmek için mali bakımdan bağımlı bir konuma düşmeleridir. Unutmamalıyız ki Hollanda burjuvazisinin bu ince politikası yalnız göçmen işçi örgütlerine yönelik değildir. İşçi sendikaları da aynı durumdadır ve son 38.5 saatlik iş haftası savaşımında olduğu gibi Hollanda burjuvazisi birçok hakkı yukardan ödünlerle verme, böylece sınıf savaşımının derinleşmesi ve militanlaşmasını önleme taktiğini çok sık kullanmaktadır. İşçi sendikalarının örgütlülük ve aktif savaşım düzeyi, mali bağımlılığı dikkate alınırsa, burjuvazinin bu politikasının olumsuz sonuçları daha iyi görülebilir. Bizim yığın örgütlerinin çalışmaları için asgari maddi olanaklara kendi öz kaynakları ile ulaşması ve bu alanda kurumlaşmaya gidilmesi için daha yoğun çaba sarfetmemiz gerekiyor. Kaldı ki ekonomik kriz bahanesi ile her geçen yıl sağlanan maddi olanaklar daralmaktadır. Buna son dönemde politik baskı ve yıpratmalarda eklenmiştir. Geçen yıl 1 Mayıs kutlamalarında çıkan tartışmalardan sonra "ilerici" basında yoğunlaşan saldırıları, "bu tür politik amaçlı" örgütlere yardımın kesilmesi çıgılıklarını hatırlamak yeterli. Diğer olumsuz bir etki, yığın örgütlerinin aldıkları bu yardımlar nedeniyle gerek iş işleyişleri, gerekse yardım veren kurumlar, belediyeler ve hükümetlerle ilişkiler, sık sık karşılaştıkları mali denetimlere hazırlıklı olmak, vb., nedenlerle güçlerinin ve kadro olanaklarının çok üstünde bir bürokratizmin içine çekilmesidir. Bugün bizim yığın örgütlerimizin günlük işleri, gelen-giden evrak hacmi, birçok kadromuzun enerjisini ve gücünü tüketen boyuttadır. Üstelik bu kadrolar oldukça iyi Hollandaca bilmek

zorundadırlar. Bunun sonucu olarak örgütlerde çalışan profesyonel kadrolar, bizim açımızdan acil olan örgütlenme alanında istihdam edilmek yerine, bu bürokrasi ile "boğuşmak" için istihdam edilen kadrolar olmak zorunda kalınıyor. Üzerinde durmamız gereken diğer bir nokta, yığın örgütlerinin, projelerden yararlanmak amacıyla, örgütsel çalışmalarında "ağırlık" kaymalarına yol açmamaktır. Her yığın örgütü gibi bizimde Hollanda kamuoyunda ses getirecek türde etkili çalışmalara gereksinimiz var. Ancak aynı zamanda yığın bağlarımızı geliştirmek, göçmen işçi yığını içinde daha derinlemesine örgütlenmek için günlük yığın çalışmasını düzenli yürütmek zorunluluğumuz da var. Elimizdeki kadro olanakları ise sınırlıdır. Şurası açık ki Hollanda hükümeti projeler aracılığıyla ağırlıklı olarak göçmen işçilerin örgütlenme çalışmasını desteklemiyor. Bu projelerden olabildiğince çok yararlanmak amacıyla hareket ettiğimizde, kaçınılmaz olarak dar kadro olanaklarımızı ve onların tüm enerjilerini, Türkiyeli göçmen işçi yığınına daha derinlemesine örgütlemek açısından çok fazla bir kazanım getirmeyen, ancak Hollanda kamuoyu açısından etkili çalışmalarda tüketmiş oluruz. Bu durum bizim örgütsel çalışmadaki öncelikli alanlarımız ve acil görevlerimiz konusunda bulanıklığa ve asıl üzerinde durup geliştirmek zorunda olduğumuz örgütsel çalışmada ağırlık kaymasına neden oluyor. Gerçekte bu, Hollanda egemen güçlerinin bu araçla yığın örgütlerinin faaliyetlerini "yönlendirme" taktiğine kapılmak olur. Yığın örgütlerimiz sağladığı maddi olanaklarla hızla gelişmesinin örgütsel açıdan getirdiği diğer bir olumsuzluk nesnel ve öznel koşulların yeterince olgunlaşmadığı yerlerde yeni örgüt ve şube kurmak zorunda kalınmasıdır. Bu durumda varlığı hayli tartışmalı bir örgütü veya şubeyi bir yandan tüzük kuralları içinde işletmek ve ayakta tutmak, diğer yandan bu örgütün varlığını kanıtlamak için gücünün çok üstünde işler yaparak maddi olanaklardan yararlanmak amacıyla olağanüstü bir zorlanmanın içine giriyoruz. Bir yığın örgütünün görünümü üye tabanı, aktif üyeler ve tepede yönetici kadrolar olarak bir prizmayı andırması gerekirken, bizim yığın örgütlerimiz başaşağıya duran bir prizma görünümü alıyor. Hemen, hemen aktif üyelerin tamamı, derneklerde yönetici görevler üstlenmek durumunda kalıyor. Çok sayıda yönetici kadro varken, ortada yönetilecek üye sayısı çok azdır. Yığın örgütlerinde aktif, hatta sıradan üye ile yönetici kadro arasındaki ayırım iyice silikleşmiştir. Bu durum bir yandan yeterince deneyim kazanmamış, sınanmamış ve olgunlaşmamış kadroların yönetici görevlere getirilmesine yol açı-

yor. Üyeler açısından bir örgütte yönetici olmanın getirdiği sorumluluk, bunun gerektirdiği yetenek ve özellikler, böyle bir onuru kazanmak için gösterilmesi gereken özveri ve çalışma anlaşılmıyor. Yönetici kadroların diğer üyeler üzerinde doğal olarak kazanması gereken otorite ve saygınlık sağlanamıyor. Diğer yandan yönetici kadroda örgütü ve üyeleri yönetmek yerine, günlük sıradan işlerin peşinden tek başına koşturmaktan öte birşey yapamıyor. Bu durum bizim yığın örgütlerimizde ciddi zorluklara yol açmaktadır.

Yukarıda değindiğimiz olumsuzluklardan çıkarılacak sonuç varolan maddi olanaklardan yararlanmayı bir kenara atmak olmamalıdır. Tersine olumsuz etkilerin üzerinde bu kadar çok durmamızın nedeni, bunları bilince çıkarmak ve maddi olanaklardan çok daha akıllıca, en önemlisi politik amaçlarımızı ve örgütsel hedeflerimizi dikkate alarak, çok daha ustaca yararlanmak içindir. Bir noktanın daha dikkate alınması gerekiyor. Kuşkusuz egemen burjuvazi bu tür maddi olanaklar sağlarken belli amaçlar güdüyor. Ancak burjuvazinin bu egemenliğinde işçi ve emekçi halkın yıllarboyu süren mücadelesinin getirdiği kazanımlar, burjuva demokrasisinin sağladığı olanaklar ve gelenekler "kontrollü" de olsa belli boşluklar açıyor. Bu nedenle ayrılan fonların kullanımında egemen burjuvazi ve salt onun çıkarları tek başına belirleyici olmuyor. Bu bize maddi olanaklardan politik amaçlarımıza uygun bir biçimde yararlanma olanakları da getiriyor. Bunun için bizim fonlardan yararlanırken kendi örgütlülüğümüzü koruyup geliştirmeyi maddi öz kaynaklarımızı yaratmayı, bu alanda etkin bir kurumlaşmayı planlamamız gerekiyor. Ayrıca Hollanda kamuoyuna yönelik etkili çalışmaları göçmen işçileri daha derinlemesine örgütleme çalışmalarıyla daha iyi birleştirmek ve birçok projeden yararlanmaya çalışırken politik, örgütsel amaçlarımızı ön planda tutmak gerekiyor. Bu nedenle duyduğumuz her projeden yararlanmak yerine, örgütsel gücümüzü, kadro olanaklarımızı gözönüne alarak, örgütsel faaliyetimizin değişik yönleri arasındaki iç dengeleri, öncelikli hedefleri atlamadan, varolan maddi olanaklardan azami yararı nasıl sağlayabileceğimizi planlayabilmeliyiz. Yığın örgütlerinin başlıca çalışma perspektiflerine değinirken nesnel ve öznel koşulların yeterince olgunlaşmadığı, ön hazırlık çalışmalarının iyi yapılmadığı koşullarda, yeni örgüt kurmaktan kaçınılması gerektiğine ve başka örgütsel araçlardan yararlanılmasının zorunluluğuna ise daha önce değinmiştik

c- Yığın örgütlerinin önünde duran acil sorunlardan bir tanesi de

kadro sorunudur. Kuşkusuz kadro sorunu herhangi bir örgütsel çalışmanın temel sorunlarından bir tanesidir. Ancak Hollanda'daki yığın örgütlerinin içinde bulunduğu bugünkü koşullar dikkate alınırsa kadro sorunu, çözmek zorunda olduğumuz en acil sorunlardan bir tanesi olarak önümüze çıkmaktadır. Burada aydınlatılması gereken ilk soru bizim hangi özelliklere sahip kadrolara gereksinimiz olduğudur. Herşeyden önce bizim B.Avrupa'daki sınıf savaşımının kendine özgü^{zor} koşullarını, deneyimli ve usta bir düşmana karşı savaşımın ve bunun güçlüklerini bilinçle kavramış, ülkedeki politik savaşımı ve bunun gereksinimlerini iyi bilen, politik ve ideolojik düzeyi yüksek kadrolara ihtiyacımız var. Hollanda gibi gelişmiş emperyalist bir ülkede günlük yaşamın, son derece güçlü ve örgütlü düşmanın, yığınları çok yönlü "şaşırtma", politika dışında tutma çabalarının, ideolojik planda sosyal reformizmin derin köklerinin yol açtığı "ince anti-komünizmin" ve ideolojik deformasyonun, çürütücü etkilerine karşı bir kadro, ancak yüksek ideolojik bilinçle savaşabilir. B.Avrupa'nın kendine özgü koşullarında, son derece güçlü, örgütlü ve deneyimli bir sınıf düşmanına karşı politik savaşım yürütecek kadroda aranılacak ilk özellik, yüksek bir bilinç düzeyi olmalıdır. Nesnel koşulların gereğinden fazla geliştiği ancak öznel faktörün geride kaldığı Avrupa'daki politik savaşım koşullarında bizim kadro sorununa ve kadrolarımızın ideolojik eğitimine daha büyük bir önemle eğilmemiz zorunludur. İdeolojik bilincin kendiliğinden kazanılamayacağını biliyoruz. Bu nedenle bizler kadro sorunumuzu çözmeye çalışırken sürekli ve düzenli bir ideolojik eğitim çalışmasını planlamak ve bunu sürekli gündemimizde tutmak zorundayız.

Nasıl bir kadro sorusunu yanıtlarken üzerinde durulması gereken diğer bir özellik uzun soluklu, planlı bir örgütsel çalışmayı kararlılıkla, günlük işleri büyük bir disiplinle yapabilmek, kollektif ve düzenli çalışmaya yatkınlık olmalıdır. Bu bir yanılla bilinç sorundur. Ama diğer yanıylada insanların üretim süreci ve toplumsal yaşam içindeki yerleriyle kazandıkları özelliklerdir. Kuşku yok ki bu özellikler en çok üretim süreci içinde yer alan işçilerin yaşam içinde kazandıkları özelliklerdir. Bu nedenle bizler özellikle yeni kadrolar kazanmak açısından bu kaynaktan yararlanmayı temel almalıyız. Genç kadroları meslek edinmeye, iş bulmaya ve üretim sürecine girmeye teşvik etmeliyiz.

Kadroların canlı yığın bağlarına ve geniş bir çevreyle sıcak, davranışlarıyla güven, saygı ve sevgi uyandıran örnek insan ilişkilerine sahip olması gerekir. Böylesi bağlara sahip olmayan bir kadro ne

politik savaşım yürütebilir, ne de kendini geliştirebilir. Bizim aktif kadrolarımızın bu tür yığın ilişkileri son derece zayıftır. Bizler kadro sorunlarımızı çözmeye çalışırken herşeyden önce politik bakımdan aktif kadrolarımızın "kendi içine kapanık, birbirleriyle görüşmenin dar çerçevesini aşmayan" yaşam biçimini değiştirmek ve daha geniş ilişkiler geliştirmelerini sağlamak için kararlı bir mücadele yürütmek zorundayız.

Kadro, politik çalışmanın değişik alanlarında ve değişik düzeylerde yürüteceği görevler için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip kişi demektir. Bizler politik faaliyetimizin değişik alanlarındaki çalışmaları örgütlerken temel hedeflerimizi, buna ulaşmak için yapılacak işleri ve bu çalışmanın ne tür becerilere sahip kadrolar gerektirdiğini ayrıntılarıyla planlamak zorundayız. "İşe göre adam seçmenin" kadroları yetenek ve becerilerine göre istihdam etmenin ilk adımı budur. Bu aynı zamanda kadroları sürekli eğitmek, onların bilgi ve becerilerini geliştirmek, yaptıkları göreve uygun yeteneklere sahip olmalarını sağlamak amacıyla sistemli bir çalışmayı örgütlemek içinde geçerlidir.

Kadro sorunu aynı zamanda açık bir kadro politikasına sahip olma ve yeni kadrolar yetiştirmek, onları eğitmek için düzenli ve sürekli bir çalışmayı örgütleme sorunudur. Açık söylemek gerekirse bizim ne belirgin bir kadro politikamız, ne de yeni kadrolar kazanmak için yeterli bir çalışmamız var. Yukarıda bizim kadrolarda aramız gereken başlıca niteliklere değinirken aynı zamanda kadro politikamızın temellerini de aydınlatmaya çalıştık. Ancak sistemli bir yeni kadro yetiştirme sorunuyla ilgili olarak bir konunun daha üzerinde durmak gerekiyor. Bir kadronun kolay yetişmediğini, ancak uzun ve zahmetli bir çalışmanın, büyük bir enerji ve emeğin ürünü olduğunu biliyoruz. Ama B.Avrupa koşullarında, sosyal pratiğin daha ağır geliştiği, göçmen işçileriⁿ yürüttüğü yığın-sal savaşımda gözle görülür bir yükselmenin olmadığı koşullarda, yeni kadrolar kazanmak ve onları eğitmek, çok daha zor ve zahmetli bir çalışmadır. Kısacası sosyal pratik bizim önümüzde çok sayıda "yıgın önderleri" çıkarmıyor. Bu durumda bir yandan varolan kadrolardan azami yararı sağlamak için çok daha titiz davranmalıyız. Diğer yandan yeni kadro kazanmak için çok daha büyük emek isteyen, çok daha zahmetli ve yorucu bir çalışmayı, deyim yerindeyse iğne ile kuyu kazmayı göze almak ve bunu kararlılıkla yürütmek zorundayız. Kadro sorunumuzu çözmeye yolunda kalıcı bir adım atamadığımız koşullarda

Örgütsel çalışmalarda sağlıklı bir gelişme sağlamanın olanaksız olduğunu kavramamız gerekiyor.

d- Yığın örgütlerinin ve yığın çalışmasının genel perspektiflerini bizim örgütlerimizin bugün içinde bulunduğu temel sorunları ele aldıktan sonra, hollanda'da yığın örgütlerinin acil görevlerini somutlamak kolaylaşmaktadır. Yığın örgütlerimiz ve buradaki aktif kadrolar yapılacak çalışmanın içeriği, amaçları, temel sorunlar ve bunları ortadan kaldırmak için yapılacak işler, ana görevler üzerine açık perspektiflere sahip olmalıdır. Planlı, hedefleri belli, düzenli ve sürekli bir çalışmayı örgütlemek ve bunu merkezi kampanyalar aracılığıyla yaşama geçirmek zorunludur. Örgütsel çalışmada belli yerleri hedef seçmek, gücümüzü ve kadrolarımızı sonuç alıcı bu yerlere yığmak, örgütlenme çalışmalarını halka, halka büyütmek gerekiyor. Yapay örgütler kurmaktan, gücümüzü aşan işlere dalmaktan, bürokrasi içinde boğulmaktan kaçınmalıyız. Kadrolarımızın ideolojik, politik eğitime ve yeni kadro kazanmak için sistemli bir çalışmanın yürütülmesine gereken önemi vermek zorunludur. Örgütsel çalışmada iş bölümünü geliştirmemiz, işin birkaç kişinin omuzuna yıkılmasına son vermemiz, alınan kararların kağıt üzerinde kalmaması ve uygulanması için, her düzeyde iş üzerinde denetimi sıkılamamız gerekiyor. Bunlar bizim öncelikle ele almamız gereken acil görevlerimizdir.

Soru 4

1- Hollanda'nın en büyük partisi PvdA (İşçi Partisi) sağ sosyal demokrat bir parti. Genel olarak politikası Almanya'daki SPD ile büyük benzerlik gösteriyor. Şimdi muhalefette olması ve Hollanda'da son yıllardır çok etkili olan barış hareketi bu partiyi etkiledi. Daha ileri talepleri savunan bir politika izlemeye başladı. Göçmen işçilere yönelik politikasına gelince genel olarak entegrasyonu savunuyor. Göçmen işçilere kısmi haklar tanınmasından ve durumlarının iyileştirilmesinden yana tutum alıyor. Hükümetin ayrımcı ve gerici uygulamalarına karşı çıkıyor. İkinci parti olan Hristiyan Demokratik Parti (CDA) genel olarak tutucu bir parti. Hükümette, ekonomik bunalımı da bahane ederek, sürekli olarak işçi ve emekçi halkın kazanılmış haklarını törpolüleyen, sosyal harcamaları kısıtlayan, bunalımın yükünü halkın omuzuna yıkan gerici politikaları izliyor. Doğal olarak göçmen işçiler bu politikadan en çok zarar görenler oluyor. Entegrasyonu savunur görünmekle birlikte özellikle 1.kuşak göçmen işçileri geri

dönüşe zorlamayı amaçlayan bir politikadan yana. Üçüncü parti olan hür demokrat parti (VVD) hükümet ortağı ve genel olarak en amerikancı ve gerici politikaların savunucusu. Geçen seçimlerde çok büyük bir oy artışı sağladı. Bunda Avrupa'da yükselen "yeni muhafazakar" hareket içinde Hollandalıların tercihlerini açık, ırkçı, faşist (bunlara karşı II.Dünya savaşından, Nazi işgalinden kalma derin kökleri olan bir toplumsal tepki vardır) veya geleneksel muhafazakar parti yerine " genç kadrolara ve dinamik görünüme" sahip bu partiden yana kullanılması rolü olmuştur. Göçmen işçilere yönelik olarak da genel politikasına bağlı olarak düşmanca bir tutum içindedir. Hollanda komünist partisinin durumu biliniyor. Son kongresinde aldığı kararlar ve kabul ettiği 'yeni' program ile bu parti Marksizm-leninizmi ideoloji olarak reddetti. İşçi sınıfının öncü partisi olma niteliğini yitirmiş olan parti, " grupçuluğa ve fraksiyonculuğa izin veren" tüzüğü ile değişik politik eğilimleri olan farklı gruplara bölünmüş durumda ve bir likidasyon süreci yaşıyor. Marksist-leninist düşüncüyü savunan parti içi muhalefetin (Horizonta- listler) bir bölümü bu yıl içinde Komünistler Birliği adında yeni bir parti kurma kararı aldılar. Ne varki bu konuda kendi aralarında görüş ayrılığı var. Bir bölümü yeni parti kurmanın zorunluluğunu savunurken diğer bölümü parti içinde mücadelenin sürdürülmesinden yana. Bu durumda kurulacak partinin geleceğinin ne olacağı hayli tartışmalı. Komünist Partisinin (CPN) göçmen işçiler politikası genel olarak ilerici istemleri ve göçmen işçiler arasında ilerici hareketleri destekleme yönünde. Ancak bu destek, aktif bir ortak savaşım örgütlemek yerine daha çok pasif bir sempatiyle yaklaşma düzeyinde. Göçmen işçilere yönelik somut bir programları ve belirgin bir politikaları yok. Ayrıca son seneye kadar göçmen işçileri parti saflarında örgütlemek için aktif bir çabasıda olmadı. Olumlu muhalefet hareketi ise göçmen işçilerle ortak savaşımı birlikte örgütleme sorununa sağlıklı yaklaşıyor. Ancak genel politik hattı ve örgütlenmesinde olduğu gibi bu alandaki görüşleri ve tutumunda henüz oluşum halinde. Küçük sol partiler PPR ve PSP'nin çizgisi ve politikası ise CPN ile büyük benzerlik gösteriyor. Irkçı ve Faşist Centrum Partisi açık yabancı düşmanlığı yaparak güçlenmek istiyor. Geçen seçimlerde azımsanmıyacak bir oy aldı, ve Hollanda gibi anti-faşist duyguları güçlü bir ülkede bile oldukça tehlikeli bir gelişme potansiyeli olduğunu gösterdi. Aldığı oy miktarı kamuoyu açısından uyarıcı oldu. Bu partiye karşı ve yasaklanmasını isteyen birçok protestolar örgütlendi. Giderek parti içinde anlaşmazlık ve çatışmalar yoğunlaştı. Bu partinin meclisdeki tek milletvekili parti

yönetimini suçlayarak ayrıldı. Ayrı bir parti kuracağı söyleniyor.

2- İki sendikal konfederasyondan daha örgütlü ve büyük olanı FNV, sosyal demokrat işçi partisinin etkisi altında. İkinci konfederasyon CNV ise hristiyan demokrat parti tarafından yönlendiriliyor. Genel olarak her iki konfederasyonda toplam olarak işçi sınıfının küçük bir azınlığını örgütlemiş durumda. Hollanda sendikal mücadele açısından diğer Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında gerek sendikalaşma oranı, gerekse ekonomik mücadele geleneği, militanlık, örgütlülük düzeyi açısından çok daha zayıf. Sendikal konfederasyonların gerçek anlamda Türkiyeli, ya da göçmen işçi seksiyonları yoksa da yabancı işçilerden sorumlu kadroları (bazıları türk) var. Ne ki iki sendikal merkezde de Türkiyeli işçileri örgütlemek yolunda artan bir çaba görülmüyor. İki sendikal merkezinde genel politikaları sınıf uzlaşmacılığını temel alıyor. Göçmen işçilere yönelik somut bir politikaları yok ve onların eşit haklara kavuşması doğrultusunda aktif bir çaba sarfetmiyor.

3- Politik partilerin geçlik kolları niteliğinde gençlik örgütleri var. Ancak hepsinin toplumsal etkinlikleri zayıftır. Hollanda da gençliğin bizim anladığımız anlamda bir yığın örgütü yok. Kısa zaman öncesine kadar güçlü bir feminist akım ve onun kadın örgütü varmış. Ancak daha sonra iç tartışma ve bölünmeler nedeniyle etkinliğini büyük ölçüde yitirmiş. Son 5 yıldır kadın hareketinin de pek sesi duyulmuyor. Belki genel olarak bir bunalım yaşıyan feminist akım içinde giderek güçlenen anti-emperyalist, barıştan yana ve "kadın sorunun çözümünün ancak toplumda köklü, radikal değişikliklerle" mümkün olacağını savunan eğilimin etkisiyle önümüzdeki yıllarda bir kıpırdanma olabilir. Gerek yığınsallığı, gerekse toplumsal etkinliği açısından en güçlü olanı kuşkusuz barış hareketi. Çok geniş ve birbirinden farklı politik görüşten insanları (rahiplerden komünistlere kadar) şemsiyesi altında toparlamış durumda. Ayrı ayrı birçok barış örgütü olmasına karşın bunlar çalışmalarını bir ulusal komite (platform) aracılığıyla koordine edebiliyorlar ve ortak eylemleri örgütleyebiliyorlar. Halkın %60'dan fazlasının aktif desteğine sahip olan barış hareketi yürüttüğü güçlü yığınsal çıkışlarla yeni füzelerin yerleştirilme kararını bu yılın sonuna erteletmiş durumda.

4- Hollanda'da göçmen işçilerin artık kalıcı olduklarının belirginleşmeye başlaması ile birlikte gerek sendikaların, gerekse partilerin göçmen işçi sorunlarına ilgisi ve politika belirleme çabaları artıyor. Göçmen işçilere yerel seçimlere katılma hakkının tanınması ve 1986 yerel seçimleri bu süreci daha da hızlandırdı. Hollanda da yerel seçim-

ler , belediyelerin özerk yapısı ve yerel polisi yönetme gibi görece büyük yetkileri nedeniyle oldukça önem taşıyor. İşçi partisi ve sol partiler göçmen işçi örgütleriyle işbirliği içinde seçim programlarını hazırlamak istemini dile getiriyorlar. Hükümet partileri CDA ve VDP daha çok göçmenler içinde sivrilen, popüler, tek tek kişileri kendine bağlamak, listesine koymak yoluyla göçmen işçi oylarını almaya yöneliyorlar. Centrum partisi ise yabancı düşmanlığını oya çevirmeye çalışıyor. Türkiye kökenli gerici-faşist güçlerin bir bölümü hükümet partileriyle işbirliği ve pazarlık yaparken , öte yandan da ayrı Türkiye liler partisi kurarak veya bağımsız adaylarla seçimlere girmeye hazırlanıyor.

Yerel seçimler ve partilerin göçmen işçi sorunlarına artan ilgisi bizim onlarla işbirliğimizi geliştirmek için yeni olanaklar getiriyor. Bizler yerel seçimlere yönelik olarak aktif bir kampanya yürütmeliyiz. Bu kampanyanın başlıca amacı Türkiyeli göçmen işçileri kendi talepleri etrafında, eşit haklar istemini yükselterek seçim kampanyasına aktif katılımını sağlamak olmalıdır. Bu nedenle göçmen işçilerin ana taleplerini belirlemek amacıyla bir dizi toplantılar örgütlemek, bu talepleri propaganda etmek ve Hollandalı partilerin bu talepler karşısında tutum almaya zorlayacak eylemler planlamak gerekiyor. Kampanya sonunda göçmen işçilerin bu taleplerini destekleyen parti ve ilerici adaylara oy verilmesi çağrısında bulunmak ve göçmen işçileri oy kullanmaya, kendi istemlerini savunmak amacıyla barış ve demokrasiden yana partilerde aktif görev almaya teşvik etmek gerekiyor. Yığın örgütleri böyle somut bir seçim kampanyası içinde ilerici partilerle ortak bir program temelinde işbirliği yapabilirler. Hatta kimi yerlerde ortak kampanya veya toplantılar örgütlenebilir. Yerel seçimler gibi bu partileri son derece yakından ilgilendiren somut bir konu, yığın örgütleriyle bunlar arasında daha kalıcı ilişkilerin geliştirilmesi için iyi değerlendirilmelidir. Kuşkusuz kampanya içinde Türkiyeli göçmen işçi yığınının kendi istemleri temelinde politik savaşıma çekebilmek ırkçı ve gerici partileri deşifre etmek ve onlara karşı göçmen işçilerin aktif protestosunu örgütlemek ana hedef olmalıdır. Göçmen işçileri ayrı bağımsız bir parti ile seçimlere sokma gibi bölücü taktiklerin boşa çıkarılması zorunludur. Bağımsız bir Türkiyeli adayı destekleme konusu ise ancak göçmen işçilerin istemlerini kararlılıkla savunan, ilerici, çevresinde geniş saygınlığı olan ve sevilen böylesi bir aday olduğunda ve Hollandalı partilerin yerel planda bu adayı kendi listelerinde yer vermeseydi, göçmen işçilerin taleplerine

sırt döndüğü takdirde düşünülebilecek bir konudur. Böylesi bir durum ancak istisnai koşullarda ortaya çıkabilir ve bizler politika olarak fazla sayıda bağımsız adayın çıkmasını teşvik edici olmamalıyız. Bizim kimi aktif kadrolarımızın PvdA ve CPN gibi partilerden kendi listelerinden aday olma teklifleri olması muhtemeldir.

Yığın örgütlerinde üst düzeyde yönetici görevleri olan kadroların bundan kaçınması daha doğrudur. Bu tür kadrolarımızın kamuoyunda belli bir partinin programını destekleyen kişiler olarak değil, politik görüşleri ne olursa olsun, tüm Türkiyeli göçmen işçilerin gerçek çıkarlarının savunucusu kişiler olarak çıkması, bunun için kararlılıkla mücadele eden, Hollanda partilerini bunlara kulak vermeye zorlayan bir tutum sergilemeleri daha doğru bir politik taktik olacaktır. Fazla tanınmayan, önde gelen yönetici görevleri olmayan kadrolarımız için eğer somut kazanımlar getirme (partinin göçmen işçilere yönelik politikasının belirlendiği yerlerde aktif olmak veya belediye meclisine girmek gibi) ihtimali yüksekse bu tür olanaklardan yararlanmak düşünülmelidir.

5- Bizim yığın örgütlerimizin tüm işçi sınıfı örgütleriyle, barış ve demokrasi güçleriyle ve kendi alanlarında faaliyet yürüten Hollandalı yığın örgütleriyle, sıkı bir işbirliği içinde çalışmalarının gereğine, 3.no.lu soruda yığın örgütlerimizin perspektiflerini ele aldığımız da değinmiştik. Bu bizim için her koşulda geçerliliğini koruyacak temel politikadır. Yine aynı soru çerçevesinde bu işbirliğini geliştirecek ortak çalışma zeminlerinin yaratılması için esnek ve yaratıcı biçimlerin bulunması gereğine, yığın örgütlerinin "danışma kurulları" oluşturması, ortak somut sorunlar etrafında birlikte kampanyalar örgütlemesi, bizim merkezi kampanyalara onları katmak, aktif dayanışmalarını sağlamak için esnek örgütsel araçlar geliştirilmesi gereğine işaret etmiştik. Bu işbirliği çalışmalarında dikkate alacağımız başlıca noktalar nelerdir? Birincisi, işbirliği geliştirmeye çalıştığımız örgütlerle kurduğumuz ilişkilerde neyi amaçladığımız ve hangi hedeflere varmak istediğimiz bizim açımızdan açık olmalıdır. Genel olarak "iyi ilişkiler geliştirmek" için işbirliği yapmak sonuç verici olamaz. Somut olarak hangi hedeflere ulaşmak için, hangi ortak işi, nasıl birlikte yapacağımız önceden planlanmalıdır. Önerdiğimiz çalışmanın içeriği, yürütülecek ortak eylemler ve bunların örgütlenme biçimi belirlenmelidir. İşbirliğini geliştirecek somut bir politika bu sorulara yanıt vermeden belirlenemez. İkincisi, onlarla birlikte yapmayı amaçladığımız ortak çalışmanın konusu, onların yapısı ve

ilgi alanları ve politik eğilimleri dikkate alınarak saptanmalı ve hem onların, hem de göçmen işçilerin ortak çıkarlarını yansıtmalıdır. İşbirliğinin iyi bilinen bir ilkesi yapılacak ortak işin karşı tarafın da çıkarlarını yansıttığını, karşılıklı yarara dayandığını somut olarak göstermek ve onu buna ikna etmektir. Sadece birbirimizin politik eğilimlerimize duyduğumuz "karşılıklı sempatinin" sınırlarını aşmayan, konusu, içeriği, çerçevesi belirsiz bir dayanışma yerine, ortak somut çıkarlara dayanan bir işbirliği çok daha kalıcıdır. Üçüncüsü, işbirliği yapacağımız örgüte esnek yaklaşmak ve ortak noktaları öne çıkarmak zorunludur. Biz bu ilişkide insiyatifli davranmak, yapmayı hedeflediğimiz ortak çalışmayı önceden planlamak, girişken ve önerici olmak durumundayız. Ancak yapılacak çalışma ortak karara ve iradeye dayanmak zorundadır. Bu nedenle esnek davranmak, karşı tarafın görüş ve önerilerini dikkate almak ve bunlar içinde bizimkiyle çakışan yanları öne çıkararak, ortak kararlara varılmasını sağlamak gerekiyor. Dördüncüsü, işbirliği çalışmalarında karşı tarafın olduğu gibi, kendi örgütümüzünde örgütsel bağımsızlığını korumakta titiz olmalıyız. Yapılacak ortak iş her örgütün kendi yapısı içinde yönetim organlarının, hiçbir dış müdahale olmaksızın, özgür iradeleri ile verecekleri karar sonucu olacaktır. Bu nokta önemlidir çünkü Hollandalılarda genel olarak, biraz "geri kalmış" gördükleri, biraz da derin kökleri olan "eski kolonyalist" yaklaşımın kalıntıları sonucu, göçmen işçi örgütlerini "yönetmek" eğilimi vardır. Onların önerilerini, görüşlerini dikkate almak, bunlardan yararlanmak gerekir. Ancak onların örgütlerimizin iç işleyişine müdahale etmelerine, izlenecek politikayı belirlemelerine izin vermemek gerekir. Özellikle "danışma kurulları" içinde ortak çalışma örgütlenirken bu noktaya dikkat edilmelidir. Beşincisi, işbirliği çalışmalarına her örgütün eşitlik temelinde ve eşit haklarla katılması sağlanmalıdır. Karşılıklı ilişkilerde hiçbir örgütün, hangi gerekçelerle olursa olsun, ayrıcalıklı konumlar dayatmasına, ortak çalışmayı kendi "patronajı" altına almasına izin verilmemelidir. Bu noktanın biraz önce değindiğimiz "başkaları tarafından yönetilme" sorunuyla da bağlantısı vardır. Altıncı olarak bilmeliyiz ki, her işbirliği çalışması karşılıklı politik tavizlere dayanır. Gücümüzü ve etkinliğimizi dikkate alırsak, işbirliğinin gelişmesi amacıyla bizim daha çok politik tavizler vermek zorunda kalacağımız da açıktır. Ancak her defasında sürdürdüğümüz ilişki içinde vereceğimiz tavizlerin sınırları, nereye kadar taviz vereceğimiz, o örgüte karşı izlediğimiz politikanın amaçlarına bağlı olarak belli olmalıdır. Aynı şekilde niçin taviz verdiğimiz, bunun gerekli-

liği ve yararları da kadrolarımız açısından açık olmalıdır. Unutmamalıyızki verilecek tavizin sınırları bir örgütten diğere, o örgütle kurmak istediğimiz ilişkinin derinliğine, bunun geçici veya sürekli olmasına, o örgütün gücüne, toplumsal etkinliğine ve politikasına bağılı olarak değışir. Aynı zamanda verilecek tavizin sınırları somut koşullara, politik ortama ve bu durumda uzlaşmanın getireceğı somut yarar ve kazanımlara bağılı olarakta değışir. Örneğın gerici bir iktidarın yönetiminde, göçmen işçilerin kazanılmış haklarına saldırıların yoğunlaştığı ve tehlikeli bir politik ortamın oluştuğı ortamda, genel olarak işçi sınıfının ve göçmen işçilerin, bulundukları mevzileri savunmak ve tehlikeyi püskürtmek, daha geniş güçlerle işbirliğı sağlamak amacıyla daha "ağır " politik tavizler verilebilir. Kısacası verilecek tavizlerin sınırları bir kez belirlenmekle yetinilmemeli ve her somut durumda, her örgüte göre yeniden değıerlendirilmelidir. Ancak her durumda ve koşulda bizim Türkiyeli göçmen işçilere aktif bir biçimde ^{politik bilinç verme çalışmamızdan} vazgeçmemeliyiz. Yedincisi, işbirliğı çalışmalarında güven verici, üstlendiğı görevi yapan, sözünün eri bir örgüt olmaya özen gösterilmelidir.

Sekizinci olarak bilmeliyiz ki işbirliğı çalışmaları, sadece örgütlerin yönetim organları arasında, tavanda kurulacak ilişkilerle gelişemez. Bu örgütlerle tabanda, yerel düzeyde ve her kademe ortak çalışma zeminlerinin yaratılması için çaba sarfedilmelidir. Asıl önemlisi bu örgütlerin içinde, göçmen işçi sorunlarına yönelik aktif bir çalışmanın yürütülmesi zorunludur. Böylesi bir "içerden çalışma" için kadro ayrılması ve yetiştirilmesi planlanmadan, bu çalışma örgütlenmeden ve merkezi olarak yönlendirilmesi sağlanmadan, kalıcı sonuçlar almak zordur. Dokuzuncusu işbirliğı yapmayı amaçladığımız örgütlerin hemen tamamının, göçmen işçilere yönelik eşit haklar temelinde belirgin bir politikalarının olmadığını dikkate alırsak ortak bir program çerçevesinde kalıcı işbirliğı platformları oluşturmanın güçlükleri anlaşılır. Bu nedenle başlangıçta tek, tek somut sorunlara yönelik daha dar alanlarda ve geçici biçimler altında işbirliğı ilişkilerini geliştirmek hedeflenmelidir. Ve nihayet son olarak işbirliğı ilişkilerinde karşılıklı yararı titizlikle gözetirken kimi hollandalı örgütlerde varolan bir eğilimi, bizim örgütlerimizi göçmen işçi sorunlarında enfemasyon ve bilgi alınacak danışma büroları gibi görme eğilimini kırmak için çaba sarfedilmelidir. İlişki geliştirmek için bir taraftan bu "hizmeti" yapmaya devam ederken, diğertaraftan araştırılan konuda ortak çalışma yürütmek için ısrarlı giri-

şimlerde bulunmak gerekiyor. Ayrıca bu enfemasyon ve bilgi alışverişini bizim gereksinim duyduğumuz alanlarda da karşılıklı yapılmasını talep etmek, işbirliğini bir adım daha geliştirmek için düşünülmelidir.

6- Sendikal merkezlerle ilişkiler yukarıda değindiğimiz genel ilkeler çerçevesinde ele alınmalıdır. Ancak bunlarla ilişkilerin taşıdığı önem açısından üzerinde biraz daha durmak ve somutlamak yararlı olacaktır. Sendikalarla bizim yığın örgütlerimizin arasında "yukardan", örgütler düzeyindeki işbirliği çalışmalarının temel konusu Türkiyeli göçmen işçilerin sorunları üzerinde birlikte çalışma yürütmek, temel istemleri belirlemek ve onları daha geniş ölçüde sendikalarda örgütlemek amacıyla bu istemler uğrunda ortak savaşım yürütmek olmalıdır. Ekonomik bunalıma, egemen güçlerin bunun yükünü işçilerin omuzlarına yıkmaya çabalarına, işsizliğe ve sosyal ödentilerin kesilmesine karşı sendikalarla birlikte tüm işçilerin ortak çıkarlarını yansıtan acil taleplerden oluşan, krize karşı alternatif bir ortak programın belirlenmesi ileri bir adım olacaktır. Bu program etrafında bütün uluslardan işçilerin birliğini savunmak, egemen güçlerin işçi sınıfını bölme girişimlerini boşa çıkarmak olanaklıdır. Bu alternatif program içinde göçmen işçilerin temel istemlerine, ayrımcı uygulamalara karşı çıkmak, eşit işe eşit ücreti savunmak, işten çıkarılmalara ve işsizliğe karşı vergi sisteminde değişiklikler yaparak yeni iş olanaklarının açılmasını, göçmen işçilerin mesleki yeteneklerini geliştirecek projelerin uygulanmasını savunmak, düşük ücretten daha az vergi alınmasını, sosyal yardımların alt gelir grupları için arttırılmasını istemek, vb., somut taleplere yer vermek zorunludur. Sendikaların böylesi bir program temelinde aktif bir mücadele yürütmeleri için elimizden geldiğince zorlayıcı olmalıyız. Ancak sendikal bürokrasinin tepelerini sadece bu yöntemle harekete geçirmenin olanaklı olmadığını biliyoruz. Tabanda göçmen işçilerin kendi istemleri uğrunda savaşımı yükselmeden, işyerlerinde tüm işçilerin birliği ve aktif mücadelesi örgütlenmeden bu konuda sonuç almak olanaksızdır. Bu nedenle bizim Türkiyeli göçmen işçiler arasında tabanda çalışmayı hızlandırmamız da zorunludur. Sendikalarla işbirliği girişimleri, bizim göçmen işçiler arasında, onları kendi talepleri etrafında aktif savaşıma çekmeye çalışan, sendikalara üye olmaya teşvik eden, sadece üye olmakla kalmayıp sendikalarda kendi istemlerini yükseltmelerini, her düzey ve kademede aktif görevler almalarını, söz ve karar organlarında temsil edilme hakkı için örgütlenmelerini, işyerlerinde işçilerin birliğini sağlamak, sendikal demokrasiyi geliştirmek ve işçilerin yönetime daha geniş ve etkin bir biçimde

katılmasını sağlamak için ortak savaşım yürütmelerini ve sendikalarını "aşağıdan" zorlamalarını destekleyen bir politik çalışma ile birlikte yürütülmelidir. Ancak böylesi bir çalışma sonucu bizler sendikalarda aktif, onların göçmen işçi sorunlarıyla ilgili politikalarının belir- lenmesinde etkin kadrolara sahip olabiliriz. Aksi takdirde daha uzun yıllar "sendikalarda çalışacak kadroların ayrılması ve bunların yetiş- tirilmesi" zerinde konuşmak zorunda kalabilir ama bu doğrultuda kalıcı bir adım atmamış oluruz.

7- Yarı resmi nitelikli göçmenlerle ilgili kurumlar, özellikle Hollanda'da onların uzmanlık bilgilerinden ve olanaklarından yarar- lanmak açısından önem kazanıyor. Bu tür örgütlerle kadro yetiştirmek ve politikalarını etkilemek amacıyla ilişkiler daha da güçlendirilmeli- dir. Ancak göçmen işçi örgütlerinin ve rolünün bu tür örgütlerle doldu- rulma çabalarına karşı çıkılmalı, bu yarı resmi kurumlarda göçmen işçi sorunlarıyla ilgili konularda söz ve karara katılma hakkı ve y- netimlerinde temsil edilme hakkı savunulmalıdır. Ayrıca daha önce de- ğindiğimiz gibi bu örgütlerle yapılacak ortak çalışmaların, bizim r- gtsel faaliyetlerimizin öncelikli alanlarında ağırlık kaymasına yol amamasına zen gösterilmelidir.

8- Diğer ulusların göçmen işçi örgütlerine baktığımızda genelde tüm zayıflıklarına karşın Türkiyelilerin, içlerinde en örgütlü kesimi oluşturduklarını görüyoruz. Hollanda'da Fas'lıların KMAN aracılığıyla oldukça yığınsal bir örgütlülükleri var. Ancak bizim 70'li yıllarda yaşadığımız politikleşme sürecine benzer bir süreç Faslılar arasında yeni yaşanıyor. Bu nedenle KMAN'ın i tartışmalar ve politik bölünmeler nedeniyle son yıllardaki etkinliğinde bir zayıflama görülüyor. Yine de politik olmayan bazı ekonomik haklar için çıkışlarda, oldukça yığınsal bir Faslı göçmen işçi kesimini harekete geirebiliyorlar. Örgütsel etkinlikleri zayıfda olsa diğer uluslardan göçmen işçi dernekleriyle özellikle eşit haklar savaşımı temelinde ortak çalışma ve işbirliği güçlendirilmeye çalışılmalıdır.

Soru 5

1- Ekonomik g olgusuna Marksizm-Leninizm hangi ilkesel konumlar- dan yaklaşmaktadır ?

a- Ekonomik g, görece geri kalmış ülkelerden emperyalist merkez- lere işçi göçü, özünde ilerici bir olgudur. Lenin şöyle yazıyor: " İleri kapitalizm bunları (yüzbinlerce geden işçiyi) güçlü bir biçimde y-

rüngesine çekmekte, yaşadıkları ücra köşelerden çıkarmakta, onları dünya tarihsel hareketin parçası yapmakta ve onları güçlü , birleşmiş uluslararası fabrika sahipleri ile karşı karşıya getirmektedir. Hiç kuşkusuz yalnızca aşırı yoksulluk halkları anayurtlarını terketmeye zorlamakta ve kapitalistler yabancı işçileri en utanmaz bir biçimde sömürmektedirler. Fakat yalnızca gericiler ulusların bu modern göçünün ilerici önemine gözlerini kapayabilir. Kapitalizmin boyunduruğundan kurtuluş, kapitalizmin daha da gelişmesi ve bunun üstüne oturan bir sınıf savaşı olmaksızın mümkün değildir. Ve kapitalizm işte bu savaşın içine tüm dünyanın işçi yığınlarını çekmekte, mahalli (dar) yaşamın küflü, çürümüş alışkanlıklarını parçalamakta, ulusal sınırları ve önyargıları yıkmakta, Amerika, Almanya ve benzerlerindeki büyük fabrikalarda ve madenlerde işçileri birleştirmektedir...Kapitalizm geri kalmış yörelerden milyonlarca işçiyi yarı feodal koşullardan çıkarmakta ve onları proletaryanın ileri , uluslararası ordusunu safları içine sokmaktadır". (Toplu Yapıtlar, İng. Bas. C.19, s.454) Bu nedenle Lenin, az gelişmiş ülkelerden işçilerin göç etme haklarını sınırlama girişimlerine karşı çıkarak bunu " oportünistlerin kafasında dar zanaatçı yalnızlık, sendikacı seçkinlik ruhunun sosyalist görev bilincine, henüz işçi hareketine çekilmemiş proletarya katmanlarını örgütleme ve eğitme çalışmasına ağır basması " olarak mahkum ediyordu.(Toplu Yapıtlar C.13, s.89) Lenin bu yaklaşımın " bazı 'uygar'ülkelerde, ayrıcalıklı konumlardan belli yararlar koparan ve bu nedenle uluslararası sınıf dayanışmasının gerekliliğini unutmaya eğilimli işçilerde görülen aristokratça ruhun aynısı" olduğunu yazıyordu. (Toplu Yapıtlar, C.13, s.79)

b- Lenin göçmen işçilerin eşit haklara kavuşması için savaşımın, komünistlerin temel politikası olması gerektiğini vurguluyordu. İsviçre komünistlerinin ana görevlerini ve programlarını tartışırken " enter-nasyonalizmi benimsemenin boş bir söz olarak kalmaması için, İsviçreli işçilerle yabancı işçiler arasında örgütsel yakınlaşma için , onların aynı sendikalarda biraraya gelmesi ve onların tam eşitliği (politik ve sivil) için sürekli ve sapmadan mücadele etmenin gerekli olduğunu" söylüyordu. (Toplu Yapıtlar, C.23, s.146). Bundan yola çıkarak Lenin, İsviçre'de 3 aydan daha fazla oturan her yabancının zorunlu olarak İsviçre vatandaşlığına geçirilmesi talebini savunuyordu. (Toplu Yapıtlar, C.23, s.142) Yabancı işçilerin eşit haklara özellikle politik haklara sahip olmamasının ve topluma yabancılaştırmanın (geçicilik psikolojisi), politik gericiliği arttırdığını, proletaryanın uluslararası dayanışmasını zayıflattığını vurguluyordu.

c- Kapitalizmin azınlık ulusları olduğu gibi, süreç içinde kalı-
cılaşan göçmen işçileri de asimile edeceği açıktır. Nesnel bir gerçek
olan bu olgu özünde ilericidir. Komünistler asimilasyona değil, bunun
eşit olmayan koşullarda zorla ve baskıcı yöntemlere yürütülmesine
karşıdır. Lenin şöyle yazıyor: " Ulusal önyargılara kafayı takmamış
hiç kimse, ulusların kapitalizm tarafından bu asimilasyon sürecinin
en büyük tarihsel ilerleme, çeşitli ücra yerlerde, özellikle Rusya gibi
geri ülkelerde, kemikleşmiş ulusal muhafazakarlığın kırılması demek ol-
duğunu görmezlikten gelemes...Kapitalizmin ulusal engelleri yıkmak, ulu-
sal farklılıkları silme ve ulusları asimile etme yönündeki dünya-tarih-
sel eğilimi kendini her geçen on yılda daha açık göstermekte, kapita-
lizmi sosyalizme dönüştüren en büyük itici güçlerden biri olmaktadır...
Bu sınırlar içinde... "assimilasyon" tartışılmaz bir gerçektir. Ve de
bu gerçek hiç kuşkusuz ilericidir. " (Toplu Yapıtlar, C.20, s.28, 30,
31).

d- Lenin bu arada göçmen işçilerin en pis işlerde ve en düşük
ücretlerle çalıştırılmasının egemen burjuvaziye ülkede işçi aristokra-
sisi yaratmada olanaklar yarattığına değiniyordu. (toplu yapıtlar,
C.22, s.283). Ulusal farklılıklar yaratarak işçiler arası rekabeti kö-
rüklemek, böylece bir taraftan genel olarak ücretlerin düşürülmesini,
diğer taraftan işçiler içinde belli bir kesime ayrıcalıklı haklar ve-
rerek işçi aristokrasisinin beslenmesini gerçekleştirmek burjuvazinin
herzaman temel politikası olmuştur.

Yukarıdaki ilkeler bizim göçmen işçilere yönelik politikamızın
temel yönlerini vermektedir. Göçmen işçilerin eşit (ekonomik, sosyal
ve politik) haklara sahip olması ve her türlü ayrıcalığın kaldırılması
için savaşımlar, politik çalışmanın belkemiği olmak zorundadır. Özellikle
politik haklar, seçme ve seçilme hakkı için savaşımlar özel bir önem taşı-
yor. Yerli ulusun sınıf bilinçli proleteriyasının göçmen işçilerin eşit
haklarını aktif bir biçimde savunması enternasyonalizmin, işçi sınıfının
birliğinin yaşama geçmesive ortak savaşımın örgütlenmesi için zorunlu-
luktur. Sınıflı bir toplumda, emperyalist bir ülkede, yerli ve yabancı
işçiler arasında gerçek eşitliğin sağlanması olanaklı değildir. Burju-
va demokrasisinin sınırları içinde, yerli ve yabancı işçilerin ortak
ve zorlu savaşımaları sonucunda bu eşitlik " kağıt üstünde" ^{yasal planda} sağlansa
bile pratikte, somut yaşamda fiili ayrımcılık sürecektir. Kaldı ki ya-
salar önünde kaba bir eşitlik, gelişmiş bir kapitalist toplumun insan-
ları ile, görece geri kalmış ülkelerden gelenler arasında, gerçek bir
eşitliğin sağlanması için yeterli olamaz. Bu tarihsel ve toplumsal

farkın giderilmesi, gerçek bir eşitliğin sağlanması için, görece geri kalmış uluslar için " olumlu ayrımcılık " politikasının izlenmesi, bu ulusların kendilerini daha hızlı geliştirmeleri için özel olanakların sağlanması zorunludur. Bu nedenle göçmen işçi sorununun nihai çözümü, ulusal azınlıklar sorununun çözümü gibi toplumsal devrim sorununa bağlıdır. Çünkü ancak sosyalist toplumsal bir yapı içinde, değişik uluslar arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılacağı, gerçek eşitliğin sağlanabileceği nesnel koşullar yaratılabilir. Değişik ulusların sınıf bilinçli işçileri bir yandan bu sorunun köklü çözümü için ortak savaşım yürütürken, diğer taraftan göçmen işçilerin eşit haklara kavuşmaları ve kısmi reformlar içinde birlikte savaşırlar. Egemen burjuvazinin işçileri ulusal temelde bölme, göçmen işçileri en vahşi yöntemlerle sömürme, bu yolla işçisınıfı içinde ayrıcalıklı bir kesim yaratma ve yedek işgücü aracılığıyla ücretleri düşürme girişimlerine karşı, yerli ve yabancı işçilerin örgütsel birliği (politik ve sendikal) için savaşım, bunun ayrılmaz bir parçasıdır. Göçmen işçilerin bulunduğu ülkenin vatandaşlığına geçmesi, eşit haklara sahip olmakta ileri bir adımdır. Türkiyeli göçmen işçilerin bugünkü toplumsal psikolojilerini dikkate alarak bizler bunu açıkça propaganda etmesek bile, bu eğilime karşı çıkmamalı ve göçmen işçilerin bulunduğu ülkenin vatandaşlığına geçme koşullarının kolaylaştırılması, bunun önündeki engellerin kaldırılması için mücadele etmeliyiz. Ekonomik göçün özünde ilerici bir olgu olduğundan yola çıkarak bunun kısıtlanması veya yasaklanması doğrultusundaki girişimlere karşı savaşım yürütülmelidir. Bu bağlamda Türkiyeli işçilere uygulanan vizenin kaldırılması, serbest dolaşım hakkının tanınması için aktif bir mücadele verilmelidir. Kapitalizmin Türkiyeli göçmen işçileri kaçınılmaz olarak assimile edeceğini, özünde ilerici olan bu olguya değil, zorla asimilasyona karşı çıkmanın görevimiz olduğunu bilmeliyiz. Sınıflı bir toplumda ve emperyalist bir ülkede, egemen ulusun daha güçsüz ve görece geri kalmış bir azınlığı, toplumsal sistemin nesnel yasaları gereği, açık veya gizli, zora ve baskıya dayanan yöntemlerle asimile etmeye çalışacağını bilerek, bizler eşit haklar temelinde, her azınlığın kendi ulusal kimliğini özgürce geliştirebileceği koşullarda, doğal asimilasyonu kararlılıkla savunmalıyız.

Kuşkusuz göçmen işçi sorunu Lenin'in döneminden bu yana boyutları ve nitelikleri itibarıyla değişmiş ve yeni özellikler kazanmıştır. Artık Lenin döneminde olduğu gibi, kapitalizmin nesnel gelişme sürecinin yolaştığı, görece daha az gelişmiş yörelerden metropollere göç biçiminde sınırlı bir olgu olmaktan çıkmış, emperyalist çağda yeni sömürgeciliğin etkili bir ekonomik ve politik aracına dönüşmüştür. Emperyalist ülkeler, kapitalizmin görece daha az geliştiği çeper ülkelerde yaratılan artı-değere diğer yöntemlerle (eşit olmayan ticaret, kredi, borç vb.) dolaylı el koymanın yanısıra, bu araçla bir yandan bu ülkelerdeki ucuz işgücünü doğrudan sömürme olanağına sahip olmuştur. Bu işgücünün yetiştirilmesi ve eğitilmesi için gerekli sosyal harcamalar için tek kuruş ödemeksizin, ülkesinden ve ailesinden onları kopararak, hiçbir konuda eşit hak tanımayarak, kendi ülkesinde işgücüne ödediği ortalama ücretin çok daha altında ücret vererek, "20. yüzyılın köleleri" acımasız bir sömürü aracı yapmıştır. Böylece emperyalist ülkeler, bu ülkelerde hiçbir sosyal harcama yapmadan, "hazır buldukları" üretici gücün önemli bir kesimini kendisine çekerek, bu ülkelerin kendi gelişmelerini de olumsuz etkilemiştir. Diğer yandan, değişik ulustan işçiler arasındaki rekabeti körükleyerek, işçi sınıfını bölmek ve artan yedek işgücü aracılığıyla, kendi ülkesindeki ücretleri de düşürerek bir bütün olarak işçi sınıfını daha yoğun sömürmek için bu araçtan yararlanmıştır. Kısacası giderek işçi göçü kapitalizmin kendi doğal ve nesnel gelişmesinin bir sonucu olmak yerine, yukarıda değindiğimiz amaçlara ulaşmada ^{ekonomik ve} etkin/politik bir araç olarak kullanılmış ve bugünkü yığınsal boyutlara varmış, özel bir önem kazanmıştır. Elbette göçmen işçi sorununun Lenin'in de işaret ettiği gibi özü değişmemiştir. Ancak bugünkü boyutları, sosyal ve politik sonuçlarıyla çok daha keskin bir biçim almıştır. Ayrıca emperyalizmin başvurduğu bu araç, bugünkü olumsuz sonuçlarına karşın, yine de özünde tarihsel olarak ilerici bir olgudur. Lenin'den aldığımız alıntılar bunu yeterince kanıtlıyor. Kuşkusuz onun emperyalizmin bir yeni sömürgecilik aracı olmaktan çıkarılması, göçmen işçilerin eşit haklara kavuşması ve sorunun işçi sınıfının birliği temelinde çözülmesi, tarihsel olarak ilerici özelliğinin somut politik yaşamda yansımalarının ifadesi olacaktır.

2- Avrupa egemen burjuvazisinin (Hollanda dahil) göçmen işçilere yönelik politikalarının özü dolaylı veya dolaysız ayrımcılık ve zorla asimilasyon politikasıdır. Avrupa egemen burjuvazisi bu politikasını, asimilasyona karşı olduklarını ve "entegrasyonu" savunduklarını söyleyerek gizlemek istiyor. Burada öncelikle entegrasyonun ^(bütünleşme) ne olduğunu

aydınlatmak gerekiyor. Çünkü Avrupa egemen burjuvazisi entegrasyonu sadece uyguladıkları zorla asimilasyon politikasına kılıf yapmak için kullanmıyorlar. Aynı zamanda onun gerçek politik anlamını da çarpıtıyorlar. " Entegrasyonun" politik anlamı, " değişik ırk ve etnik grupları özgür ve eşit birlikler olarak biraraya getirilmesini " savunmak ve " ırk ve etnik gruplar üzerinde ayrımcılığa yol açan yasal ve sosyal engellerin kaldırılmasını " istemektir. Reformistlerin ırk ayrımcılığına karşı olarak ^{ilerici} sürdükleri entegrasyon,

ilerici nitelikler taşıyan bir politik yaklaşımında ifadesi olmaktadır. Bu nedenle de entegrasyon kavramı ayrımcılık ve asimilasyondan farklı bir kavramdır ve onu kaba bir biçimde asimilasyonla eşitlemek doğru değildir. Entegrasyon kavramının dilimize "uyum" olarak çevrilmesi ve bu şekilde yerleşmesi talihsizlik olmuştur. Çünkü uyum kavramı, yukarıda değindiğimiz entegrasyon kavramında varolan ilerici politik özü vermekten uzaktır. Avrupa egemen burjuvazisi ise entegrasyon kavramının ilerici politik özünü boşaltarak ve onu çarpıtarak kullanıyor. Entegrasyonu sadece Türkiyeli işçilerin bulundukları ülkenin dilini öğrenmeleri, o ülkenin kültürünü, yaşam tarzını benimsemeleri ve topluma "uyum" sağlamaları olarak yorumluyor ve uyguluyor. Entegrasyonun bu biçimde gerici bir yaklaşımla (kimi zaman bu yaklaşım " tek taraflı entegrasyon" olarak da literatürde tanımlanıyor) yorumlanmasına ve politik özünün çarpıtılmasına kesinlikle karşı çıkılmalıdır.

Gerek entegrasyon kavramının taşıdığı ilerici öz, gerekse yaygın olarak benimsenmiş bir politik yaklaşım olması açısından bu kavram, bizim politik mücadelemizde yararlanabileceğimiz ve kullanabileceğimiz bir kavramdır. Göçmen işçilerin eşit haklar savaşımında birlikte yürümek zorunda olduğumuz birçok ilerici ve demokratik politik güç entegrasyonu savunuyor. Hatta gerici burjuva hükümetleri bile entegrasyona açıktan karşı çıkamıyorlar. Bunun nedeni kuşkusuz ilerici insanlığın yüzyıllar boyu ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı mücadelesi sonucunda, aynen faşizmde olduğu gibi ayrımcılığında insanlık önünde mahkûm edilmiş olması ve artık açıkça savunulamaz hale gelmesidir. Bu nedenle bizler politik savaşımında entegrasyon kavramını kullanmalı ve onu savunmalıyız. Ancak bu entegrasyonu kelime olarak savunmakla ve sadece " biz entegrasyondan yanayız " demekle sınırlı kalmamalıdır. Çünkü entegrasyonun egemen burjuvazi tarafından yaygın olarak propaganda edilen gerici bir yorumu vardır, ve değişik politik güçler, bu kavramdan, değişik anlamlar çıkarmaktadır. Bu nedenle biz, entegrasyonu savunurken her defasında ondan ne anladığımızı ve nasıl bir entegrasyonu savunduğumuzu açıklamak zorundayız. Her defasında bizlerin "eşit haklar temelinde özgür bir entegrasyondan yana oldu-

ğumuzu ve bunun için ayrımcılığa yol açan tüm yasal ve sosyal engellerin kaldırılmasını istediğimizi " vurgulamalıyız. Her defasında entegrasyonu " sadece dil öğrenmek, o toplumun yaşam tarzını benimsemek ve ona uyum sağlamak" gibi göstermek isteyen gerici yaklaşımlara karşı çıkmalıyız.

İkinci olarak açıkça belirlenmesi gereken bir diğer konu, bizim ilerici politik^{icereği} ile birlikte sağ yundüğümüz entegrasyonun, bugün için de yaşadığımız toplumsal yapıda, emperyalist bir ^{esit yasal haklara sahip olursa bile} ülkede hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğidir. Egemen güçler, ağızlarıyla bunu savunsalar bile, uyguladıkları politikanın zor ögesi ağır basan bir asimilasyon politikası olduğudur. Çünkü ancak sosyalizm koşullarında, eşit haklara ve yapılara sahip gruplar arasında bir kaynaşma ve bütünleşmeden söz edilebilir. Kapitalizm koşullarında entegrasyon söz konusu olamaz, çünkü toplum egemen olan eşit, özgür, demokratik ilişkiler değil, sömürüye dayanan baskı ilişkileridir. Çünkü eşit yapılara sahip ulusal gruplar arası ilişki değil, eşitsiz yapılar arasındaki ezen ve ezilen ulus ilişkisi söz konusudur. Kapitalizm koşullarında, hele emperyalist çağda ve emperyalist bir ülkede, toplumsal yapının doğası gereği, kaçınılmazlıkla söz konusu olacak olan, zor ögesi ağır basan asimilasyondur. Soruna sınıfsal bakış açısı herşeyden önce bunu saptamayı gerektirir. Nitekim eşit olmayan haklarla, bir dizi ayrımcı yasa ve uygulamalarla, somut yaşamda varolan zorla asimilasyon, ezilen ve sömürülen ulusal azınlık ilişkileridir. Buradan çıkacak sonuç bizim zorla asimilasyona ancak toplumsal devrimle, sosyalizmle son verilebileceğini sınıf bilinçli Türkiyeli göçmen işçilere anlatmak zorunda olduğumuzdur. Bizim sağ yundüğümüz entegrasyonun, farklı ulusların eşit ve özgür kaynaşmasının, ancak, toplumun hertürlü baskı ve sömür ilişkilerinden kurtulduğu, gerçek anlamda özgürleştiği ve demokratikleştiği, bütün ulusal azınlıkların eşit haklara sahip olduğu, yeni-sömürgecilik sonucu geri kalmış bir toplumsal yapıdan gelen ulusal azınlığın, tarihsel olarak egemen ulusla eşit olmayan konumlarda bulunduğundan yola çıkarak, kağıt üzerinde kalmayacak gerçek eşitliğin sağlanması için, bu ulusal azınlıklara olumlu ayrımcılık anlamında ek hakların sağlandığı ve her ulusal azınlığın kendi ulusal kültürünü özgürce geliştirdiği koşullarda gerçekleşebileceğini savunmalıyız. Bu nedenle bizler, gerici güçlerin veya sosyal-reformistlerin öne sürdüğü, bugünkü toplumsal yapıda, göçmen işçilere kısmi haklar vererek, kısmi reformlarla kimi iyileştirmeler sağlayarak, entegrasyonun sağlanabileceği yolundaki hayallere ve bilinç çarpıtmalarına karşı aktif bir ideolojik savaş yürütmeliyiz. Bu türlü sağ revizyonist yaklaşımlara karşı savaş, bizim sağ yundüğümüz bütünleşmenin, entegrasyonun ayrılmaz bir parçasıdır. Buna bağlı olarak bizler, entegrasyon kavramı ile ilgili politik yaklaşımlarımızda, bugün varolan toplumsal

yapı içinde, entegrasyonun herhangi bir türünün olanaklı olduğu izlenimi vererek formülasyonlardan uzak durmalıyız. Kimi zaman " siz bugünkü toplumsal yapıya entegrasyonu mu savunuyorsunuz " sorusuna " biz işçi sınıfına entegrasyonu savunuyoruz " biçiminde yanıt verildiği görülmektedir. Soru yanlış olunca verilen yanıtta yanlış olmaktadır. Çünkü yanıtta sanki yaşadığımız ülkede varolan egemen toplumsal yapının (gelişmiş kapitalist toplum) dışında veya onu atlayarak bir sınıfla, politik bir karar sonucu ve bizim subjektif niyetimizle bütünleşmek olanaklıymış gibi bir anlam çıkmaktadır. İşçi sınıfının birleşmesi, kaynaşması farklı bir kavramdır. Kapitalizmin gelişmesi nesnel olarak, işçi sınıfı içindeki ulusal farklılıkları ve engelleri yıkarak, onları tek bir sınıf potasında eritmekte ve birleştirmektedir. Bizim dışımızda varolan ve sürekli gelişen bu nesnel süreç, uzun, tarihsel bir süreçtir. Entegrasyon ise politik bir kavramdır. Ayrımcılığa ve zorla asimilasyona karşı türetilmiş bir kavramdır. Bu nedenle biz onu politik-ideolojik savaşta, ilerici içeriğine bağlı olarak kullanabilir ve ondan yararlanabiliriz. Ulusal ve etnik ayrımcılığa karşı olduğunu ve entegrasyonu savunduğunu söyleyenlere, bunun farklı ulusal ve etnik grupların eşit ve özgür birliği demek olduğunu, ve entegrasyonu savunan bir kişinin ayrımcılığa yol açan her türlü yasal ve sosyal engellere karşı savaşması gerektiğini anlatabiliriz. Ancak bu kavramı sınıfsal ilişkileri tanımlarken, değişik ulustan işçilerin tek bir sınıf olarak kaynaşmasından söz ederken kullanamayız. Bunlar farklı kategorilerdir. ^{Entegrasyon uluslar arasındaki ilişkileri tanımlayan bir kavramdır. Bu nedenle} Sınıfsal entegrasyon diye bir kavram doğru değildir.

Aynı şekilde bizler entegrasyon kavramını toplumsal yapıdan ve egemen sınıfsal ilişkilerden bağımsız olarak, göçmen işçilerin sorununu tek başına çözebilecek bir politik çözüm yolu olarak kullanamayız. " Türkiyeli göçmen işçilerin sorunları entegrasyon sağlandığı zaman çözülecektir " diyemeyiz. Çünkü bizim savunduğumuz entegrasyonun ancak sosyalizmde gerçekleşebileceğini açıkladık. Bu nedenle Türkiyeli göçmen işçilerin sorunlarının politik çözümü, bulunduğumuz ülkedeki devrim sorunuyla bağlıdır. Bu politik çözüm yolunu açıkca ortaya koymadığımız durumda, entegrasyonun varolan toplumsal yapıdan bağımsız olarak, sorunu çözmede bir araç olduğu biçiminde bulanıklıklara ve sağ revizyonist yaklaşımlardan etkilenmeye açık bir ideolojik zemin yaratılmış olur.

Kuşkusuz sorunun çözümü devrim sorununa bağlıdır ve ancak sosyalizmde gerçekleşebilir demek, Türkiyeli göçmen işçilerin sınırlı haklar ve reformlar uğrunda savaşımının önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Burada tek çözüm yolunun devrim olduğunu yinelemekle yetinen ve kimi sınırlı haklar ve kazanımlar uğrundaki mücadeleyi " revizyonizm " olarak niteleyen

sol sektor yaklaşımlar üzerinde uzun boylu durmak gereksizdir. Bizim politik yaklaşımımız , sınırlı haklar ve reformlar yoluyla , toplumsal yapıda köklü değişiklikler sağlamadan, sorunun çözülebileceğini veya bu reformlar eliyle, devrim olmaksızın, toplumsal yapının değiştirilebileceğini savunan sağ revizyonist yaklaşımlardan olduğu kadar; **sınırlı** reformların ve kazanımların, daha geniş yığınları aktif politik savaşıma çekmede bir araç olduğunu ve yığınların daha ileri hedefler uğrunda savaşa atılmasının nesnel ve öznel koşullarını hazırladığını kavramayan sol revizyonist yaklaşımlardan da bütünüyle farklıdır. Bu nedenle bizler güncel politik savaşım içinde, egemen burjuvazinin dolaylı-dolaysız zorla asimilasyon politikasına karşı, Türkiyeli göçmen işçilerin daha ileri haklara sahip olması , ayırıcı yasa ve uygulamaların kaldırılması uğrunda mücadeleyi güçlendirmek ve buna uygun somut istemler öne sürmek zorundayız. Bu konudaki en temel istem , yine göçmen işçilere eşit ekonomik, sosyal ve politik hakların verilmesini savunmaktır. Yasalarda kağıt üzerinde elde edilen eşit hakların, göçmenlerin tarihsel olarak eşitsiz konumlarını bir çırpıda değiştirmeyeceğini bilerek, onlar için olumlu ayrımcılık anlamına gelen ek haklar için savaşmalıyız. Örneğin göçmen işçilerin örgütlenmelerinin ve daha aktif biçimde politik ve sosyal yaşama katılmalarının teşvik edilmesi, göçmen nüfusun sosyal ve kültürel açıdan daha hızlı gelişmesini sağlayacak yaygın özel eğitim olanaklarının sağlanması, onlara bilim ve tekniğin gelişimine uygun bilgi, yetenek ve beceriler kazandıracak çağdaş bir eğitimin verilmesi, göçmenlerin kendi ulusal kültürlerini geliştirmelerinin desteklenmesi ve onların toplumdaki sosyal ve kültürel etkinliklerden, olanaklardan, daha geniş ölçüde ve daha ucuz yararlanmalarının sağlanması bizim bu anlamda öne sürüp savunabileceğimiz istemlerdir. Buna bağlı olarak Hollanda'da göçmenlere ayrılan maddi fonların daha da arttırılması, bunların yukarıdaki amaçlara uygun olarak kullanılmasının sağlanması ve bunu dışında yağmalanmasına son verilmesi, bu fonların kullanımında göçmenlerin ve onların öz örgütlerinin söz ve karar sahibi olması için mücadele edilmelidir. Asimilasyona karşı çıkan ve eşitlik temelinde bir entegrasyonu savunanları, göçmen işçilere önce eşit haklar ve varolan fiili eşitsiz konumu kapatmaya yönelik daha çok hak ve olanak vermeye, ya da bunun için savaşmaya çağırmalıyız. Bu doğrultuda atılan her adım, elde edilen her kazanım, zorla asimilasyonu sınırlayacak, azaltacak ve daha ileri amaçlar uğrundaki mücadele için bir basamak olacaktır. Bizleri nihai politik çözüme bir adım daha yaklaştıracaktır. Elbette sınırlı kazanımlar uğrundaki mücadele, nihai politik çözüme bağlı olarak ele alınmalıdır.

3- Türkiyeli göçmen işçilerin ana sorunlarına girmeden önce onların nesnel konumlarını yansıtan Hollanda'ya özgü istatistik verilerden elimizde bulunanları vermek yararlı olacaktır. Hollanda'da göçmenler toplam nüfusun % 4'ünü oluşturmaktadır. Toplam göçmen nüfusun yaklaşık % 25'ini Türkiyeliler oluşturmaktadır. 1984 verilerine göre Hollanda'da 156 000 Türkiyeli göçmen vardır. (Hollanda nüfusunun % 1,1) Bunların içinde işçi konumunda olanların sayısı (işten çıkarılmış ve hastalık izninde olanlar da dahil) 41 200 dür. (%26.4). Bu 41 200 işçinin içinde 11 000 erkek ve 7100 kadın 1984 Mayısında işsiz durumundaydı. Buna göre Türkiyeli göçmen işçilerin ancak % 15'i bir iş sahibi durumundadır, ve çalışabilir nüfusun yaklaşık % 20'si işsizdir. İşsiz sayısı ise sürekli artma eğilimindedir. 15 6000 Türkiyelinin 69 900'ü kadın (%45) ve 86 500'ü erkektir (%55). Toplam Türkiyeli göçmen kitlesinin % 37'sini 0-14 yaş grubunu oluşturan çocuklar, % 28'ini 15-29 yaş arası gençler oluşturuyor. 0-29 yaş grubunun toplam nüfus içinde payı % 65'dir. 24-49 yaş grubu % 28'i, 49-75 yaş grubu % 7'iyi oluşturuyor. Türkiyeli göçmen kitlesinin % 46'sı evli, % 54'ü bekardır. Yaklaşık % 60'ı çalışabilir yaştaki Türkiyeli göçmen işçilerin yine yaklaşık % 76'sı işini yitirmiş veya ilk işin arar durumda, ama işsizdir. Toplam Türkiyeli göçmen kitlesinin % 2'si serbest meslek (esnaf, küçük işletme) sahibidir. Fiili durum, bu resmi veriden daha yüksek oranda serbest meslek sahibi olduğunu (kaçak) ortaya koyuyor. Kaçak işçilik yaygındır, dolayısıyla fiili işsizlik yukarıdaki resmi verilerden daha düşüktür. Türkiyeli göçmen işçiler içinde sendikalaşma oranı % 7 civarındadır. Sendikalaşma oranının bu kadar düşük olmasında Hollanda'da genelde bu oranın düşük ve sendikal savaşım geleneklerinin zayıf olmasının yanı sıra, Türkiyeli göçmen işçilerin çalıştığı sektörlerin niteliğinin (çoğu hizmet sektörü) ve işletme büyüklerinin (çoğu tarım ve sanayide küçük-orta boy işletmeler) payı vardır.

Yukarıdaki istatistiklere bakıldığında, B.Avrupa'da önceleri Türkiyeli göçmen işçiler olarak ortaya çıkan olgunun, 70'li yılların ortalarına dan itibaren ağırlık kazanan kalıcılaşma eğilimi, aile birleşmeleri yoluyla göçmenliğe katılan yeni unsurlar, Türkiyeli nüfus içinde gelişen sınıfsal ve sosyal ayrışma süreci ve yaygınlaşan işsizlikle birlikte nitelik değiştirmekte olduğu ve artık bir Türkiyeli göçmen yığınının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu nedenle bizlerin Türkiyeli göçmen yığını içindeki ayrışma sürecini, bu sürecin gelişme dinamiğini daha ayrıntılı incelememiz ve ortaya çıkan değişik sınıf ve katmanlara yönelik onların somut nesnel ve öznel durumlarını dikkate alarak, daha ayrıntılı politik yaklaşımlar geliştirmemiz zorunluluk olmaktadır. Ayrıca bu "yeni" durumun sos-

yal ve politik sonuçları sorunu daha karmaşıktır. Her sınıfsal ve sosyal grubun kendine özgü somut istemlerinin yanısıra göçmenlikten kaynaklanan ortak ve genel istemlerinin de belirlenmesi gerekmektedir.

Türkiyeli göçmen kitlesini bir bütün olarak etkileyen genel sorunlar vardır. Bunlar Türkiyeli göçmenler arasında yaş, cinsiyet, sınıfsal ve sosyal farklılıklara rağmen (bunlardan bazılarını daha az veya çok) bütün yığını etkileyen, göçmenlik olgusundan kaynaklanan ortak, genel sorunlardır. Başlıcaları Türkiyeli göçmenlerin yasal ve sosyal statüleri ile eşit haklara sahip olmayışı, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık, işsizlik, geri dönüş yapmaya zorlanma, çocuklarının eğitimi gibi sorunlardır. Bu genel sorunların yanısıra, gençlerin ve kadınların, ayrı bir sosyal katman olarak, kendilerine özgü özel sorunları vardır.

4- Türkiyeli göçmen yığınının yasal ve sosyal statüleri ve bunun yolaştığı sorunlar üzerinde daha önceki soruları yanıtlarken durduk ve eşit haklar savaşımının belirleyici önemini vurguladık. Yine yaygınlaşan işsizliğin yolaştığı yıkıcı toplumsal sonuçlara, Türkiyeli göçmenler arasında hızla büyüyen marjinal ögelerin ve artan lumpenleşme eğiliminin doğurduğu tehlikelere daha önce değindik. Egemen burjuvazinin bu sosyal felaketten yararlanarak bir yandan, işsizlik tehditi altında işçi ücretlerini düşürerek sömürüyü yoğunlaştırdığını, diğer yandan bu aracı işçi sınıfını ulusal temelde bölmek, Türkiyeliler arasında son yıllarda artan suç oranlarını yabancı düşmanlığını körüklemek için kullandığını açıkladık. Buna karşı sendikaların, ilerici partilerin ve göçmen işçi örgütlerinin "krize karşı alternatif bir program" çerçevesinde birleşerek, ekonomik bunalımın yükünün işçi ve emekçilerin omuzuna yıkılmasına karşı birlikte mücadele etmesinin önemini ve bunun zorunluluğunu vurguladık. Böylesi bir alternatif programın kapsaması gereken temel yaklaşımlara, işten çıkarılmalara ve sosyal haklardaki kesintilere son verilmesi, yüksek gelir gruplarından daha fazla vergi alarak ve savunma giderlerini kısarak oluşturulacak yeni fonlardan işsizliği önleyecek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması, Hollanda'da oldukça yüksek olan tekellerin sermayenin ülke dışına kayma ve orada yatırım yapma eğilimine karşı onu Hollanda içinde yatırım yapmaya zorlayacak önlemlerin alınması, orta ve küçük işletmelerin desteklenerek iflasların önüne geçilmesi, işsizlikten daha çok etkilenen göçmenler için özel koruyucu önlemler alınması niteliksiz veya artık kaybolmuş mesleklere sahip işgücünün eğitilmesi ve ekonominin gereksinim duyduğu mesleki yetenek ve becerilere sahip olması için özel eğitim programlarının uygulanması gibi ana istemlere daha önce değindik.

Yabancı düşmanlığı özellikle son yıllarda B. Avrupa'da tırmanan neo-faşist ve ırkçı hareketlere paralel olarak hızla yaygınlaşıyor. Özel-

likle gerici hükümetler yabancı düşmanlığını körüklemek için ellerinden geleni yapıyor, ırkçı ve neo-faşist hareketleri el altından destekleyerek güçlenmesi için çaba harcıyorlar. Yabancı düşmanlığı bir taraftan, Türkiyeli göçmenleri baskı ve zorbalıkla sindirerek, hakları uğrunda mücadele etmelerini önlemek amacıyla egemen güçler tarafından kullanılıyor. Böylece onlar, her türlü yasal ve sosyal haklardan yoksun, insanlık dışı koşullarda yaşamaya ve barbarca bir sömürüye boyun eğmeye zorlanıyor. Bu koşullara razı olmayanların sınır kapısı gösterilerek, her türlü kazanılmış haklarından vazgeçerek ülkeyi terketmeye, Türkiye'ye geri dönüş yapmaya zorlanıyor. Diğer yandan egemen güçler bu araçla Türkiyeli göçmenlere yönelik insanlık dışı uygulamaları toplumsal açıdan meşrulaştırmayı ve yasa laştırmayı amaçlıyor. İşçi ve emekçi halkı ulusal temelde bölmek, onları birbirine düşman etmek ve ulusal önyargıları, farklılıkları derinleştirmek için kullanıyor. Bu yolla aynı zamanda Türkiyeli ve Hollandalı ilerici güçleri toplumdan tecrit etmeyi hedefliyor. Bütün bunlardan dolayı yabancı düşmanlığına, ırkçı ayrımcı uygulamalara karşı savaş bizler için, Hollandalı ilerici ve demokratik güçlerle birlikte, her zaman gündemimizdeki temel konulardan biri olmak zorundadır. Eşit haklar sorunuyla doğrudan bağlantılı olduğu için, Yabancı düşmanlığına karşı savaşım ideolojik, politik ve sosyal yanlarıyla çok yönlü ele alınmak zorundadır. Bu düşmanlığın temelinde yatan ırkçı, faşist ideolojiyi deşifre etmek, kaba milliyetçi ve şöven önyargıları ortadan kaldırmak, açık veya kapalı yabancı düşmanlığı yapan örgütlerin yasaklanması ve kapatılması için mücadele etmek, yabancı veya yerli bütün uluslardan işçi ve emekçilerin ortak çıkarları için birlikte savaşımını örgütlemek için sürekli çalışmak gerekiyor.

5- B. Avrupa'da yaşanan ekonomik bunalımla birlikte egemen tekelleşen burjuvazinin ve onun gerici hükümetlerinin, özellikle artık "verimli olmaktan çıkan", yeni bir iş bulma olanağını tümüyle yitiren, hastalık emeklilik ve işsizlik nedeniyle sosyal harcamaları "arttıran" yaşlı 1. kuşak göçmen işçilerden "kurtulmak" amacıyla zorla geri dönüş uygulamalarını gündeme getirdiğine daha önce değindik. Buna karşı bizim tutumumuz ve savunacağımız temel istemler neler olmalıdır? Geri dönüş tehdit ve zorlamaları karşısında kimilerinin düşündüğü gibi, egemen güçlerin ve hükümetlerinin ekmeğine yağ sürmüş olmamak için, somut istemler çerçevesinde savaşıma öncülük etmekten kaçınılamaz. Türkiyeli göçmen işçilerin kazanılmış haklarından yoksun bırakılarak, 3-5 kuruş toplu para ile kandırılarak bugünkü sözde geri dönüşü "teşvik" politikalarına karşı çıkmak ayrı, geri dönüşün her biçimine karşı olmak ise ayrı şeylerdir. Bizim yaklaşımımız geri dönüşe evet veya hayır gibi, basit ve soyut bir

ikileme bağılı olarak ele alınmamalıdır. Bugün yaşanan ülkedeki toplumsal yapı ve uygulanan gerici politikaları dikkate alduğumuz da " verilebilecek en iyi haklarla" bile geri dönüşün zora dayandığını ve birçok kazanılmış hakkı ortadan kaldıracacağını unutmamalıyız. Ülkemizdeki ekonomi ve politik durumu gözardı etmemeliyiz. Bu nedenle bizler geri dönüşü teşvik eden, onu aktif bir biçimde propaganda eden bir tutum içinde olmamalıyız. Tersine Türkiyeli göçmen işçileri bekleyen tehlikeli gelecek konusunda uyarıcı olmalıyız. Ancak Türkiyeli göçmen işçilerin, içinde bulundukları nesnel ve öznel koşullar nedeniyle , azımsanmayacak bir bölümünün ülkeye dönmeyi düşündüğünü ve istediğini de dikkate almalıyız. Bu işçilerin herhangi bir hak kaybına uğramaksızın, gönüllü olarak verecekleri karar sonucu, geri dönebilmelerini savunmalıyız. Egemen burjuvazinin " gönüllülük " maskesi altında yaptığı zorlamayı, kazanılmış hakları ortadan kaldırarak cebine attığı milyarları, bu politikanın neyi amaçladığını teşhir etmeliyiz. Gerçekten gönüllü bir geri dönüşün eşit ekonomik, sosyal ve politik hakların olduğu bir ortamda gerçekleşebileceğini göstermeyi temel almalıyız. Geri dönüş konusundaki somut istemlerimizi bu temele dayandırmalı ve eşit haklar için savaşımların bir parçası olarak ele almalıyız. Türkiyeli işçilerin ister işsiz, ister çalışır durumda, ister hasta, ister emekli olsun, aileleriyle birlikte bulundukları ülkede, eşit haklara sahip olarak diledikleri kadar kalma hakkının yasal garantilere kavuşturulması, geri dönüşle ilgili somut istemlerin temel direğidir. Buna bağlı olarak geri dönmek isteyenlerin Hollanda'da kalmış olsalardı hakettikleri ve kullanabilecekleri tüm maddi hakları onlara geri verilmelidir. Türkiyeli işçilerin sağlıklı bir karar verebilmesini ve gönüllü olarak bir seçim yapabilmesini sağlamak için yeterli bir süre (örneğin 3 yıl) ve hiçbir hakkını yitirmeden Hollanda'ya geri dönme hakkına sahip olarak, bu süre içinde Hollanda'da kalması halinde alacağı sosyal ödentileri almaya devam ederek, Türkiye'de yaşama hakkının tanınması, ileri süreceğimiz istemlerin köşetaşlarından biri olmalıdır. Geri dönüş konusunda her türlü zorlama, yasal ve idari baskılara son verilmesi, dönmeye veya kalmaya karar vermede yaş ve zaman sınırlaması getirilmemesi, ailenin her bir üyesinin haklarının ve kararının ayrı, ayrı ve birbirinden bağımsız olarak ele alınması, geri ödenen işçilere yapılacak ödemelerin devletten devlete değil, aracısız olarak işçinin kendisine yapılması, işçilerin geri dönüş haklarının saptanmasında ve dönenlerle ilgili ilerde doğacak sorunların çözümünde Türkiye hükümetinin değil, göçmenlerin kendilerinin ve örgütlerinin baş muhatap ve söz sahibi olması savunulmalıdır. Geri dönüş konusunda Hollanda'ya özgü daha somut ve ayrıntılı istemler için HTİB'in yürüttüğü kampanyada öne sürdüğü talepler temel alınmalıdır.

6- Türkiyeli göçmen işçi çocuklarının eğitimi sorununa bizim yaklaşımımız ve savunacağımız temel istemler konusu, kaçınılmaz olarak gündemimize, anadili eğitimi ve değişik ulusal kültürler arasında ilişkiler sorununu getirdi. Konu bir yanıyla bulunduğumuz ülkenin toplumsal yapısı, egemen sınıfsal ilişkiler ve buna bağlı egemen ideoloji ile bir üst yapı kurumu olarak eğitimin belirleyici genel özellikleri açısından bulunduğumuz ülkedeki sınıfsal ve sosyal ilişkilerle bağlantılı. Diğer yandan göçmenlik olgusuyla ilgili olarak konunun ulusal sorunla, egemen ulus ile azınlık ulus arasındaki ilişkilerle bağlı yanları da var. Bu nedenle işçi sınıfının bilimi açısından sorunun teorik temelleri, hem sınıfsal, sosyal ilişkiler temelinde üst yapı kurumu olarak eğitimin genel konumu, hem de ulusal ilişkiler temelinde azınlık ulusun eğitim hakkı açısından aydınlatılmak zorundadır. Göçmen işçi çocuklarının eğitimi konusunun bugünkü boyutuyla yeni bir olgu olarak ortaya çıkması, sorunun yukarıda değindiğimiz gibi birçok açıdan ele alınmasının gerekliliği durumu daha da karmaşıktırıyor. Bu nedenle anadili eğitimi sorunu gerek kadrolarımız arasında, gerekse ilerici kamuoyunda yoğun olarak tartışılıyor. Bu tartışmalarda kimi doğruların yanında yanlış görüşlerde savunuluyor. Ancak en önemli eksiklik bu tartışmalarda doğru bir yöntemin izlenmemesidir. Bizce yöntem^{önke} sorununun işçi sınıfı bilimi ışığında teorik temellerini aydınlatmak, Marksist-Leninist temel yaklaşımları ve genel ilkeleri belirlemek olmalıdır. Bundan sonraki adım bu temel yaklaşımların bugünkü somut koşullara uygulanması olmalıdır. Bunun için göçmenlik olgusunun getirdiği yeni özellikleri, içinde bulunduğumuz somut tarihsel süreçte sosyal, ekonomik, politik koşulları ve bu sürecin gelişme yönünü ele almak gerekiyor. Bizim bugün izleyeceğimiz politik tutum ve savunacağımız istemler ancak böylesi bir yöntemle belirlenebilir. Halbuki tartışmalarda ortaya koyulan görüşlere baktığımızda, sorunun Marksizm-Leninizm temelinde aydınlatılması doğru sınıfsal bakış açısının belirlenmesi çok yetersiz kalmaktadır. Bu yapılmadan ortaya konulan eğitim modelleri soyut kalmakta, bunların doğruluğunu ve yanlışlığını sınavabileceğimiz temel bir çerçeve olmadığından tartışma, soyut akademik bir tartışma olarak uzayıp gitmektedir. Ortaya konan modellerin bugünkü somut koşullarla, toplumsal yapı ve göçmen çocuklarının gereksinimleri ile bağı kurulamamaktadır. Bu nedenle savunulan modelin nasıl yaşama geçeceği, bunun hangi sosyal ve politik koşullara bağlı olduğu ve bu koşulları hazırlamak için neler yapılması gerektiği sorusu havada kalmaktadır. Üzerinde durulması gereken diğer bir konu gerek ortaya konan modellerin savunulmasında ve gerekse tartışmalarda

kullanılan terminoloji sorunudur. Çoğu kez Marksizmin-Leninizmin bilinen kavramları yerine, kimi zaman akademik, kimi zamanda burjuva ideolojisinin değişik akımlarının türettiği kavramlar (çok kültürlü ortak yaşam, entegrasyon, kaynaşık kültürlü eğitim gibi) kullanılmaktadır.

Kuşkusuz biz dilimizi içinde çalıştığımız yığına ve bulunduğumuz politik ortama uydurmalıyız. Biz aynı zamanda burjuvazinin türettiği Kavramları da kullanırız ve onlardan yararlanırız. Ama, bu kavramları Marksizm-Leninizmin kullandığı kavramlar yerine kullanamayız. Tersine bizim kadrolarımız ve sınıf bilinçli işçiler, bu kavramların işçi sınıfı bilimi açısından ne anlama geldiğini bilmelidirler. Onları kullanırken her defasında içeriğini ve anlamını Marksist-Leninist kavramlarla açıklayarak kullanmalıyız. Şunu unutmamalıyız ki burjuvazinin türettiği bu soyut kavramlar çoğu kez sınıf ilişkilerini, sömürüyü, ezen ve ezilen ulus ilişkisini ve egemen ulusun uyguladığı zorla asimilasyonu gizlemeye yarayan kavramlardır.

Yukarıda değindiğimiz nedenlerle ve bu sorunun Hollanda'da uzunca bir süredir tartışılmasının kazandırdığı özel önem nedeniyle, konunun üzerinde daha ayrıntılı ve derinlemesine durulması gerekli olmaktadır.

7- Genel olarak eğitimin ne olduğunu tanımlamak yerine, belli bir üretim tarzının belirlediği toplumsal yapı içinde, eğitimin bir kurum olarak amacını ve işlevini öncelikle aydınlatmak gerekiyor. Bütün toplumsal yapılarda üretim tarzına bağlı olarak ortaya çıkan ve bir üst yapı kurumu olarak egemen ideoloji, eğitimin amacını ve işlevini belirler. Emperyalist-kapitalist bir ülkede, varolan devletin sınıfsal kimliği ve egemen burjuva ideolojisi altında eğitimin temel amacı, mevcut sömürüye dayalı ekonomik ilişkileri ve toplumsal yapıyı pekiştirmektedir. Egemen burjuvazi bu araçla toplum içinde kendi ideolojisini yaygınlaştırır, mevcut düzeni benimsemiş ona sadık yeni kuşaklar ve gereksinim duyduğu uzman kadrolar yetiştirir, kendi düzenini korumak ve pekiştirmek için eğitim kurumundan yararlanır. Bu nedenle sözkonusu toplumsal yapı içinde eğitim sisteminin belirleyici özellikleri onun anti-demokratik olması, işçi ve emekçi halk çocuklarına kapalı tutulması ve içeriğinin yeni yetişen kuşakların kişiliklerinin özgürce gelişmesini sınırlayan nitelikte olmasıdır. Bu ülkelerde eğitim politikalarının belirlenmesinde, onun örgütlenmesinde ve yürütülmesinde halkın, eğitim emekçilerinin, öğretmen ve öğrencilerinin aktif katılımı engellenir. İşçi ve emekçi çocukları burjuva-

zinin gereksinim duyduğu kadar, varolan toplumsal üretimi sürdürmeye yarayacak ölçüde eğitilir. Daha üst düzeyde eğitim olanakları değişik yöntemlerle onlara kapalı tutulur. Yüksek öğrenim olanağı büyük ölçüde yönetici sınıfların çocuklarına, toplumdaki bir avuç seçkine tanınan bir ayrıcalıktır. Toplumsal yapının temeli sömürü ilişkilerine dayandığından eğitim de eşitlik ilkesi, herkesin varolan eğitim olanaklarından eşit ölçüde yararlanması söz konusu değildir. Eğitimin içeriği açısından verilen bilgiler ^{egemen burjuvazinin sınıf çıkarları doğrultusunda} İnsanların dünyayı ve yaşadıkları toplumu bilinçle kavramaları, onları eleştirisel yaklaşımları, ^{onu}değiştirme eylemine yaratıcılıkla katılmaları ve kişiliklerini çok yönlü, özgürce geliştirmeleri istenmez. Tersine mevcut toplumsal düzenin "değişmez", "herkezin eşit ölçüde yararlanmasına açık ve "varolanların en iyisi olduğuna" dair çarpık bir bilinç verilmeye çalışılır. Egemen burjuvazinin sömürü düzenini benimseyen uysal ve sadık kişiler yetiştirilmesi amaçlanır. Emperyalist bir ülke olan Hollanda eğitim sistemi de yukarı da değindiğimiz bu temel özellikler sahiptir. Kuşkusuz işçi ve emekçi halkın uzun süren savaşmaları sonucunda eğitimin demokratikleştirilmesi yolunda sınırlı da olsa belli kazanımlar elde edilmiştir. Ancak bu kazanımlar, ne kadar ileri olursa olsun, varolan eğitim sisteminin özü değişmemiştir. Çünkü bütün üstyapı kurumlarının, taşıdıkları görece bağımsızlığa karşın, özünü belirleyen şey temel yapı, yani egemen üretim tarzıdır. Bu değişmeden, toplumsal devrimi gerçekleştirmeden, sınırlı kazanımlarla eğitim sisteminin özünü değiştirmek olanaksızdır.

8- Bulunduğumuz ülkedeki eğitim sisteminin belirleyici özelliklerine değindikten sonra, farklı ulusların birarada yaşadığı koşullarda, azınlık ulusun eğitim sorununa Marksizm-Leninizm'in nasıl yaklaştığını aydınlatmak gerekiyor.

RSDP'nin ikinci Kongresindeki program tartışmasındaki ulusal sorunla ilgili istemler formüle edilirken Lenin'in "halkın kendi anadilinde eğitim görme hakkını, her vatandaşın toplantılarda, kamu ve devlet kurumlarında ana dilini kullanma hakkını" (Lenin, Toplu Eserler, İng. Bas., C.41, s.87) programa eklenmesini istediği biliniyor. Lenin'in bu önerisinden yola çıkarak kimileri Marksist-Leninistlerin her koşulda ve durumda azınlık ulusların kendi anadillerinde eğitim görmelerini savunmalarının temel ilke olduğunu söylüyorlar. Bu doğru değildir. Lenin ulusal sorunda, azınlık ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, toplumda ulus, cinsiyet ve ırka dayalı bütün ayrıcalıkların kaldırılmasını, bütün ulusal dillerin ve vataşların tam eşitliğini ve kendi ana dilinde eğitim görme hakkını savunuyor. Ama Lenin aynı zamanda ^{o çünkü tarihsel koşullarda} bütün uluslardan işçilerin birliğini, değişik ulusların

Özgür iradeleri ile ve gönüllü olarak demokratik bir devletin çatısı altında birlikte yaşamaları gerektiğini de savunuyor. Azınlık ulusa ayrılma hakkı tanınmadan özgür ve gönüllü bir birliğin olamayacağını söylüyor. Ama bu hakkın tanınması nasıl mutlaka ayrı bir devlet kurma anlamına gelmiyorsa , " anadilinde eğitim görme hakkı" da mutlaka azınlık ulusun kendi dilinde eğitilmesi anlamına gelmiyor. Bu hakkın nasıl kullanılacağı somut tarihsel koşullara ve her durumda işçi sınıfının çıkarları temelinde belirlenmek zorundadır. Bu nedenle komünistlerin her durumda ve koşulda , bir azınlık ulusun ana dilinde eğitim görmesini (hakkını değil) savunmaları gerektiğini söylemek, ulusal sorunda Leninci yaklaşımı bütünüyle özümseyememek anlamına geliyor. Nitekim Lenin'in kendisi de azınlık halkların kendi ulusal okullarında, ana dillerinde, ayrı eğitim görmeleri yolundaki öneri ve girişimlere şiddetle karşı çıkıyor. Lenin'in yaklaşımını daha iyi anlayabilmek için kanımızca aşağıdaki alıntılar yararlı olacaktır.

" Günümüzde milliyetçiliğin en aşırı ifadesi Yahudi okullarının ulusallaştırılması planıdır... Bu ulusallaştırma ne anlama geliyor? Bu yahudilerin özel yahudi okullarına (orta öğrenimde) ayrılmasıdır. Bütün diğer öğrenim kurumlarının-özel ve devlet- kapılarının bütünüyle yahudilere kapanmasıdır... Genel olarak politik yaşamımızda ve özel olarak yukarıdaki planda en zarar verici özellik, yahudilere yönelik baskı ve zulmün dışında, milliyetçilik kıvılcımlarını körükleme, devle içindeki milliyetleri birbirinden ayırma, onların yabancılaştırmasını arttırma, okullarını ayırma çabasıdır. İşçi sınıfının çıkarları- aynı zamanda genel olarak politik özgürlüğün çıkarları- tam tersine, devlet içindeki istisnasız bütün milliyetlerin tam eşitliğini ve uluslar arasındaki herçeşit engelin ortadan kaldırılmasını, bütün uluslardan çocukların aynı okullarda biraraya getirilmesini, v.b., gerektiriyor... biz bütün uluslardan işçilerin her türlü milliyetçiliğe karşı savaşımı da, gerçekten demokratik ve ortak okullar için savaşımında ^{ve} genel politik özgürlükler için savaşımında birliği için çalışmalıyız. Dünyanın ileri ülkelerinin örnekleri-Batı Avrupa'da İsviçre veya doğu Avrupa'da Finlandiya diyelim- bize eğitimin milliyetlere göre yapay ve zararlı bölünmesi olmaksızın , ancak bütünsel demokratik devlet kurumlarının, değişik milliyetlerin en barışçı ve insancıl (vahşi olmayan) birliğinde temin ettiğini gösteriyor." (Lenin Toplu Eserler, İngiliz. Bas.C 19, s.307-308)

" Herhangi bir kapitalist ülkede ciddi sınıf savaşımı öncelikle ekonomik ve politik alanda verilmektedir. Eğitim alanını bundan ayırma birincisi saçmalık derecesinde ütopyadır, çünkü okullar (genel olarak "ulusal kültür" gibi) ekonomiden ve politikadan ayrılamaz; ikincisi bi

kapitalist ülkenin ekonomik ve politik yaşamı her adımda anlamsız ve modası geçmiş ulusal engellerin ve önyargıların yıkılmasını zorunlu kılıyor; okul sisteminin ayrılması ve buna benzer şeyler ise, sadece "saf" klerikalizmi (dinin politik yaşamda rolünü) ve "saf" burjuva şövenizmini ebedileştiriyor, yoğunlaştırıyor ve güçlendiriyor... Amerika Birleşik Devletlerinde, devletlerin Kuzey ve Güney olarak bölünmesi yaşamın bütün alanlarında bugüne kadar geçerliliğini koruyor; birincisi en büyük özgürlük ve köle sahiplerine karşı savaşım geleneklerine sahip; diğeri en büyük köle sahipliği geleneklerine, ekonomik olarak baskı altında ve kültürel bakımdan geri siyahlara (siyahların % 44'ü okuma yazma bilmiyor ve beyazların % 6'sı) zulmetme kalıntılarına, vb., sahip. Kuzey devletlerinde siyah çocuklar, beyaz çocuklarla aynı okullara devam ediyorlar. Güneyde siyah çocuklar için ayrı "ulusal" veya ırksal, hangisi hoşunuza giderse-okullar var. Ben bunun okulların gerçekten "ulusallaştırıldığı" yegane durum olduğunu düşünüyorum." (Lenin, Toplu Eserler, C.20, s.36-37)

"Kültürel-ulusal özerklik (veya: ulusal gelişme özgürlüğünü garanti edecek kurumların oluşturulması) olarak adlandırılan planın veya programın özü her milliyet için ayrı okullardır ... Böyle bir ayrıma, genelde demokrasi açısından ve özelde proleter sınıf savaşımının çıkarları açısından izin verilip verilmeyeceği sorulabilir. " Kültürel-ulusal özerklik " programının özünün açıklıkla kavranılması, herhangi bir kişinin bu soruyu tereddüt etmeden-kesinlikle izin verilemez- diye yanıtlaması için yeterlidir. Değişik uluslar tek bir devlet içinde yaşadıkları sürece birbirlerine milyonlarca ve milyarlarca ekonomik, sosyal ve hukuksal bağlarla bağlıdır. Eğitim bu bağlardan nasıl ayrılabilir ? Eğer tek bir devlet içinde yaşayan değişik uluslar ekonomik bağlarla bağlıysa, o zaman onları "kültürel" ve eğitimsel konularda sürekli olarak bölme yolunda herhangi bir girişim, saçma ve gericidir. Tam tersine okulların gerçek yaşamda bilfiil yapılabilecek bir hazırlık olabilmesi için, ulusları eğitimsel konularda birleştirmek için çaba sarfedilmelidir. Bugünkü durumda değişik ulusların sahip olduğu hakların ve gelişme düzeylerinin eşit olmadığını görüyoruz. Bu koşullar altında okulların ayrılması, gerçekte ve kaçınılmazlıkla, daha geri ulusların durumlarını daha da kötüleştirecektir... Bir kişi aynı zamanda demokrat ve okulların milliyetlere göre ayrılmasını savunan kişi olamaz. Not edelim: şu ana kadar biz genel demokratik (yani burjuva-demokratik) görüş açısından konuyu tartışıyoruz. Proleter sınıf savaşımı açısından ise biz, okulların milliyetlere göre ayrılmasına çok daha kesin bir biçimde karşı çıkmalıyız... Okulların milliyetlere göre ayrılması sadece zararlı bir plan değil, fakat kapitalistlerin yararına

düpedüz hilekarca bir dolandırıcılıktır. Böyle bir fikrin savunulması ve daha kötüsü genel halk okullarının milliyetlere göre ayrılması, işçileri bölebilir, ve zayıflatabilir... Eğitimin milliyetlere göre ayrılması, kapitalistler tarafından değil (şimdilik onlar işçileri bölmek için daha kaba yöntemlere başvuruyorlar), fakat Avusturya'nın oportünist filistin, (kültürsüz, bağınaz) aydınları tarafından icat edildi." (Lenin, Toplu Eserler. C.19, s.503-505)

" Şurası günışığı kadar açık ki böyle bir planın savunulması, gerçekte burjuva milliyetçiliğinin, sövenizmin ve klerikalizmin desteklenmesi veya peşine takılınması demektir. Genelde demokrasinin çıkarları ve özelde işçi sınıfının çıkarları tam tersini yapmayı gerektiriyor. Her yörede, bütün milliyetlerden çocukların, resmi okullarda biraraya gelmesini sağlamak için çalışmalıyız... Hangi biçim altında olursa olsun okulların milliyetlere göre ayrılmasına en kesin bir biçimde karşı çıkmalıyız." (Lenin, Toplu Eserler, C.19. s.532)

" Anadilde eğitim yapan okullara sahip olmak-Bunun okulları öğrencilerinin milliyetlerine göre ayırmak anlamına geldiğine Bay An bizi ikna etmeye çalışıyor; Pravda"cılar diyor, rus olmayanları kendi ulusal okullarından yoksun bırakmak istiyorlar ! Bir ulusun anadilini kullanma hakkıMarksist programın 8. maddesinde açıkca ve kesin olarak tanınmıştır... Biz tam demokrasiden yanayız, dillerin tam özgürlüğünden ve eşitliğinden yanayız fakat "eğitim işlerinin uluslara bırakılması" veya " okulların milliyetlere göre ayrılması" öneresine hiçbir destek vermiyeceğiz. " (Lenin ,Toplu Eserler, C.19. s.549-550)

" Bütün uluslardan işçilerin tek bir eğitim politikası vardır: anadile özgürlük ve demokratik laik eğitim. " (Lenin, Toplu Eserler, C.20, s.224)

Kanımızca alıntılar konuya Lenin'in nasıl yaklaştığını yeterince açıklamaktadır. Lenin eğitim sorununu ekonomik ve politik alanda yürüye sınıf savaşının ayrılmaz bir parçası olarak görüyor. Azınlık uluslardaki çocukların eğitimi konusunda, ırk, cinsiyet, din ve ulus temelinde her türlü ayrıcalığın son verildiği demokratik bir eğitimi savunuyor. Bu ulusların dillerinin özgür olmasını ve anadilinde eğitim hakkını savunuyor. Bu eğitimin merkezi , demokratik devlet kurumları eliyle, bütün milliyetlerden çocukların, resmi okullarda karışık ve birarada eğitilerek yürütülmesini vurguluyor. Ulusal kültür, ulusal gelişme adına, azınlık ulusların kendi ulusal okullarında ayrı ve özel olarak eğitilmesine ve hangi biçim altında olursa olsun, eğitimin milliyet temelinde bölünmesine kesinlikle karşı çıkıyor. Lenin bütün uluslardan işçilerin tek bir eğitim politikası olduğunu, bunun azınlık ulusların anadillerinin

özgürlük, demokratik ve laik eğitim olduğunu vurguluyor. Bu nedenle Türkiyeli göçmen işçi çocuklarının, anadilde eğitim görmelerini savunma adına, pratikte onların Türkçe eğitim yapan ayrı okullarda eğitilmemesinden başka bir anlama gelmeyen öneriler ileri sürmek, Leninici bir yaklaşım değildir.

9- Eğitim sorununun kültür ile bağı biliniyor. Bu nedenle eğitim politikamızı belirlerken kültür sorununa ve farklı ulusların birarada yaşadığı koşullarda, değişik kültürler arasındaki ilişkiye nasıl yaklaştığımızı aydınlatmak gerekiyor. Bu konuya kimi yönleriyle daha önce doğal asimilasyon sürecini ve yığın örgütlerinin yürüteceği kültürel etkinliklerin içeriğini açıklarken değindik. Burada öncelikle "ulusal kültür" kavramına yaklaşımımızı ve bundan ne anladığımızı belirlemek gerekiyor. Herşeyden önce bir ulusun kültürü denilince onun birbirinden bütünüyle farklı iki kültürü içerdiğini biliyoruz. Birincisi ^{egemen sınıfların} ilerici, yoz ve kozmopolit kültürü. Diğeri ise işçi ve emekçi halkın ilerici, hümanist, demokratik ve sosyalist kültürü. Egemen üretim tarzına bağlı olarak bunlardan bir tanesi toplumdaki egemen kültürü oluşturur ve diğeri ise ancak bir embriyon halinde varlığını sürdürür. Emperyalist-kapitalist bir ülkede işçi sınıfının ve emekçi halkın ^{sayasıyla elde edilen pek} çok demokratik kurumlar, gelenekler, alışkanlıklar ve tüm topluma mal olmuş kültür öğeleri ve değerleri vardır. Egemen kültür aynı zamanda bunları ve bütün insanlığın tarihsel gelişimi boyunca ürettiği evrensel kültür mirasını da içerir. Bu nedenle ulusal kültürü sadece sınıfsal temeline göre ayırmak yeterli değildir. Bu bizi bir kaba sınıfsal yaklaşıma, burjuvazinin kültür mirasını bütünüyle reddeden "proletarya kültürü" anlayışına götürür. Bütün üstyapı kurumları gibi kültürel öğelerde temel yapıya oranla daha dayanıklıdır. Bu nedenle egemen kültür, saf bir burjuva kültürü ^{ve bütünüyle gerici} değildir ve biz kültür sorununa yaklaşımımızda ikinci adım olarak, egemen kültürün hangi öğelerini reddettiğimizi belirlemek zorundayız. Batı Avrupa ülkeleri kültürünün ilerici öğelerini gözardı edip, onu yalnızca bugün egemen olan gerici sınıfın dayattığı değerler sisteminden ve kültür öğelerinden (daha doğrusu kültürsüzleştirmeden) ibaretmiş gibi görmek kaba sınıfsal bir bakıştır. Burada kimi zaman yapılan bir yanlışlığı düzeltmek gerekiyor. Söz konusu olan kültür alanı olunca "göçmenler bulundukları ülkenin işçi sınıfı kültürüyle kaynaşsın" demekle yetinemeyiz. Bu yalnız eksik değil, yanlış olur. Birincisi bu işçi kültürü henüz embriyon halindedir, işçilerin üzerinde bile egemenliğini henüz kuramamıştır. İkincisi, yukarıda değindiğimiz gibi tüm topluma mal olmuş demokratik, hümanist kültür öğeleri vardır ve göçmenlerin bunları özümsemesine yardımcı olmak gerekirken bun

yapmamış, kaba bir "işçicilik" anlayışını savunmuş oluruz. Üzerinde durulması gereken bir üçüncü nokta, kendi ulusal kültürümüze yaklaşım sorunudur. Göçmenlerin emperyalist bir ülkede, ulusal kültürlerini koruma ve geliştirme hakkı öne sürülerek, ulusal kültürün tüm öğelerine sahip çıkmak, dar bir milliyetçiliğe düşmek^{olur.} Kendi kültürümüze de sınıfsal bakmak, onun içinde olumlu, ilerici olanla, gerici, tutucu olan öğelere ayrımlı yaklaşmak gerekiyor. Vurgulanması gereken bir diğer nokta tarihsel olarak daha gelişkin bir toplumun egemen kültürünün, nesnel olarak daha gelişmiş ve daha çok demokratik öğelere, geleneklere sahip olduğudur. Bu nedenle bizim ulusal kültürümüz içinde üstyapıda ve kültür planında dayanıklılıkla yaşam sürdüren feodal, yarı-feodal öğelerin ağırlığını, bunların B.Avrupa'nın gelişmiş ve göreceli daha demokratik toplumlarında egemenliğini sürdüren kimi kültür öğelerine göre geriliğini görmemek, tarihsel ve sınıfsal değil, milliyetçi bir yaklaşım olur.

Farklı ulusların birarada yaşadığı emperyalist bir ülkede, egemen ulusun yürüttüğü zorla asimilasyona bağlı olarak, azınlık uluslar üzerinde kültürel bir baskıda vardır. Nasıl bu koşullarda ulusların eşit ve gönüllü birliğinden, doğal kaynaşmasından söz edemezsek (bu konulara entegrasyon sorununu açım-larken değindik), Hollanda'da çok kültürlü bir ortak yaşamın, buna dayanan yeni bir toplumun varlığından ve değişik kültürlerin^{eşit ilişkiler temelinde, özgür ve doğal} kaynaşması sürecinden de söz edemeyiz. Kuşkusuz değişik ulustan insanların günlük yaşam içinde girdikleri ekonomik ve sosyal ilişkiler aracılığıyla karşılıklı bir kültürel etkileşim ve alışveriş söz konusudur. Ancak göçmenlerin eşit haklara sahip olmadıkları koşullarda ve sömürüye dayanan anti-demokratik bir toplumsal yapı içinde, egemen ve belirleyici eğilim, egemen ulusun kültürünün kendisini ^{daha çok egemen gerici güçlerin işine gelen yönüne} tek yönlü dayatması, benimsetmeye zorlaması ve diğer ulusal azınlıkların^{onun özellikle demokrat ve hümanist yönlerini} kendi kültürlerini baskı altında tutması, ~~Azınlık~~ bütünüyle inkar etmesidir. Biz Hollanda'da yeni bir toplumun yaratılması ve gerçekleşmesinin toplumsal devrim sorunu olduğunu biliyoruz. Bu yeni toplumun, yeni bir ulusal kültürü olacaktır. Bu yeni kültür, ancak sosyalizm koşullarında, toplumun demokratikleşme sürecinin alabildiğine genişlediği, sömürünün ortadan kalktığı, ulus, din, ırk, ve cinsiyet temelinde her türlü ayrıcalığın son verildiği, azınlık ulusların eşit haklara sahip olduğu ve onlara kendilerini daha hızlı geliştirmeleri için ek ayrıcalıkların tanındığı koşullarda yaratılacaktır. Ve bu kültür birarada yaşayan bütün ulusların, kendi kültürlerinde varolan ilerici, hümanist özellikleri de kapsayan, insanlığın bütün evrensel kültür mirasıyla birleşen ve değişik ulusal renkleri içinde barındıran yeni bir kültür olacaktır.

Ancak bugün somut koşullarda varolan egemen ulusun^{ine geldiği güçleriyle}

zorla dayatmasıdır. Biz ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist öğelerine sahip çıkmak, onları koruyup geliştirmek için savaşılmalıyız. Bu zorla asimilasyona karşı savaşımlarımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle bugün Hollanda'da çok kültürlü bir ortak yaşam olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü bu yaklaşım nesnel durumu, varolan baskı ve zorla asimilasyonun, kültürel planda da varlığını sürdürdüğü gerçeğini yansıtmıyor. Değişik kültürler arasındaki ilişki demokratik ve eşit ilişkiler gibi, tarafların bu temelde paylaştığı ortak^{kültürel} bir yaşam varmış gibi bir izlenim veriyor. Gerçekte değişik ulustan insanlar ekonomik nedenlerle Hollanda'da birarada yaşamak zorunda kalmışlardır. Varolan, ezen ulusun^{gerici egemen güçlerinin} sömürü ve zorla asimilasyon politikasıdır. Kültürel planda da varolan, egemen kültürün kendini dayatması ve diğer ulusların kültürlerini baskı altında tutmasıdır. Eşit haklar temelinde paylaşılan demokratik bir ortak yaşam yoktur. Bugünkü duruma boyun eğmeye zorlanan Türkiyeli göçmen yığını vardır.

Yukarıda değindiklerimiz bizim kültür sorununa nasıl yaklaşmamız gerektiğine ışık tutuyor. Biz, Hollanda egemen burjuvazisinin, zorla asimilasyon politikasının kültürel plandaki yansımasına karşı aktif bir mücadele yürütmeliyiz. Ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist, olumlu öğelerine sahip çıkmalı ve bunları kararlılıkla savunmalıyız. Sadece kendi ulusal kültürümüzün değil, Hollanda Kültürünün de ilerici ve olumlu öğelerine sahip çıkmak, Türkiyeli göçmenlerin bunları özümsemesine yardımcı olmak zorundayız. Bütün insanlığın evrensel kültür mirasından Türkiyeli göçmenlerin de daha geniş yararlanmasını savunmalıyız. Egemen burjuvazinin işçi ve emekçi halka, diğer ulustan göçmenlere dayattığı gerici, yoz ve kozmopolit kültürel öğelere, yığınları kültürsüzleştirme politikasına karşı Hollanda işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle birlikte sürekli bir ideolojik savaşım yürütmeliyiz. Değişik ulustan işçi ve emekçiler arasında kültürel bağların güçlenmesi, kültürel alışverişin daha da gelişmesi ve bunu engelleyen ulusal önyargıları yıkılması için elimizden geleni yapmalıyız.

Aşağıdaki alıntılar kültür sorununa yaklaşımımızı kavramamıza yardımcı olacaktır:

" Sosyal demokrat(komünist) görüş açısından ulusal kültür sloganının dolaylı veya dolaysız atılmasına izin verilemez. Slogan yanlıştır, çünkü kapitalizm altında şimdiden bütün ekonomik, politik ve tinsel yaşam giderek daha fazla uluslararasılaşıyor. Sosyalizm onu bütünüyle uluslararasılaştıracaktır. Bütün ülkelerin proleterleri tarafından

sistematik olarak şimdiden yaratılmakta olan uluslararası kültür, "ulusal kültür"(hangi ulusal grupun olursa olsun) bütünüyle masetmiyecektir, fakat her ulusal kültürün yalnız tutarlı demokrat ve sosyalist öğelerini alacaktır. " (lenin, Toplu Eserler, C.19, s.246-247)

" Her ulus içinde ezilen ve sömürülen yığınlar olduğundan, onların yaşam koşulları kaçınılmazlıkla demokrasi ve sosyalizm ideolojisinin doğuşuna yol açtığından, her ulusal kültür içinde yalnızca embriyo biçiminde demokratik ve sosyalist kültür öğeleri vardır. Fakat her ulus aynı zamanda bir burjuva kültürüne (çoğu ulus gerici ve klerikal kültüre de) sadece "öğeler" biçiminde değil, fakat egemen kültür olarak sahiptir. Bu nedenle genel " ulusal kültür " toprak beylerinin, ruhban sınıfın ve burjuvazinin kültürüdür..." Dünya işçi sınıfı hareketinin ve demokrasinin uluslararası kültürü" sloganını ileri sürerken biz, her bir ulusal kültürden sadece onun demokratik ve sosyalist öğelerini alıyoruz. " . (Lenin, Toplu Eserler, C.20,s. 24)

" ... "üçra" köşelerde kaybolmuş, fiziksel ve moral olarak çökmüş, "yerleşik proleter", hareketli bir proletere dönüştürdüğü için ve sınırsızca gelişmiş köleliğin ve kişisel bağımlılığın birçok değişik biçimleriyle Asya tipi emeği, Avrupa biçimi emeğe dönüştürdüğü için, "Avrupa türü düşünce ve duygu" gerekli olduğundan.... bu değişim bütün yönleriyle ileridir. " (Lenin, Toplu Eserler, C.2, s.533)

" Eğer insanlığın bütün gelişiminin yarattığı kültür üzerine tam bir bilgi ve dönüşümün, yalnızca bize proletarya kültürünü yaratma olanağını vereceğini açıklıkla kavramazsak, bu sorunu çözmemiz mümkün olmayacaktır. Proletarya kültürü insanlığın kapitalist, toprak beyleri ve bürokratik toplum boyunduruğu altında biriktirdiği bilginin mantıksal bir gelişmesi olmak zorundadır. " (Lenin. Toplu Eserler, C.31,s.287)

" Marksizm,devrimci proletaryanın ideolojisi olarak tarihsel önemini kazanmıştır, çünkü burjuva çağın en önemli kazanımlarını redetmek bir yana, tam tersine, insan düşüncesinin ve kültürünün iki bin yıl aşkın gelişimi içinde değerli olan herşeyi özümsemiş ve yeniden güncelleştirmiştir. Sömürünün bütün biçimlerine karşı savaşımın son aşaması proletarya diktatörlüğünün pratik deneyiminden esinlenerek, yalnızca bu temel üzerinde ve bu doğrultuda çalışmak, gerçek proletarya kültürünün geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. " (lenin, Toplu Eserler, C, 31, s.317)

" Yeni bir proletarya kültürünün icat edilmesi değil, fakat varolan kültürün en iyi modellerinin, geleneklerinin ve sonuçlarının, Marksist dünya görüşü ve kendi diktatörlüğü döneminde proletaryanın yaşam koşulları ve savaşımı açısından geliştirilmesi. " (Lenin,

Toplu Eserler, C.42, s.217)

10- B.Avrupa'da yaşayan Türkiyeli göçmenlerin eğitim ve kültür sorununa yaklaşırken, Marksizm-Leninizmin ulusal sorunda, azınlık ulusların hakları konusundaki yaklaşımlarından kuşkusuz yararlanmak gerekiyor. Ancak Türkiyeli göçmenlerin bugünkü konumlarını somut olarak ele almak, iki durum arasındaki farklılıkları gözardı etmemek zorunludur. Türkiyeli göçmenler, diğerlerinde olduğu gibi, aynı devlet çatısı altında yüzyıllar boyunca aynı tarihi ve yurdu diğer uluslarla birlikte paylaşmış, bunun sonucu köklü ve milyonlarca ekonomik, politik ve sosyal ve kültürel bağlarla birbirine bağlanmış, yurttaşlık haklarına sahip, bir azınlık ulus konumunda henüz değildir. Göçmenlik olgusunun geçmiş, 20 yıl gibi, bir ulusun tarihinde çok kısa bir süreyi kapsayan, yeni bir olgudur. Türkiyeli göçmenlerin birarada yaşadığı uluslarla politik, sosyal ve kültürel bağları çok zayıf ve sınırlıdır. Türkiyeli göçmenler yaşadığı ülke nüfusunun yaklaşık sadece % 1'ini oluşturuyor, coğrafi olarak belli bir bölgede yoğun oturmuyorlar(kimi Avrupa şehirlerindeki gettolaşma olayı farklı bir olgudur) ve üzerinde oturdukları toprakla tarihsel, sosyal ve kültürel bağları yoktur. Yaşadıkları ülkede eşit yurttaşlık haklarına sahip değildirler. Nesnel sürecin gelişme eğilimi, Türkiyeli göçmenlerin giderek bir ulusal azınlık konumu almasıdır. Ancak bu eğilim henüz bir olgu olmaktan uzaktır ve tarihsel, sosyal olarak uzun bir süreçtir. Aynı tarihi ve yurdu paylaşmıyor olmak, iki ulus içinde şöven milliyetçiliği, ulusal önyargıları, güçlendiren psikolojik bir ortam yaratıyor. Egemen burjuvaziye ve gerici güçlere, bu ulusları birbirinden ayırmak, bölmek için ek olanaklar sağlıyor. Böylesi bir durum, iki ulusun komünistlerine de önemli sorumluluklar yüklüyor. İki ulus içinde de her tür milliyetçiliğe karşı aralıksız ortak savaşım yürütmek, her iki ulustan işçi ve emekçi halkın birliğini savunmak ve ^{işçi sınıfı ve emekçi halkı} bölmeyi, birbirinden ayırmayı amaçlayan ulusal önyargıları güçlendiren her türlü girişime karşı kararlı bir savaşım yürütmek temel politik yaklaşım olmalıdır. Unutmamak gerekiyor ki azınlık ulusun komünistlerinin görevi, iki halkın eşit haklar temeline gönüllü birliğini sürekli vurgulamak ve öne çıkarmaktır.

Eğitim ve kültür politikamızı belirlerken, Türkiyeli göçmen yığın içinde egemen duruma gelen kalıcılaşma eğilimini, dikkate almak gerekiyor. Bu eğilim ikinci ve üçüncü kuşak gençler arasında daha da güçlüdür. Bu nedenle eğitimin içeriği Türkiyeli göçmen işçi çocukların ülkelerine geri döneceği temel alınarak düzenlenmemelidir. Tersine ağırlıklı olarak bulundukları ülkede kalıcı olan ve bu toplumu devrimci yoldan dönüştürme savaşımına katılmaya hazırlanması gereken göçmen çocuklarının

dönüştürecekleri toplumu tarihi, coğrafyası, sosyal ve politik yaşamıyla iyi tanımasızorunludur. Göçmen çocuklarına eğitimin üst basamaklarına geçmeyi sağlayacak ve iş seçiminde karşılaşılan eşitsizliği arttıracak değil, azaltacak bir eğitimin verilmesi gerekir.

Eğitim politikamızı somutlarken bugün Türkiye'de varolan eğitim sistemi ile Hollanda'daki eğitim sistemini karşılaştırmak ve bundan belirli sonuçlar çıkarmak gerekiyor. Holanda'da üretim güçlerinin ve kapitalist anlamda da olsa, üretim ilişkilerinin daha gelişkin düzeyi (tarihsel olarak kapitalizmin küçük üretim ve feodal, yarı feodal ilişkilerden daha ileri olduğu unutulmamalıdır) ve Hollanda toplumunda burjuva demokrasisi sınırları içinde de olsa, demokratik hak ve özgürlüklerin, kurumların ve geleneklerin Türkiye'ye göre daha geniş ve güçlü olması, eğitim alanında içerik ve biçim açısından etkilemektedir. Bu nedenle Hollanda eğitim sistemi, Türkiye'ye oranla, içerik ve biçim açısından daha demokratik ve gelişkindir. Bu nesnel bir gerçektir ve göçmen çocuklarının Hollanda'da veya Türkiye'de okumayı tercih etmelerinde de açıkca yansımaktadır. Bu nedenle bizler göçmen çocuklarının Türkiye'de hazırlanan eğitim programlarıyla, ders kitapları, araç ve gereçleriyle (faşist diktatörlüğün yeni hazırladığı ders kitaplarının niteliği biliniyor) ve Türkiye'den gönderilen öğretmenler eliyle eğitilmesine şiddetle karşı çıkmalıyız. Ancak Hollanda eğitim sisteminin Türkiye'ye oranla görece daha demokratik ve gelişkin olması, bizlere bu eğitimin belirleyici temel özünü unutturmamalıdır. Daha önce açıkladığımız gibi bu eğitim sistemi özünde varolan sömürü düzenini pekiştirmeye yöneliktir, anti-demokratikdir. Nasıl biz Türkiyeli göçmen işçilerin B.Avrupa'daki bugünkü yaşamlarını, Türkiye'deki durumları ile kıyaslayarak, içinde bulundukları koşullara sessizce boyun eğmelerini savunmuyorsak, aynı şekilde Hollanda eğitim sisteminde olduğu gibi benimsenmesine, ilericilik adına izin veremeyiz. Bizim yaklaşımımız ve propagandamız sürekli olarak Hollanda ve Türkiye eğitim sistemlerini karşılaştırarak, birincisinin ne kadar gelişmiş ve yararlı olduğunu açıklamaya yönelik olmamalıdır. Biz Türkiyeli göçmen işçilerin geriye, az gelişmiş olana bakarak bugünkü somut durumu kavramalarına izin veremeyiz. Tersine onların, daha ilerici, daha demokratik ve daha gelişkin olana dikkatlerini çekmeliyiz. Aksi takdirde onlara bugün varolanla yetinmelerini propaganda ediyor oluruz. Bu nedenle bizler propagandamız da esas vuruş yönünü Hollanda'daki eğitim sistemine, varolan somut duruma yöneltmeliyiz. Bu eğitim sisteminin çarpıklığını, anti-demokratik özünü ve göçmen çocuklarına uyguladığı ayrımcılığı sürekli deşifre etmeli ve açıklamalıyız. Türkiyeli göçmenleri, Hollanda işçi sınıfı ve

demokrasi güçleriyle birlikte eğitimin demokratikleşmesi ve toplumun dönüştürülmesi savaşımına çekmek, onların ortak savaşımına yardımcı olmak için bu zorunludur. Biz biliyoruz ki toplumu dönüştürme savaşımına aktif olarak katılmadan, eğitimin demokratikleştirilmesi için savaşmadan, göçmen çocuklarının eğitimi sorununu tek başına çözemeyiz. Bu olmadan yapacağımız en iyi anadili eğitim modelleri soyut ve sonuçsuz kalacaktır.

11- Hollanda egemen burjuvazisinin Türkiyeli göçmen çocuklarına yönelik eğitim politikası, onların zorla asimilasyon politikasının bir parçası ve önemli bir aşacıdır. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçmen çocuklarına egemen kültürü ^{kozmpolit yönleriyle} özümsetmek, onları kendi ulusal ve ^{sınıfsal} kimliklerinden kopartmak ve Hollanda toplumu içinde eritmek hedeflenmektedir. Bu eğitim politikası aynı zamanda ayrımcıdır ve göçmenlerin bugün varolan sosyal statülerinin devamını amaçlamaktadır. Türkiyeli göçmen çocukları eğitimde sürekliliği ve istikrarı bozan, eğitimin genel olarak kalitesini düşüren sorun kaynağı olarak görülmektedir. Bu nedenle onlardan "kurtulmak" için en asgari düzeyde eğitilmelerine ve mevcut eğitim sisteminin en alt basamaklarına veya dışına itilmesine çalışılmaktadır. Türkiyeli göçmen çocuklarının, toplumdaki en alt meslek gruplarına yönlendirilmeleri veya yetersiz, tek yönlü değerlendirmelerle, öğrenim zorluğu çeken çocuklar için olan özel okullara yoğun olarak gönderilmeleri, bugün varolan ekonomik ve sosyal eşitsizliği daha da derinleştirmektedir. Eğitimde göçmen çocuklara yönelik politikanın belirleyici özelliği onların gelecekte ekonomik rol ve sosyal statü olarak, ana ve babalarının konumunu miras almak üzere, toplumda en az nitelikli yedek işgücü olarak yetiştirilmeleridir. Bu eğitim sistemi aynı zamanda anti-demokratiktir. Türkiyeli göçmen çocuklarının anadillerini ve kendi kültürlerinin ilerici, hümanist birikimlerini kazanmalarına, kişiliklerini geliştirmelerine olanak sağlanmamaktadır. Uzun mücadeleler sonucu elde edilen anadili eğitimi, bu amaca yardımcı olmaksızın uzaktır. Uzun yıllardır ana dili eğitimi yasal bir temelden, belirli bir plan ve programdan yoksun olarak, yasak savma biçiminde sürdürülmüştür. Hollanda eğitim sistemi dışında, eğreti duran ve gerekli ders kitapları, araç ve gereçlerin sağlanamadığı koşullarda yürütülmek zorunda bırakılmıştır. Anadili öğretmenlerine Hollandalı meslekdaşlarıyla eşit haklar tanınmamıştır. Anadili eğitiminin amacı, içeriğinin ve süresinin belirlenmesine öz örgütlerin, öğretmenlerin ve velilerin katılımı, görüş ve önerilerinin saptanması dikkate bile alınmamaktadır. Bu politikanın ve varolan ekonomik ve sosyal eşitsizliğin bir sonucu olarak Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitimde başarı oranları çok

düşüktür. Bu durum toplumdaki eşitsizliği daha da derinleştirmekte, yeni yetişen kuşakların geleceğini ciddi olarak tehdit etmektedir. Bütün bu somut örnekler, Hollanda egemen burjuvazisinin, Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitimi sorununa, zorla asimilasyonu amaçlayan, ayırıcı, anti-demokratik ve varolan toplumsal, sosyal eşitsizliği daha da derinleştiren yaklaşımını kanıtlamaktadır.

12- Bu koşullarda ve Marksizm-Leninizmin temel yaklaşımlarının ışığı altında, bizlerin savunacağı Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitimi politikamızın ana ilkeleri ve istemler ne olmalıdır?

a) Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitim sorunu Hollanda'da varolan genel eğitim sisteminden, toplumsal yapıdan bağımsız çözülemez. Bir üstyapı kurumu olarak eğitim sorunu ekonomik ve politik alanda yürüyen sınıf savaşımının ayrılmaz bir parçasıdır ve onun işçi ve emekçi sınıflardan yana çözülmesi ancak toplumsal devrim ile olanaklıdır. Bu nedenle biz Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitim sorununda, genel olarak Hollanda eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi ve göçmenlere eşit haklar tanınması istemini başa almalıyız. Göçmen çocuklarının eğitimi savaşımımızı, Hollanda işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle, bu doğrultudaki ortak savaşımımızın bir parçası olarak yürütmeliyiz. Varolan toplumsal yapıyı, devrimci yoldan dönüştürme mücadelesine Türkiyeli göçmenlerin aktif katılımı olmaksızın, onların çocuklarının eğitimi konusunda kalıcı kazanımların elde edilemeyeceğini sürekli savunmalıyız. Bu nedenle eğitim sorununda politik savaşımımızın sivri ucunu bugün Hollanda da varolan eğitim sistemine ve onun bütün uluslardan işçi ve emekçilerin ortak savaşımıyla değiştirilmesi zorunluluğuna yöneltmeliyiz. Bu yapılmadan sadece Türkiyeli göçmen çocuklarının anadili eğitimi konusunda program ve model tartışması yürütmek, sorunun ^{sınıfsal ve} politik savaşımına bağını koparmak demektir. Bizim kadrolarımız ve sınıf bilinçli işçiler eğitim sorununun politik savaşımına bağlı, bunun hangi koşullarda nasıl çözüleceği üzerine açık görüşlere sahip olmalıdır.

b) Türkiyeli göçmen çocukları için " anadili ve kültür " eğitimin savunmalıyız. Her göçmen çocuğun böyle bir eğitim görme hakkı yasalarla kesin güvence altına alınmalıdır. Bu hakkın kullanımında " okul yönetimlerine insiyatif tanıma " adına hiçbir yasal boşluk, öğrenci sayısına bağlı herhangi bir kısıtlama olmamalıdır. Bu eğitimin içeriği, teknik bir dil öğrenimi biçiminde değil, ulusal kültürümüzün ilerici, hümanist olumlu değer ve öğelerinin özümsemesini kapsayacak biçimde olmalıdır. Anadili ve kültür eğitimi bu içeriğine uygun olarak merkezi bir plan ve program temelinde yürütülmeli ve süresi bu programa uygun olarak bilimsel, nesnel ölçütlerle belirlenmelidir. Bu eğitimin amacının, içe-

riğinin belirlenmesinde ve yürütülmesinde göçmen işçi örgütlerinin, öğretmenlerin ve velilerin aktif katılımı sağlanmalıdır. Anadili ve kültür eğitiminin yürütülmesi için amaca uygun, demokratik ve ilerici özde, nesnel bilgiler içeren ders kitaplarının, araç ve gereçlerinin hazırlanması ve bunlar için gerekli maddi fonların ayrılması sağlanmalıdır. Bu eğitim, Hollanda eğitim sisteminden kopuk olarak değil, tam tersine, bütünsel genel eğitimin içinde ve onun bir parçası olarak programlanmalı ve yürütülmelidir. Göçmen çocukları diğer uluslardan çocuklarla birarada, ortak okullarda birlikte eğitilmelidir. Anadili ve kültür eğitimi, temel eğitimden başlayarak orta öğrenimide kapsayacak biçimde programlanmalıdır. Bu eğitimi yürütebilecek sayıda ve nitelikte öğretmen sağlanmalı, varolan öğretmenlerin gerekli meslek-içi ^{ve özel dil} eğitimi almaları örgütlenmelidir. Bu öğretmenler Hollandalı meslekdaşlarıyla aynı statüye ve eşit haklara sahip olması sağlanmalıdır.

c) Türkiyeli göçmen çocuklarının, anadilinde eğitim ve ulusal kültürün korunması adına, ayrı veya özel okullarda eğitilmesine kesinlikle karşı çıkılmalıdır. Anadili ve kültür eğitiminin, Hollanda egemen burjuvazinin politikası olan, göçmen çocuklarını genel eğitimden uzak tutma onları en alt düzeyde eğitilmeye yönlendirme ve varolan eşitsizliği derinleştirme amaçlarına alet edilmesine izin verilmemelidir. Anadili ve kültür eğitiminin, göçmen çocuklarının genel eğitimden koparılmasına yol açmayacak bir biçimde örgütlenmesi sağlanmalıdır. Ulusal okul girişimlerine, anadili ve kültür eğitiminin Türkiye'deki programlara göre, oradan gelecek ders kitapları ve öğretmenler eliyle yürütülmesine kesinlikle karşı çıkılmalıdır.

d) Tarihsel olarak daha az gelişmiş bir toplumsal yapıdan gelen göçmenlere, sadece yasal olarak eşit hakların tanınmasının, somut yaşamda bu eşitliğin kağıt üzerinde kalmasından başka bir sonuç vermeyeceği açıktır. Göçmen çocuklarının genel eğitimden eşit olarak yararlanmasını sağlamak, göçmenlerin varolan ekonomik ve sosyal bakımdan eşitsiz konularının derinleşmesini ve yeni yetişen kuşaklara aktarılmasını önlemek için eğitim alanı, her yerden daha çok, olumlu ayrımcılığın uygulanmasının zorunlu olduğu bir alandır. Bu nedenle kağıt üzerinde kalmayacak bir eşitliğin sağlanabilmesi için, Türkiyeli göçmen çocuklarına olumlu ayrımcılık anlamında ek olanakların sağlanmasını savunmalıyız. Onların daha ucuz ve daha çok ders kitapları, araç ve gereçlerine sahip olması, ucuz kitap temin edebilmesi, kütüphanelerden, sosyal ve kültüre etkinliklerden daha geniş ölçüde yararlanması ve onlara boş zamanlarını daha yararlı değerlendirebilecek ek olanaklar sağlanması ^{yüksek okullarda özel kontenjanların verilmesi} için çalışmalıyız. Göçmen çocuklarının eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanmasını ve aileleri teşvik amacıyla, çocuğu eğitime devam eden aileler

ek maddi yardım verilmesini savunmalıyız.

e) Toplumda ayrımcılığın, her türlü şöven milliyetçiliğin ve ulusal önyargıların yayılmasının önünü almanın bir yoluda, küçük yaştan itibaren her ulustan çocuğun birarada, diğer ulusların ilerici, hümanist kültür mirasını öğrenerek ve benimseyerek, faşizme ve ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı demokratik, hümanist ve barışsever bir ruhta eğitilmesi. Bu nedenle bizler bugün varolan eğitim sisteminin, egemen Hollanda kültürünü temel alan, tek kültürlü yapısına karşı çıkmalıyız. Hollandalı çocukların, somut yaşamda birlikte oldukları Türkiyeli göçmenlerin ulusal kültürlerinin, olumlu değerlerini ve öğelerini tanımalarını ve öğrenmelerini savunmalıyız. Eğitim sistemi ve programı içinde Hollandalı çocukların birlikte yaşadıkları diğer ulusların kültürlerine ait, amaca uygun bilgiler kazanacakları dersler olmalıdır. Bu zorunlu eğitimin bir parçası olarak verilmelidir. Bu istem bizim eğitimin demokratikleştirilmesi savaşımımızın temel istemlerinden biri olmalıdır. Bu doğrultuda atılacak ^{her} adım önemli bir kazanım olacaktır.

13- Türkiyeli göçmen çocuklarının anadili ve kültür eğitimi konusunda birçok model ve program tartışılıyor. Bu konuda bizimde bir yaklaşım belirlememiz gerekiyor. Ancak daha önce belirttiğimiz gibi, politik savaşımdan kopuk, sadece soyut bir model tartışması, akademik bir tartışmadır ve bizi bu anlamda fazla da ilgilendirmiyor. Çünkü böyle bir tartışmanın somut bir sonuç vermesi beklenemez. Unutmamalıyız ki anadili ve kültür eğitimi konusunda her modelin olumlu ve olumsuz yanları onun hangi toplumsal yapı içinde, hangi sınıf tarafından ve hangi somut koşullarda uygulanacağına bağlı olarak belirlenebilir. Somut ekonomik politik ve sosyal koşullardan bağımsız olarak bir model iyi ya da kötü olarak değerlendirilemez. Biz biliyoruz ki eğitimin demokratikleştirilmediği ve göçmenlerin eşit haklara sahip olmadığı koşullarda, egemen Hollanda burjuva zisinin eliyle uygulanacak her model, göçmen işçi çocuklarının eğitim sorununu çözmekten uzak kalacaktır.

Bizim savunacağımız anadili ve kültür eğitimi modeli, herşeyden önce yukarıda belirlediğimiz, bu eğitimin içeriği ve yürütülmesine ilişkin temel yaklaşımlarımızı içermeli ve hiçbirleriyle çelişmemelidir. Ayrıca bu model yürüttüğümüz politik savaşım ile bağlı, onun bir aracı olarak ele alınmalıdır. Model, eğitimin demokratikleştirilmesi, göçmenlere eşit haklar tanınması ve bizim eğitim konusundaki temel politik yaklaşımlarımızı ve istemlerimizi de içerecek nitelikte olmalıdır. Bu nedenle savunacağımız model, sadece hangi derslerin, hangi sınıflarda ve kaç saat süre ile verileceğine ilişkin teknik bir model değil, bizim politik istemlerimizi de (eğitim konusunda) kapsamalıdır. Bu niteliğiyle o, Hollanda işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle, Türkiyeli göçmenlerin

ortak savaşımlı için gerekli bir politik platform biçiminde olmalıdır.

Göçmen çocuklarının eğitim sorunu üzerine politik yaklaşımımızı ve temel istemlerimizi yukarıda formüle ettik. Bu nedenle model konusuna bağlı olarak bunları yinlemek gerekmiyor. Sorunun teknik yanıyl ilgili olarak ise, bizim temel eğitimin iki dilde yürütülmesi istemi ni savunmamız doğru olacaktır. Bu temel eğitim, Türkiyeli göçmen çocuklarına kendi anadillerini öğretmeye ağırlık vererek

başlamalı ve sınıflar ilerledikçe ağırlık Hollandacayı öğrenmeye doğru değişmelidir. Sonuçta temel eğitim bittiğinde göçmen çocukları iki dili de iyi öğrenmiş olmalıdır. Kültür içerikli diğer derslerin verilmesinde kullanılacak dil, eğitimde Türkçe'den Hollandaca'ya doğru değişen ağırlığa orantılı olarak değişmelidir. Orta eğitimde öğrenim temel olarak Hollandaca olmalı, ancak anadili ve kültür eğitimi dersi göçmen çocukları için sürmeli ve ikinci yabancı dil olarak seque hakkı tanınmalı.

Model sorunu ile ilgili olarak tartışmalarda kullanılan kimi kavramlarada değinmek gerekiyor. " Çok kültürlü ortak yaşam", "yeni toplum" ve " yeni kültür" kavramlarına daha önce değindik. Anadili ve kültür eğitimi tartışmalarında çok sık geçen ve bu nedenle üzerinde durulması gereken diğer bir kavram "kaynaşık kültürlü eğitim" tanımlanmasıdır. Genel olarak bu tanımlamadan ne anlaşıldığı yeterince açık değildir ve içeriği üzerine tartışmalar sürmektedir. Bu nedenle bizim, en azından, bu kavrama ihtiyatla yaklaşmamız gerekiyor. Biz Hollandalı çocukların, aynı toplum içinde birlikte yaşadıkları, diğer ulusların kültürlerinin ilerici, hümanist öğelerini tanımlarını ve öğrenmeleri gerektiğini savunmalıyız. Bunun bizim anladığımız anlamda entegrasyona, ulusal önyargıların kırılmasına yardımcı olacağını söylemeliyiz. Bugünkü eğitim sisteminin egemen ve tek kültürlü yapısını değişmesi gerektiğini öne sürmeliyiz. Ancak bizim yaklaşımımızın içeriğini "kaynaşık kültürlü eğitim" tanımlaması karşılamamaktadır.

Çünkü birincisi ortada kaynaşmış bir kültür yoktur. Bugünkü koşullarda ve bugünkü toplumsal yapı içinde de değişik ulustan kültürlerin kaynaşması söz konusu değildir. Biz ancak egemen Hollanda kültürünün yanısıra, diğer azınlıkların kendi ulusal kültürlerinin de varlığını sürdürdüğünü ve bu özelliği ile ülkenin " Hollanda kültürünün egemen olduğu çok kültürlü bir toplum" olduğunu söyleyebiliriz. Bu tanımlama, çok kültürlü ortak yaşam veya kaynaşık kültür tanımlamaları yerine varolan nesnel durumu daha iyi açıklamaktadır. İkincisi, kültürlerin kaynaşması sadece eğitimle sağlanacak birşey değildir. Daha önce kültürlerin ve ulusların hangi koşullarda ve nasıl bir toplumsal yapı içinde kay-

naşabileceklerini yeterince açıkladık. Kùltùrlerin kaynaşması ekonomik politik ve sosyal koşullara bağılıdır. Eğitim bir üst yapı kurumu olarak bu koşullara bağımlıdır ve kùltùrlerin kaynaşması sürecine olumlu veya olumsuz sınırlı etkide (süreci hızlandırarak veya yavaşlatarak) bulunabilir. Üçüncüsü, bugünkü içeriğine, programına, eğitimine ayrılan süreye ve eğitim için gerekli önhazırlıklara(öğretmen, ders kitabı araç ve gereçler olarak) baktığımızda "kaynaşık kùltürlü eğitimin" ^{önemli bir} pratik yararının olmayacağı görölür. Bütün bu nedenlerle "kaynaşık kùltürlü eğitim" tanımlamasını kullanmaktan kaçınmalıyız. Ancak biz Hollanda'nın çok kùltürlü toplum özelliğini yansıtacak biçimde eğitimin demokratikleştirilmesini ve Hollandalı çocukların diğer kùltùrlerin olumlu öğelerini öğrenmeleri gerektiğini ısrarla savunmalıyız.

14- Türkiyeli göçmen çocuklarının eğitim sorununun çözümünün, uzun erimli politik savaşımanın bir parçası olduğunu ve bizim savunduğumuz anadili ve kùltür eğitiminin yaşıma geçebilmesinin Hollanda işçi sınıfı ve demokrasi güçleriyle birlikte verilecek zorlu savaşıma bağılı olduğunu açıkladık. Bu savaşım içinde sınırlı kazanımlara karşı yaklaşımımızı da daha önceki bölümlerde değindik. Biz varmak istediğimiz amaca bizi bir adım daha yaklaştıracak her kazanım için aktif bir savaşım yürütürüz, bu nitelikte her girişimi ve adımı destekleriz. Ancak bununla yetinemeyiz. Bu ilkesel yaklaşımımız, anadili ve kùltür eğitimi için de geçerlidir. Yeni yasaya karşı tutumumuzda bu ilkeye bağılı olarak belirlemeliyiz. Herşeyden önce, bizim genel tutumumuz yeni yasanın amaca uygun olmadığını, yetersizliğini vurgulamak, bunları somut olarak sergilemek ve kendi istemlerimizi ileri sürmek olmalıdır. Kısacası bizim politik pozisyonumuz, yasayı savunan veya başkalarının yaptığı gibi sadece ders saati konusundaki kısır ve sınırlı bir muhalefet pozisyonu olmamalı, tam tersine, anadili ve kùltür eğitiminin içeriğine yönelik olarak daha kapsamlı eleştirisel yaklaşım olmalıdır. Yasayı sergilerken ve olumsuz yönlerine işaret ederken, anadili ve kùltür eğitiminin nihayet yasal bir statüye kavuşmuş olmasını olumlu bir adım olarak değerlendirebiliriz. Ancak buna gereğinde fazla vurgu yapmak doğru değildir. Çünkü yasa bu eğitimi yeterince kesin bir yasal statüye de bağlamamış ve "okul yönetimlerine, belediyelere insiyatif vererek" esneklik adına önemli yasal boşluklar bırakmıştır.

Bu nedenle yeni yasanın bu "olumlu" yanına aşırı vurgu yapmamız, bizi eleştirisel konum almak yerine, yasayı savunma pozis-

yönuna iter. Böyle bir tutum takınmamız, hatta böyle bir izlenim vermemiz son derece zararlı politik bir tutum olur. Bizi şoven milliyetçiliğinde kışkırtmasıyla öğrenci velilerinin istem ve eğilimlerinden kopartacak, bu yasaya karşı ve genel olarak anadili eğitimi konusunda, ortak savaşı vermemiz ve eylembirliği yapmamız gereken politik eğilimlerden uzaklaştıracak gelişmelere yol açabilir. Kısa, cası tecrit olmamızı getirebilir. Bu nedenle biz asıl vurguyu yasanın olumsuz ve eksik yönlerinin açıklanmasına ve bu konularda bizim somut istemlerimizin propaganda edilmesine yapmalıyız. Bu anlamda yeni yasanın taşıdığı en temel eksiklikler şunlardır. Yeni yasa anti-demokratik bir biçimde hazırlanmıştır. Anadili ve kültür eğitiminin içeriği, programı ve amaçları saptanırken anadili öğretmenlerinin, onların örgütlerinin, diğer göçmen işçi örgütlerinin ve velilerin görüş ve önerilerialınmamıştır. Yeni yasa esneklik adına anadili eğitiminin yasal güvenceye kavuşturulması^{nda} önemli boşluklar bırakmıştır. Anadili eğitiminin verilmesine belli bir öğrenci sayısı ile bağlı sınırlama getirilmiştir. Yasanın getirdiği 2,5 saatlik anadili eğitimi süresi, hiçbir objektif kıstasa göre belirlenmemiştir. Bu eğitimin amacına ve içeriğine bağlı olarak bir programın çıkarılması ve sürenin bu programa dayanılarak bilimsel ve pedagojik nesnel ölçütlerle belirlenmesi yoluna gidilmemiştir. Neye göre saptandığı belli olmayan haftada 2,5 saatlik süre ile, anadili ve kültür eğitimi, teknik bir dil öğrenimi düzeyine indirilmektedir. Ayrıca yasanın uygulanması için gerekli önhazırlıklar da son derece yetersizdir. Plan ve program konusunda, ders kitapları, araç ve gereçlerinin üretilmesi konusunda ciddi bir gelişme yoktur. Halbuki bu sorun anadili eğitiminin amaçları açısından birincil önem taşıyan bir sorundur. Yukarıda değindiğimiz noktalar bizim yeni yasayı eleştirirken özellikle ele almamız gereken temel sorunlardır.

15- Ayrı bir toplumsal katman olarak kadınların ve gençlerin kendilerine özgü somut sorunlarını, psikolojilerini ve özelliklerini dikkate alan bir politik çalışma yürütmemiz gerekiyor. Türkiyeli göçmen işçiler arasında varolan yoğun işsizlik bu kesimleri çok daha derinden etkiliyor. Ekonomide yaygınlaşan kısıtlamalarda göçmenler arasında işlerini ilk kaybedenler kadınlar ve gençler oluyor. İş bulup çalıştıklarında ise eşit ücret alamıyorlar ve daha düşük ücretlerle çalışmaya zorlanıyorlar. İşsizlik özellikle gençler arasında yıkıcı sonuçlar veriyor. Onların toplumsal üretime katılamamaları sınıf ve toplumsal rollerini kavrama ve sosyalleşme süreçlerini olumsuz etkiliyor. Toplu dışına itiliyorlar, alkolizmin, kriminal olayların ağına düşüyor ve marjinal öğelerin saflarına katılıyorlar. Kadınların ve gençlerin yasal statüleri daha

da güvencesizdir. Aile birleşmesinden dolayı eşine bağlı olarak oturum almış bir kadın, eşinden ayrılması halinde kendisini geçindirecek bir işi yoksa sınırdışı edilme tehdidi altındadır. Benzer biçimde anne veya babasına bağlı olarak oturum almış bir genç, 18 yaşını doldurduğunda eğitime devam etmiyor ve belli bir işi (geliri) yoksa aynı tehditle karşı karşıyadır. Hollanda toplumunda genel olarak kadının çalışması teşvik edilmiyor. Bu nedenle fabrikalarda ve semtlerde kreş olanakları çok sınırlıdır. Anne ve babaların çalıştığı durumda son derece yüksek ücretlerle "Hollandalı ailelere bakılmak üzere" bırakılan çocukların yaşamları kimi zaman bir trajedi haline dönüşmektedir. Çünkü Hollandalı aile istediği ve kendisinin çocuğa daha iyi baktığını kanıtladığı takdirde (Hollanda mahkemelerinin bu konuda objektif karar vermesi düşünülemez) yasalara göre çocuğa sahip çıkabilmektedir. Bu konuda birçok örnek vardır. Bu nedenle aileler ya çocuklarını eve kitleyip çalışmaya gitmekte, ya da çok yüksek ücretlerle Türk bakıcılara çocuklarını teslim etmektedir. Kadınlarımız, kadın olmanın getirdiği çifte sömürüyü ve ezilmişliği çok daha derinden yaşamaktadır. Daha gelişkin bir burjuva toplumu olan Hollanda'da, kadın-erkek ilişkileri, ev işlerinin paylaşılması gibi aile yapısı daha demokratik geleneklere sahiptir. Kadınlarımız böyle bir toplum içinde ve Türkiye'den çok daha tutucu ve bağnaz bir Türkiyeli çevrenin baskısı altında orta-çağ karanlığı içinde tutulmaya çalışılıyor. Birbirinden çok farklı bu iki dünyanın çelişkisini hergün daha çarpıcı yaşamak zorunda kalıyor. Bu durum özellikle gençlerde Türkiyeli çevreye karşı tepki duymaya yol açıyor. Ya genç yaşta sağlıklı bir evlilik yaparak "özgür" olmaya çalışıyor, ya da ailesinden koparak, Hollandalı olmaya özenerek, dejenere bir yaşamın içine yuvarlanıyor. Eğitimsiz, mesleksiz ve işsiz kısacası ekonomik bağımsızlığını kazanamadan aileden kopuş, çoğu kez fuhuş, esrar ile sonuçlanan bir yaşam dramına dönüşüyor. Aile ve çevre baskısı gençler üzerinde, özellikle genç kızlar üzerinde son derece olumsuz etkiler yapıyor. eğitim son derece ciddi bir sorundur. Göçmen çocukları en düşük düzeyde eğitilen ve sürekli en alt meslek gruplarına yönlendirilen bir kesimi oluşturuyor. Gençlerin bütün bir geleceği bilinçli bir biçimde tahrip ediliyor. Genç kızlarda okuma ve eğitimde başarı oranı, erkeklere göre daha da düşüktür. Gençler iki kültürden de kopuk, geliştiremedikleri kişilikleri ve iki kültürle, farklı değer yargılarıyla, kendi ailesi ve Hollanda toplumuyla, sürekli bir çatışma içindeki kişiliğinin yol açtığı bunalımlarla bir kimlikten, olumlu bir sosyal ve ekonomik rolden uzak, yokedilen bir kuşak görünümündedir. Onlar Hollandacayı ne kadar iyi konuşurlarsa konuşsunlar

toplum onları kendisinden biri olarak benimsememektedir. Halbuki kalıcılaşıma eğilimi onlar içinde daha güçlüdür. Bu nedenle onlar baba ve annelerinden daha fazla toplumsal statüleriyle ilgilidir. En pis işlerde, en az ücretle çalışan ve toplumun ikinci sınıf vatandaş gördüğü bir sosyal rolü kabullenmek istemiyorlar. Üstelik onların babaları gibi gerçekte bu "yaşamamış yılları tamamlayıp, üç-beş kuruşla memlekete dönüp orada yaşamlarını sürdürmek" gibi bir savunma mekanizmalarıda yoktur. Kısacası göçmenlik olgusunun en olumsuz ve çarpıcı sonuçları, en keskin çelişkiler biçiminde gençlerin yaşamında yansıyor. Onların bu duruma duydukları öfke ve gençliğin getirdiği doğal enerji, akacak olumlu kanallar bulamadığından kaybolup gitmekte ve çoğu kez ya "Hollanda yaşamına ayak uydurma", ya onları kabul etmeyen topluma kör bir kinle kafa tutmaya çalışarak toplum dışı bir yaşama sürüklenme, ya da şöven milliyetçiliğin veya bağınaz dinsel akımların batağına yuvarlanma gibi çıkmaz sokaklarda tükeniyor. Bütün bunlar bizim bu kesimlere yönelik politik faaliyetimizin çok daha arttırılmasının zorunlu olduğunu gösteriyor. Onların somut sorunları etrafında örgütlenmelerine yardımcı olmak, savaşımlarına omuz vermek zorunludur. Özellikle gençler yukarda değindiğimiz nedenlerle Türkiyeli göçmen işçi yığınının politik bakımdan aktif kesimini oluşturuyor. Göçmen hareketinin, ilerde temel alacağı kalıcı kadrolarda bu kesimden çıkacaktır.

Türkiyeli göçmenler içinde yığın çalışması yapan parti örgütlerimiz gençlik ve kadın çalışması yürüten ayrı özel birimleri olmalıdır. Kendine özgü özellikleri olan bu toplumsal katmanlar içinde, ona uygun ayrı bir politik çalışma yapma zorunluluğu vardır. Gençler ve kadınlar için ayrı yığın örgütleri kurma konusu işe somut koşullara bağlı olarak çözümlenmelidir. Yığın örgütleri bölümünde değindiğimiz gibi herşeyden önce böyle bir örgütlenme yığınlarından gelen nesnel ve somut bir gereksinime dayanmalıdır. İkincisi, daha ileri örgütsel biçimlerin ülkede varolduğu koşullarda, Türkiyeli kadınların veya gençlerin ayrı, ayrı yığın örgütünü kurmaktan kaçınmalıdır. Örneğin söz konusu ülkede göçmenleri de kapsayabilecek sağlıklı bir gençlik veya kadın hareketi olduğu koşullarda veya Türkiyeli göçmenlerinde yoğun olarak üye olduğu sendikaların gençlik ve kadın örgütlerinin varlığı durumunda bu olanaklar değerlendirilmelidir. Bunların olmadığı ve bir yığın örgütü oluşturacak birikimin henüz örgütlenmediği koşullarda, bu kesimler içindeki yığın çalışması, değişik legal geçici örgütsel biçimlerden yararlanabilir. Varolan göçmen örgütleri için de gençlik ve kadın çalışması, yabancı merkezleri, semteevlerinde yürütülecek çalışmalar ve somut sorunlar etrafında yürütülen kampanyalar için

Örgütlenecek çalışma grupları, komiteler bunlara örnek olarak sıralanabilir.

SORU 6

1- Daha önceki soruları yanıtlarken, Batı Avrupa'da partimizin politik faaliyetinin ana yönlerinin neler olduğunu açıkladık. Bunlar, Türkiyeli göçmen yığını içinde çalışma, dayanışma hareketi ve partimizin uluslararası ilişkiler alanında çalışma ve mali, teknik alanlarda çalışma olarak belirlenmişti. Bunlar politik çalışmanın ana alanları olmakla birlikte, tek, tek ülkelerdeki somut koşullara ve kadro olanaklarımıza bakarak, her ülke için bunlardan hangisinin öncelik taşıdığı ve hangi alandaki politik çalışmaya ağırlık verileceği saptanmalıdır. Örneğin Türkiyeli göçmen yığınının yoğun olmadığı ve bu alandaki örgütlenme potansiyelinin sınırlı olduğu ülkelerde biz diğer alanlardaki politik çalışmaya ağırlık vermeliyiz. Ülke olarak İngiltere, Yunanistan ve Avusturya böyle örneklerdir. Bu ülkelerdeki politik çalışmamızda dayanışma hareketine, uluslararası ilişkilere ve diğer alanlara göçmen işçi çalışmasına oranla daha çok ağırlık verilmeli ve bunlar öncelikli olmalıdır. Bu seçime bağlı olarak eldeki kadrolar yerleştirilmeli ve görevlendirilmelidir. Benzer biçimde, herhangi bir ülkede özellikle teknik ve gelir getirici maddi girişimlerin örgütlenmesi konusunda daha geniş olanaklar bulunabilir. Bu durumda ağırlık ve öncelik bu alanın örgütlenmesine verilmelidir. Batı Avrupa'da ancak öyle ülkelerde varki, yukarıda değindiğimiz anlamda bir öncelikli; veya ağırlıklı alan belirlemesi yapmak mümkün değildir. Her alan kendi içinde büyük bir politik önem taşımaktadır. Örneğin, Batı Almanya ve Hollanda bu tür ülkelerdendir. Türkiyeli göçmen yığınının taşıdığı yoğunluk ve politik aktiflik, görece daha gelişkin demokratik kurumların, nerdeyse gelenekselleşmiş dayanışma hareketlerinin (Latin Amerika ve Güney Afrika gibi) ve toplumda kökleşmiş demokratik normların varlığı, göçmenlere yönelik çalışmalara ve projelere ciddi mali olanakların verildiği dikkate alınırsa, Hollanda'nın belirlediğimiz bütün temel alanlarda ciddi potansiyellere sahip olduğu görülür. Böyle ülkeler R. Avrupa'daki politik çalışmalarımız açısından taşıdıkları öneme bağlı olarak, pilot ülkeler seçilmelidir. Herşeyden önce bu ülkelerdeki parti örgütlerinin kadro planında güçlendirilmesi temel alınmalıdır. Kanımızca B. Avrupa genelinde bütün ülkelerde, yukarıda değindiğimiz biçimde somut koşullara bağlı olarak önceliklerin ve ağırlıklı alanların belirlenmesinde yarar vardır. Bu belirlemeye bağlı olarak kadro olanaklarımızın gözden geçirilmesi ve ülkeler düzeyinde gerekli kaydırmaların yapılması düşünülmelidir.

2- Hollanda'da parti çalışmalarının Türkiyeli göçmen yığını, dayanışma hareketi ve mali, teknik alanda, belirlediğimiz perspektiflere bağlı olarak gözden geçirilmesi ve yeniden örgütlenmesi gerekmektedir. Türkiyeli göçmen yığını içindeki politik çalışmanın temel özellikleri, bu alandaki yığın örgütlerinin görevleri, başlıca sorunlarımız ve öncelikle ele almamız gereken görevler konusu 3. nolu soruda geniş olarak açıklanmaya çalışıldı. Buna bağlı olarak izleyeceğimiz kadro politikası da aynı soruda ele alındı. Bunları yinelemeyeceğiz. Türkiyeli göçmen yığını içindeki politik çalışmaya değinirken gerek Hollandalı, gerekse Türkiyeli politik güçlerle ve yığın örgütleriyle her düzeyde eylembirliğinin geliştirilmesi üzerinde özellikle durduk. Burada özellikle ülke düzeyinde Türkiyeli göçmen yığın örgütleri arasında eylembirliği politikamızı daha da somutlamak yararlı olacaktır. Biz ilkesel olarak her ülkede Türkiyeli göçmenlerin birleşik ve tek yığın örgütünü savunuyoruz. Türkiyeli göçmen yığınının, politik eğilimlere göre, değişik yığın örgütlerinde bölündüğünü dikkate alırsak, bu amacımıza kolayca ulaşamayacağımız açıktır. Ancak biz Türkiyeli göçmenlerin birliğini ve ortak somut sorunlar etrafında birlikte mücadelesini, aktif bir biçimde savunmaktan geri durmamalıyız. Bunu sadece savunmakla yetinmemeli ve tek, birleşik örgüt amacımıza ulaşabilmek için atılması gereken adımları, örgütsel araçları somutlamalıyız. Bir kez politik planda, faşistler dışında, bütün Türkiyeli göçmen örgütleriyle ve politik eğilimlerle (MSP'lilerden, CHP'lilere, Atatürkçülerden, sol radikal akımlara kadar) eylembirliğine açık olmalıyız. Burada birinci ilkemiz, bu eylembirliğinin Türkiyeli göçmenlerin somut sorunlarına yönelik olmasını kararlılıkla savunmaktır. Yığın örgütleri düzeyindeki işbirlikleri ile politik plandaki eylembirliklerini birbirinden ayırmalıyız. Yığın örgütlerinin "bir politik taraf" olarak katıldığı eylembirliklerinin, bu örgütlerin gerçek anlamda bir yığın örgütü niteliği kazanmalarını olumsuz etkilediğini deneyimlerimizle biliyoruz. Onların, göçmen yığınının somut sorunlarından, bilinç düzeyinden, eğitim ve psikolojilerinden uzak, ileri "politik" platformlara ve çıkışlara katılmaya zorlanmaları yarardan çok, yığın çalışmasına zarar veriyor. Yığın örgütlerinin işlevlerini ve temel görevlerini çarpıtacak hiçbir girişime eylembirliğini savunma adına katılmamalıyız. Bizim etkinliğimizin altındaki yığın örgütleri, Türkiyeli göçmenlerin somut sorunlarına bağlı olarak diğer göçmen örgütleriyle (Türkiyeli politik parti veya akımlarla değil) eylembirliğini ısrarla savunmalıdır. Politik plandaki ilişkiler diğer örgütsel araçlarla yürütülmelidir. İkincisi, çok geniş politik eğilimdeki yığın örgütleriyle eylembirliği sorunu, aynı zamanda, onlarla bizleri biraraya getirebile-

cek ortak güncel sorunları ustalıkla bulup çıkarma sorunudur. Bu nedenle onların çalışmalarını, savundukları istemleri yakından izlemek ve bizim katılabileceğimiz nitelikte olanları herhangi bir karşılık beklemeden desteklemek gerekir. Türkiyeli göçmenlerin somut sorunları etrafında ortak çalışma yürütmek için ısrarlı girişimlerde bulunmalıyız. Örgüt merkezinin böyle bir ortak çalışmaya katılmadığı durumda, yerel planda, tek tek kişiler planında onları çekebilmek için çalışmalıyız. Çok değişik eğilimdeki yığın örgütlerinin tümünü biraraya getirmek olanaklı değildir. Çünkü onların yalnız bizlerle değil, kendi aralarında da bir dizi sorunları vardır. Örneğin, dindarlarla, Atatürkçülerle, Kürtlerle, CHP'lileri biraraya getirmek bugün için olanaklı değildir. Bu nedenle bizler değişik somut sorunlar etrafında, değişik bileşimdeki politik eğilimlerle biraraya gelmeyi ve öncelikle bunlarla ayrı, ayrı ilişkilerimizi geliştirmeyi hedeflemeliyiz. Sorun bu gibi girişimleri birbirine alternatifmiş gibi görmeden, birbirinin karşısına koymadan, onlarla çok yönlü ilişkiler geliştirebilmektir. Genel olarak şu veya bu politik eğilimi "tercih etme" sorunu yoktur. Biz nesnel olarak bir politik eğilimin yığinsal etkinliğine ve bizle işbirliğine yatkınlık derecesine göre eylembirliği yapabiliriz. Bu nedenle doğal olarak önce bize en yakın güçlerle ilk adımları atabileceğiz. Ancak bu dar çerçeve ile sınırlı kalmamak, diğerlerini bize yaklaştırmak için çabaları sürdürmek zorundayız. Türkiyeli göçmenlerin herhangi bir sorunu etrafında, herhangi bir yığın örgütüyle kalıcı bir ortak çalışma zemini yaratabilmek, eylembirliği politikamız açısından ileri bir kazanım olacaktır ve bunu başarmak zorundayız. Bu ilk adım, bir taraftan diğer örgütlerinde katılımını sağlamayı amaçlıyarak genişletilmeye çalışılmalıdır. Diğer taraftan başka somut sorunlar üzerinde ortak yaklaşımlar bulmaya çalışarak varolan platform zenginleştirilmeye ve derinleştirilmeye çalışılmalıdır. Her ülkede somut duruma bağlı olarak, yığın örgütlerinin asgari ölçüde de olsa katılımını sağlayarak belli bir genişlik ve yeterli bir platform oluştuğunda, eylembirliğini kalıcı hale getirecek örgütsel araçların yaratılması için çaba sarfedilmelidir. Yığın örgütlerinin ortak istemler etrafında bir platform clüştürmeleri bu doğrultuda bir adım olabilir. Daha ilerisi, bu örgütlerin esnek bir konfederatif yapıda birleştirilmesidir. Bu yapıda her örgüt kendi programı temelinde, ^{örgütsel bağımsızlığını sürdürebilir. Öte yandan, ortak program temelinde} konfederasyon, çalışmalarda merkezi bir koordinasyonu sağlayabilir. Olumsuz örgüt içi yarışmaları önlemek için konfederasyonda her örgütün eşit temsil edilmesi savunulabilir ve bu yapısıyla esnek bir çatı örgütü işlevi görebilir. Böylesi bir adım Türkiyeli göçmenlerin birleşik ve tek örgütünün yaratılması yolunda önemli bir kazanım olacaktır. Kuşkusuz

böylesi bir eylembirliği süreci sadece tepede, örgüt yönetimleri arasındaki ilişkilerle geliştirilemez. Bu örgütlerin tabanında eylembirliği anlayışımızı propaganda edecek politik bir faaliyetinde yürütülmesi gerekir. Bu nedenle bizler sadece kendi etkinliğimiz altındaki göçmen örgütlerinde çalışmakla yetinmemeliyiz. Giderek bütün Türkiyeli göçmen yığın örgütleri içinde politik çalışma yürütmemiz zorunludur ve bunun örgütlenmesi gerekir. Diğer örgütlerin tabanında ve kadroları arasında çalışırken "diğer politik akımlardan kadro kapmak" gibi dar bir amaçla hareket etmemeliyiz. Kuşkusuz biz süreç içinde başka politik akımlardan, tek, tek kadro kazanacağız. Ancak böyle bir, iki kadro kazanmaktan çok daha önemlisi, o politik eğilime, komünistlerle, TKP ile eylembirliği yapmalarının zorunluluğunu ve gerekliliğini benimsetmektir. Bizim politik görüşlerimizi benimsemediği için "bir türlü adam olmayan" kişilerle uğraşmayı sürdürmeliyiz. Onun eski politik görüşlerinden kopup TKP'li olması yerine, yine eski görüşlerine inanmaya devam etmesi, ama o politik hareket içinde bizle eylembirliğini savunması çok daha yararlıdır. Bunun için diğer örgütlerin içinde çalışırken onlarla ortak iş yapma temelinde iyi ilişkiler geliştirmeye, onlarda varolan bize karşı önyargıları yıkmaya ve eylembirliğinin zorunluluğunu kavratmaya ağırlık vermeliyiz.

3- Ülkemizdeki politik durum nedeniyle Türkiye demokrasi güçleriyle etkili bir dayanışma hareketinin örgütlenmesi büyük bir önem taşıyor. Kuşkusuz uluslararası dayanışma, bir kardeş partinin enternasyonalist görevleri arasında önde gelenlerden biridir. Ancak, burda yola çıkarak bizler, Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma görevini "kardeş partiye ait ve bizi ilgilendirmeyen" bir görev olduğunu öne süremeyiz. Bugünkü nesnel koşullar, kardeş partilerin konumu, toplumsal etkinliği ve öncelikli görevleri dikkate alındığında, partimizin bu alanda elinden gelen her çabayı göstermesi zorunlu bir görevdir. Kuşkusuz bu çalışma kardeş parti ile sıkı bir koordinasyon ve işbirliği temelinde yürütülmelidir. Ancak bunun TKP'nin işi olmadığı iddiası geçerli olamaz. Kaldı ki Yunanistan, Portekiz, Şili komünist partilerinin deneyimi de bu alanda bizim deneyimimizden farklı değildir.

Etkili bir dayanışma hareketinin örgütlenmesi sorunu partimizin çok yönlü politik faaliyetinin bir sonucu olarak ele alınmalıdır. Çünkü, kimi zaman dayanışma çalışması sadece bu alanda görev yapmak üzere ayrılmış birkaç kadronun işiymiş gibi anlaşıyor. Bu doğru değildir. Tersine partimiz dayanışma hareketinin örgütlenmesi amacıyla çok sayıda kadroyu görevlendirmek ve salt bu amaçla bağlı çok sayıda

Örgütsel aparat oluşturmaktan kaçınılmalıdır. Çünkü dayanışma hareketi bir yanıyla geçici bir çalışma alanıdır. Elbette bu belli örgütsel aparatların ve kadroların bu işe ayrılmayacağı anlamına gelmiyor. Ama ne kadar geçici olursa olsun, ülkedeki politik durum nedeniyle, dayanışma alanı, çok büyük politik önem kazanmış bir alandır. Onun için ayrılacak kadro ve örgütsel aparat sayısından çok daha büyük bir politik önem taşımaktadır. Çünkü dayanışma hareketi ülkedeki demokrasi savaşımı ve onun başarısı, geleceği ile doğrudan bağlıdır. Batı Avrupa'daki parti örgütlerimiz ve kadrolarımız açısından öncelikle dayanışma hareketinin bu politik önemi bilince çıkarılmalı ve kavranılmalıdır. Bu nedenle dayanışma alanı B. Avrupa'daki politik faaliyetimizin en önemli ve öncelikli alanlarından biri olarak ele alınmalıdır. Onun için "yeni kadrolar" ayırmak ve "yeni örgütler" kurmaktan çok, B. Avrupa'da varolan çok yönlü parti çalışması, güncel politik amaçla, etkili bir dayanışma hareketinin yaratılması amacına bağlı olarak, yönlendirilmeli ve koordine edilmelidir. Bu nedenle dayanışma çalışması değişik alanlardaki politik faaliyetin bir sonucu ve bu değişik alanlardaki çalışmayı somut bir politik hedef etrafında birleştiren bir platform, bir şemsiye olmak zorundadır. Yoksa etkili bir dayanışma hareketiⁿⁱⁿ yaratılması, sadece görevi dayanışma işi olan bir örgütsel aparatın kurulması sorunu değildir. Kanımızca bu noktanın kavranılması büyük önem taşıyor ve bu etkili bir dayanışma hareketinin nasıl olmasının özünü kavramakla doğrudan bağlıdır.

Dayanışma hareketinin partimizin çok yönlü politik faaliyetinin bir sonucu olduğunu daha somut aydınlatabilmek için, etkili bir dayanışma hareketinin nelere bağlı olduğunu, onun bileşenlerini ele almak gerekiyor. Örneğin etkili bir dayanışma hareketi, bizim uluslararası planda çok yönlü politik ilişkiler geliştirmemizden, bu alandaki başarı ve becerilerimizden ayrı düşünülemez. Bu nedenle sadece kardeş partilerle değil, her ülkede çok daha geniş demokrasi ve barış güçleriyle, merkezi veya yerel planda bizim kalıcı ilişkilere gereksinimiz var. Bu güçlere, Türkiye'deki politik gelişmeler üzerine, kendi ilgi alanlarına bağlı olarak, düzenli, somut ve güvenilir enformasyon aktarmak ve sürekli dayanışmaya çağırarak, onlarla ilişkiler geliştirmenin bir yoludur. Bu görev mutlaka aksatılmaksızın yapılmak zorundadır. Ancak bu güçlerle kalıcı ilişkiler, sadece tek yönlü talepler ve enformasyon akışı ile ne ölçüde gelişebilir? Onların kendi mücadelesine omuz vermeden, onlarla ortak sorunlar etrafında çok yönlü birlikte çalışma zeminleri yaratılmadan, gerçekten kalıcı ilişkiler kurmak olanaksızdır. Söz ettiğimiz güçler, yüksek bir enternasyonalist bilince

sahip komünistler değildir. Bunlarla politik ilişkiler sorunu daha etraflı düşünölmek ve ele alınmak zorundadır. Avrupa egemen burjuvazisinin "NATO çerçevesinde bir müttefik ölkö" olarak gördüğü Türkiye'de ki politik gelişmeleri sürekli çarpıtmak, sessizlikle geçirmek için çaba sarfettiğı ve sıradan insanların ölkemizi " demokrasi ile pek bağı olmamış uzak bir Asya ölkesi" olarak gördüğü koşullarda, bizler, bu güçleri, demokrasinin yokedildiğı Türkiye ile dayanışmaya çağırarak ne ölçüde etkili olabiliriz ? Unutmamak gerekir ki bu ölkelerdeki politik ortamve kamuoyunun ilgisi, duyarlılık ölçüsünde onları Türkiye ile dayanışma görevine zorlamamaktadır. Bu durumda Türkiye'deki gelişmelere ilgi duyan bir kamuoyu yaratma sorunu gerçekten çok yönlü ilişki ve çok yönlü çalışma sorunudur.

Dayanışma hareketinin bir diğör önemli ögesi eylembirliğı sorudur. Örneğın etkili bir dayanışma hareketinin yaratılması bizim eylembirliğı politikamızın geliştirilmesinden, bu alandaki somut kazanımlarımızdan ayrı düşünölemez. Türkiye demokrasi güçleriyle dayanışma, bizim için diktatörlüğe karşı en geniş güçleri birleştirecek somut bir temeldir. Ancak bunu gerçekleştirmek, böylesi geniş Türkiyeli politik güçlerle ve eğilimlerle her düzeyde, çok yönlü ilişkiler geliştirilmeden ve ortak çalışma zeminleri yaratılmadan düşünölebilir mi ? Onlarla Türkiyeli göçmenlerin ortak sorunları etrafında, tek te dayanışma eylemleri içinde, değişik politik platformlarda (Sol Birlik Eylembirliğı, ^{aydınlar girişimi,} politik göçmenler derneğı gibi) birlikte çalışmanın sağlayacağı kalıcı ilişkilere dayanmadan ve bunları sürekli geliştirmeden bütün bu güçleri etkili bir dayanışma hareketi içinde birleştirmek olanaklı değildir.

Türkiyeli göçmen yığınının aktif çoğunluğunun dayanışma hareketine katılımını sağlayamadığımız koşullarda bizim Avrupalı güçleri dayanışmaya çağırmamız ne ölçüde etkili olabilir ? Yukarıda değindiğimiz kamuoyundaki Türkiye'ye ilişkin duyarsızlığı, sessizliğı bu durumda nasıl kırabiliriz ? Türkiye konusunda canlı ve etkili bir kamuoyu yaratmada nasıl başarılı olabiliriz ? Türkiyeli göçmen yığınının aktif bir katılımı sağlanamadığı koşullarda, Avrupalı politik güçleri bizim harekete geçirebilmemiz^{zorlaştıracaktır.} Komünistler dışındaki politik güçlerin, Türkiyeli göçmenlere sınırlı politik amaçlarla yaklaştığını, bunun göçmenlerin ileri sürdüğü kimi sınırlı istemlere sahip çıkmak ve savunmak düzeyinde kaldığınıve Türkiyeli göçmenlerin örneğın Hollanda Belediye seçimlerinde olduğı gibi oy desteğini kazanmayı hedeflediğini biliyoruz. Türkiyeli göçmenlerin, demokrasi güçleriyle dayanışma eylemleri çerçevesinde politik aktifliklerinin artmadığı ve belli istemlerle onları alttan zorlamadığı ko-

şullarda, bu politik güçlerin ülkedeki demokrasi savaşımına omuz vermeleri beklenebilir mi ? Politik ilişkiler her zaman karşılıklı güçler oranına ve karşılıklı yarara bağlı olmuştur. Dayanışma hareketinin Avrupalı ve Türkiyeli demokrasi ve barış güçleriyle çok yönlü kalıcı ilişkilere gereksinimi olduğunu söyledik. Türkiyeli göçmen hareketi içinde birlikte çalışma zeminlerinin getirdiği ilişkilerden yararlanmadan, bunları daha da geliştirmeden bu amaca ulaşmak olanaklı mıdır ? Bütün bunlar bize Türkiyeli göçmen yığını içinde ^{somut sorunlar temelinde} çalışmaya dayanmayan, onların aktif katılımlarını sağlamayan bir dayanışma hareketinin etkili olamayacağını anlatıyor.

Dayanışma hareketinin ülkedeki demokrasi savaşımının bir parçası olduğunu vurguladık. Bu niteliği ile Türkiye demokrasi güçleriyle genel bir dayanışma hareketinin yaratılması, bu demokrasi güçleri kapsamına giren değişik kesimlerin kendi içlerinde ve kendi ilgi alanlarında olabildiğince geniş dayanışma hareketleri geliştirebilmelerine bağlıdır. Genel dayanışma ^{hareketi, ayrı, ayrı alanlarda gelişen dayanışma} eylemlerinin somut konular etrafında, uygun biçimler altında birleşmesinin sonucu olabilir. Bu yapılmadan etkili ve geniş bir dayanışma hareketi yaratılamaz. Örneğin demokrasi savaşımının aktif bir gücü olarak aydınların, kendi somut durumlarıyla bağlı olarak, kendi aralarında olabildiğince geniş sayıda aydını çekebilecekleri dayanışma hareketini geliştirmeleri hem zorunlu, hem de olanaklıdır. Aynı şekilde sendikal hareketin benzer biçimde bir dayanışma hareketi geliştirmeye gereksinimi vardır. Niçin birbirinden bağımsız ve ayrı dayanışma eylemlerinin geliştirilmesine gereksinim vardır ? Çünkü geniş güçleri kapsayan demokrasi savaşımını bileşenlerini oluşturan bu toplumsal hareketler, birbirinden farklı sosyal ve sınıfsal bileşime, farklı özelliklere ve toplumsal konumlar sahiptir. Tek bir genel hareketin, onların kendi özelliklerinden ve konumlarından yola çıkarak ulaşabilecekleri derinliği bütünüyle kucaklaması olanaklı değildir. Kaldı ki bu hareketlerin içinde birçok değişik politik eğilim varlığını sürdürmektedir. Onların ancak somut durumlarından yola çıkan bir çalışma biçimi bu değişik eğilimleri birleştirebilir. İkincisi, Avrupalıları aynı nedenlerden dolayı, Türkiye ile genel bir dayanışma hareketine katmak olanaklı değildir. Onlarda somut konumlarına ve ilgi alanlarına bağlı olarak Türkiye ile dayanışma hareketine katılıyorlar. PRatikde Avrupalı sendikacıların, Türkiye sendikal hareketiyle ve Avrupalı Aydınların, Türkiyeli aydınlarla, özellikle somut davalar temelinde, dayanışma eylemlerine daha aktif ve geniş ölçüde katıldığını biliyoruz. Bu yapılmadan genel bir dayanışma hareketine bizler ancak belli politik eğilimleri veya politik

tutumu açık ve belirgin kişileri (politikacı, aydın veya sendikacı) çekebiliyoruz. Ancak bu bizim düşündüğümüz genişlikte ve etkinlikte bir dayanışma hareketinin yaratılması için yeterli değildir. Bu nedenle bizler değişik alanlarda dayanışma eylemlerinin gelişmesine yardımcı olmalı ve destek vermeliyiz. Bu ayrı, ayrı alanlarda gelişen dayanışma hareketlerini ortak somut konular etrafında ve uygun, esnek biçimler altında, zaman zaman biraraya getirmeliyiz. Örneğin, Anayasa konusunda yapılan Köln Konferansı böyle somut bir örnektir. Benzer bir çıkış genel politik af konusunda, Anayasa'nın değiştirilmesi istemi etrafında gerçekleştirilebilir. Bu nedenle bizler Türkiye demokrasi güçleriyle etkili bir dayanışma hareketinin yaratılması sorununa, sadece örgütsel bir biçim ve tüm Avrupayı kapsayabilecek bir model sorunu olarak yaklaşmamalıyız. Tersine değişik politik güçlerle, değişik alanlarda, ayrı ayrı ve ortak konularda onların olabildiğince en geniş kesimleriyle biraraya gelebileceğimiz en esnek araçları kullanmalıyız. Bunların kimileri biraz daha uzun ömürlü ve kalıcı olabilir. Kimileri ise, tek bir konu içinde yapılabilecek yalnız birkerelik çıkış niteliğinde de olabilir. Bunun dışında, Avrupa'daki Latin Amerika ve Güney Afrika ile dayanışma hareketlerinin deneylerine baktığımızda, etkili bir dayanışma hareketinin, kültürel ve sanatsal etkinliklerle doğrudan ilişkili olduğunu açıkça görüyoruz. Bu nedenle dayanışma eylemlerimizde kendimizi ifade etme ve anlatma biçimlerimiz ve üslubumuz üzerinde de durmamız gerekiyor. Bol "kırmızı bayraklı" ve "korkunç kanlı resimler ve panolarla" Türkiye ile dayanışma gereğini yeterince anlatamadığımızı özellikle dışımızdaki sol güçlere kavratmamız gerekiyor.

Dayanışma hareketinin yaratılması sorununun partimizin B. Avrupa'da, değişik politik güçlerle çok yönlü uluslararası ilişkilerinin geliştirilmesi, eylembirliği çalışmaları ve Türkiyeli göçmen hareketi alanlarında yürütülen politik faaliyetleriyle doğrudan bağlantılı olduğunu açıklamaya çalıştık. Açık ki dayanışma hareketinin tek başına kendisi, tüm bu alanları bütünüyle kapsamıyor. Ancak sorun ülkedeki güncel politik duruma bağlı olarak, bu alanlarda yürüttüğümüz çalışmaların bize sağladığı olanakların, bu politik amaç doğrultusunda harekete geçirilmesi, yönlendirilmesi ve koordine edilmesi sorunudur. Bu nedenle dayanışma hareketi, bu alanlardaki çalışmalara yaslanmak ve bu alanlardaki politik faaliyetimizi belli yönleriyle içermek zorundadır. Ayrıca dayanışma hareketi, niteliği gereği, bu alanlardaki politik çalışmalarımızı daha da geliştirmenin bir aracıdır.

4- Hollanda'da değişik projeler aracılığıyla sağlanabilen maddi olanaklardan politik amaçlarımıza bağlı olarak daha ustaca yararlanmamız gereğine daha önceki sorularla ilgili temel yaklaşımlarımızı açıklarken değindik. Bu sorun aynı zamanda partimizin mali ve teknik alanlardaki çalışmalarının güçlendirilmesiyle de ilgilidir.

5- Hollanda'da ' TKP'yi Güçlendirmek ' denilince anlaşılması gereken partimizi tüm saydığımız alanlarda (Türkiyeli göçmenler içinde çalışma, dayanışma hareketi, uluslararası ilişkileri, mali teknik ve değişik uzmanlık alanlarında) güçlendirmek ve politik etkinliğini yükseltmek olmalıdır. Bu alanlarda partimizin politik, ideolojik ve örgütsel çalışmalarının daha da geliştirilmesi olarak anlaşılmalıdır.

6- Partimiz 1980 sonrası ortaya çıkan politik göçmenlik olgusunun bugünkü boyutlarıyla ilk kez yaşıyor. Ayrıca politik göçmenlik olgusu partimizin örgütsel temelini oluşturan 1974 Atılımının ortaya çıkardığı yeni kuşak kadroların, ilk kez yaşadığı "yeni" bir olgudur. Politik göçmenliğin kendine özgü farklı bir psikolojisi var. Ülkeyi kendi isteği ve iradesi dışında terketmek zorunda kalmış olmak, ülkedeki kavgadan, yoldaşlardan, sevdiklerinden, kısacası onun savaşıma ve yaşama bağlıyan somut binlerce bağdan koptuğu duygusuna kapılmak ve hiç tanımadığı, bilmediği bir çevrede yaşamaya zorlanmış olmak, onların psikolojisini olumsuz etkiliyor. Kendisinin aktif savaşımından uzaklaşmış, terkedilmiş, işe yaramaz ve bu nedenle de partinin "gözde çıkardığı" bir kadro gibi görüldüğü duygusuna kapılıyor. Geldiği ülkede gördüğü ve alıştığından çok farklı bir politik çalışma ortamı ve yaşam biçimi ile karşılaşılıyor. Bu çelişki onun üzerinde değişik etkiler doğuruyor. Bütün bunlardan dolayı kardeş partilerin ve bu olguyu yaşamış komünistlerin deneyimleri " politik göçmenliği zor bir zanaat olarak tanımlıyorlar" Bu zor zanaattta direnmek, herşeyden önce aktif bir politik çalışma içinde olmakla, politik göçmenlik psikolojisinin ve B.Avrupa'da yaşam koşullarının olumsuz etkilerine karşı bilinçli bir savaşım yürütmekle, komünist moral ve değerleri titizlikle korumakla olanaklıdır. Bu nedenle politik göçmenlik koşulları örgütsel olarak partiye ve kişisel olarak bu koşullarda savaşan tek, tek komünistlere önemli sorumluluklar yüklüyor.

Örgütsel açıdan partiye düşen görev, bu kadrolara onların psikolojilerini dikkate alarak yaklaşmayı, onlara yardımcı olmayı, onları yetenek ve becerilerine göre uygun bir biçimde istihdam etmeyi ve bu kadroların Türkiye'deki politik gelişmelerden, partimizin savaşımından düzenli enforme etmeyi başarabilmektir. Geçtiğimiz deneye baktığımızda bu konuda eksikliklerimizin olduğu açıktır.

Politik göçmen kadroların B.Avrupa'daki parti çalışmalarında istihdam edilmesi sorunu yeterince çözümlenmiş değildir. Bunun kimi nesnel nedenleri var. Birincisi, politik göçmen kadrolar B.Avrupa'daki parti faaliyetlerinin gereksinimlerine bağlı olarak ülkeden çıkarılmadılar. Diktatörlüğün saldırısından kadroları korumak gerekiyordu. Bu nedenle onlar B.Avrupa'da "yapılacak işe göre" seçilmediler. Ayrıca bu dönem partimizin ağır darbeler yediği, genel olarak örgütsel sorunlarımızın yoğunlaştığı ve parti içinde kadroların istihdam sorunlarının buna bağlı olarak ağırlaştığı bir dönemdi. Açık ki bu koşullar da B.Avrupa'da varolan parti faaliyetinin gereksinimlerine bağlı olmaksızın ortaya çıkan bu kadro potansiyelinin özümsemesi, genel olarak bizim politik faaliyetimizin daha da yükseltilmesi ve genişletilmesi ile olanaklıdır. Ancak bu süreç sorundur. Bu süreç aynı zamanda politik göçmen kadroların yeni koşulları ve politik ortamı tanımaları, onların yeni durumda ilgi alanlarının, eğilim ve becerilerinin şekillenmesine bağlı olarak, parti çalışmasının hangi alanlarında en verimli biçimde istihdam edilebileceklerinin belirgenleşmesi açısından da gerekiyor. Bu durum yeterince kavranmadığı zaman politik göçmenlerin B.Avrupa'daki parti çalışmalarının belli bazı alanlarında çalışmaması gerektiği, Türkiyeli göçmen yığını içinde çalışmanın onların "ilgilerinin dışında" veya "yabancı" olduğu yolunda eğilimlere yolaçıyor. Buna gerekçe olarak da politik göçmenlerin farklı koşullardan ve farklı nedenlerden dolayı B.Avrupa'ya geldikleri gösteriliyor. Bir komünist partisi içinde her zaman farklı sınıflardan, farklı koşullardan ve yerlerden gelen kadrolar olacaktır. Bu farklılıklar önce kadroların partiye alınmaları sürecinde, partinin öne koyduğu temel normlara bağlı olarak eğitilmeleri sürecinde törpülenir. Ancak yine de her kadro geldiği yerle ilgili olarak taşıdığı izleri ve farklılıkların tümünü kapı önünde bırakarak partiye girmez. Bu nedenle her partinin önünde, kadrolarının tek bir parti potası içinde eritilerek kaynaştırılması, üyelik normlarının sürekli yükseltilmesi ve monolitik bir parti yapısının sürekli geliştirilmesi görevi her zaman olmuştur. Parti kadrolarının geldiği yerlere veya koşullara bağlı olarak özel kategorilere ayrılması ve buna göre istihdam edilmesi bir komünist partisi için düşünülemez. Komünist partisi her zaman kadrolarını, nereden ve hangi koşullardan gelirse gelsin, partinin politik faaliyetinin gereksinimlerine ve kadroların yetenek, bilgi ve becerilerine uygun olarak istihdam eder. Politik göçmen kadroların istihdam sorunu da bu kapsamda ele alınmalıdır. Onlarda bütün parti kadroları gibi, parti gereksinimlerine bağlı olarak tüm alanlarda ve onların yetenek ve becerilerine en uygun biçimde istihdam edilmelidir. Bu kadroların bulundukları ülkenin dilini öğrenmeleri, koşullara uygun olarak iş ve meslek edinmeleri, partinin gereksinim duyduğu alanlarda uzmanlaşmaları teşvik edilmelidir.